

הישיבה המאתיים-ואחת-עשרה של הכנסת העשירית

יום רביעי, כ"ז בסיוון התשמ"ג (8 ביוני 1983)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:04

א. שאלות ותשובות

יגדלו היישובים עוד בחמישים יחידות, ואחר כך, בשלב נוסף של השיכון, על בסיס התכנון החקלאי יגדלו היישובים עוד בחמישים יחידות. משמעות הדבר — תוספת של מאה יחידות חקלאיות בטווח לא רחוק ביותר, ובשלב הראשון, המידי. תהיה תוספת של חמישים יחידות חקלאיות לחמשת המושבים.

היו"ר מ' סבידור:

רשות לשאלה נוספת לחברת הכנסת עדנה סולודר.

עדנה סולודר (המערך):

באמצעי התקשורת שמענו על מבצע קליטה באזור הזה ושמענו שיש פניות של עשרות משפחות. מה תהיה התשובה למשפחות אלה? זה מחייב תשובה מיידית.

סגן שר החקלאות מ' דקל:

הבעיה, חברת הכנסת עדנה סולודר, איננה מספר המתיישבים. יש שתי בעיות: הבעיה האחת היא אמצעי ייצור, לפי תכנון גורל היישוב, והבעיה האחרת היא השקעות משרד השיכון בבניית בתים. לכן מועמדים פוטנציאליים אינם חסרים, כנראה, לחבל-שלום, אבל המגבלה היא מגבלה תקציבית ומגבלה של אמצעי הייצור. לכן, שני השלבים האלה הם שלבי בנייה. אני מקווה שבעתיד הרחוק יותר יוכלו להגדיל את היישובים האלה, על-פי הסטנדרטים המקובלים של שמונים יחידות לכל יישוב.

2690. ארגון סיורים לתושבים ביהודה ובשומרון

חבר הכנסת י' צור שאל את שר החקלאות כיום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):

נמסר על תוכנית של משרד החקלאות לארגן סיורים לתושבי ישראל ביהודה ובשומרון. רצוני לשאול את כבודו:

1. מה הוא סכום הכסף שמוקדש לסיורים אלה?

2. מאיזה סעיף בתקציב יוצא כסף זה?

3. האין השר חושב, שאין זה מתפקידו לארגן סיורים כאלה, המחייבים הוצאה כספית מיותרת. בימים של משבר בחקלאות?

4. האם מוכן כבודו להורות להפסיק ארגון סיורים אלה?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

(התשובה נקראה לבקשת חברת הכנסת ע' סולודר)

1. שני מיליוני שקלים.

2. תקציב מיוחד, שאושר על-ידי משרד האוצר וועדת הכספים.

3. התקציב איננו מתקציב משרד החקלאות, כאמור בתשובה 2.

4. לא.

היו"ר מ' סבידור:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.

סגן שר החקלאות מיכאל דקל ישיב על שתי שאלות.

2605. ההתיישבות בחבל-שלום

חברת הכנסת ע' סולודר שאלה את שר החקלאות ביום כ"ח בניסן התשמ"ג (11 באפריל 1983):

לאחרונה הופיעו כמה כתבות על מצוקת יישובי חבל-שלום. התושבים טוענים, שאם לא תוגבר ההתיישבות בחבל זה, גם תושביו הנוכחיים עלולים לעוזבו עקב התנאים החברתיים, הכלכליים והביטחוניים הקשים בחבל. המטילים עומס כבד על תושביו. ששת היישובים בחבל מרגישים את עצמם נעזבים. מאחר שבניגוד להבטחות הוקפא תקציב פיתוח החבל.

עם פינוי חבל-ימית נכנו היישובים, ובכל אחד מהם הוקמו 30 יחידות משק בלבד. מאז הפינוי לא נבנה באזור אפילו בית אחד נוסף, ו-3 משבצות קרקע שהוכנו להתיישבות כוסו בתול. במצב זה של חוסר פיתוח, יש סכנה גם ליציבותם של היישובים שכבר הוקמו.

לדברי המתיישבים, ממתינות מאות משפחות להתיישבות באזור ונדרות מחוסר שיכון.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם האינפורמציה נכונה?

2. מה תוכנית המשרד לפיתוח האזור — הן לגבי היישובים הקיימים והן לגבי הקמת יישובים חדשים, בטווח הקרוב ובעתיד הרחוק יותר?

3. מדוע הוקפא פיתוח האזור?

סגן שר החקלאות מ' דקל:

1. ברוב המקרים — כן.

2. המחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית החליטה לשים דגש על הרחבת היישובים הקיימים, לפני הקמת יישובים חדשים נוספים. בתוכנית הפיתוח מדובר על הרחבה משמעותית.

3. הסיבה העיקרית להקפאת הפיתוח היא שמשרד השיכון אינו בונה יחידות דיוור נוספות. משרד השיכון מסר, כי על-פי הסיכומים הוא יוסיף לכל אחד ואחד מחמשת המושבים — ומדובר כאן בחמישה מושבים ולא כשישה, מפני שהמושב דקל הוא של מפוני סיני, והם בונים את בתיהם בכוחות עצמם — עוד עשר יחידות דיוור; לתלמי-יוסף וליסוד-הדרום יוסיפו עוד עשר יחידות דיוור; ליבול, ליתד ולפריגן יוסיפו עוד יחידות דיוור. הרשות לתכנון יחד עם המחלקה להתיישבות החליטה להגדיל את התכנון של כל אחד ואחד מהיישובים הללו לחמישים יחידות. לכן, העם התוספת הו של עשר יחידות שיכון.

הנשק הניתן לאנשי האגודות הכפריות מיועד להגנה עצמית בלבד. בהודעה בדבר תנאים כלליים למקבלי היתר לנשיאה ו/או להחזקת נשק, שפורסמה על-ידי המפקד הצבאי מכונו של הצו בדבר הוראות ביטחון, נכתב בסעיף 7: "בעל היתר לא יפעיל את נשקו אלא כדי למנוע סכנה של ממש לחיי אדם, ובלבד שלא ניתן היה למנוע סכנה זו בדרך אחרת והוא ידא כי לא ייפגעו אנשים חפים מפשע כחוצאה מן הירי".

3. אנשי האגודות הכפריות לא הוסמכו לבצע פעולות שיטור, חינוך וענישה, ומכאן שאין מקום לפיקוח על מעשים אלה.

4. עבירות פליליות, אם הן מבוצעות ביהודה ובשומרון, אינן נבדקות על-ידי פרסומן בעיתונות, אלא אם כן מוגשה תלונה למשטרה, על-פי נוהלי העבודה המקובלים של משטרת ישראל.

יקטור שטייטוב (המערך):
אפשר לשאול שאלה נוספת?

היו"ר מ' סבירור:
זו זכותה של השאלת המקורית בלבד.

1514. פעולות המיליציות הכפריות בגדה
חבר הכנסת מ' ותר שאל את שר הביטחון ביום כ"ח בתמוז התשמ"ב (19 ביולי 1982):

לאחרונה רבו המקרים שאנשי המיליציות הכפריות הפעילו נשק חם נגד הכפרים האחרים, העובדות, כפי שעולות ממקור אחד לפחות, מוכיחות כי פגיעות אלה בתושבי הגדה נעשות על רקע שחיתות, ניסיונות התעשרות וחסול חשבונות של המזוינים.

אלה הן העובדות:

1. על-פי הודעת דובר צה"ל נרצחו שניים מתושבי שכנ ביום 4 ביולי 1982, על-ידי "מקומיים".

2. הרצח של דאוהד מחמד סולימאן אל-עטאונה מכפן קאהל בנפת חברון:

א. ביום 19 ביוני 1982 החלו פועלים חופרים בורר לחקיעת עמודי חשמל, סמוך לביתו של מחמוד עבדול האד עטאונה בכפר קאהל. זאת הם עשו במסגרת עבודת חיבו הכפר לרשת החשמל הארצית, הנעשית על-ידי מכרז של אגודת הכפרים של נפת חברון.

ב. במהלך העבודה הסיגו הפועלים גבול לשטחו הפרט של מחמוד עבדול האד, ותוך כדי היתקלות בין נשות הבית ונוכחים נוספים (ששמותיהם פורטו במקור) לבין הפועלים הופיע ג'יפ ובו שישה אנשים מזוינים. במהלך התקפתם שו השישה על הנוכחים, נפצעו שבעה מהם, וביניהם גם הנשים ודאוהד מחמד סולימאן גורף למוות.

אדוני השר, רצוני לשאול:

1. מי הם "המקומיים" האחרים להריגתם של שני תושבי שכנ ביום 4 ביולי 1982?

2. מי מטפל בתיק הירצחו של דאוהד אל-עטאונה ופציעתם של שבעה בני אדם נוספים מתושבי הכפר, כתוצאה מאותה התקפה שפורטה לעיל?

3. מדוע חופקע הטיפול בתיק הרצח מהתובע המשטרה המקומי?

4. לפי איזו מערכת חוקית יובאו החשודים ברצח לדין?

היו"ר מ' סבירור:

תודה לסגן שר החקלאות, חבר הכנסת דקל, אני מתכבד להזמין את שר הביטחון להשיב על חשע שאלות של חברי הכנסת.

1360. פעולות אנשי אגודות הכפרים

חברת הכנסת ש' אלוני שאלה את שר הביטחון ביום י"א בסיוון התשמ"ב (2 ביוני 1982):

בעיתון "הארץ" מחודש הצמבר 1981 פורסם, כי אנשי האגודות מואשמים בשורת 4 מכוניות פרטיות במרדעים שונים במהלך החודש בבית-סחור. ביום 21 לפברואר 1982 פורסם ב"הארץ" ולא הוכחש, כי ביום 20 בפברואר 1982, קבוצה מאנשי האגודות הקיפה את ביתו של אחד מחברי מועצת הסטודנטים של אוניברסיטת בית-לחם ופצעה את אביו ואת סבתו, ב"ב ובי" 12 במרס וביום 8 באפריל פורסם בעיתון "הארץ" — ולא הוכחש עד היום — כי ביום 4 במרס 1982 אנשי אגודות הכפרים ביצעו בדיקות בכלי רכב ובדיקות של העודות זיהוי של תושבי כפרים באזור רמאללה. אנשי האגודות עצרו מרצה בעל אזרחות זרה, העובד באוניברסיטת ביר-זית ושחררו אותו כעבור שעות מספר. ביום 6 במרס 1982 אנשי האגודות סיירו חמושים באזור רמאללה ועצרו אנשים וביצעו בדיקות וחיפושים. ביום 11 במרס 1982 אנשי האגודות הוציאו עשרות מתושבי הכפר דיר-עמר שבנפת חברון מבתיהם וירו באוויר בעת המבצע. ביום 2 במרס 1982 מיעשה מאנשי האגודות פרצו לאוניברסיטת פראייר בבית-לחם, ופצעו את השומר ואחד מהמרצים. במהלך ההתפרעות נהרס רכוש וגוררו יריות. לאחר מכן, בשעות אחר-הצהריים, פרצה קבוצת אנשי האגודות למועדון האורתודוקסי בבית-סחור וביצעה שם פעולה דומה. אנשי בית-לחם ובית-סחור מוסרים למשטרה עדויות ושמות של מבצעי התקיפה. ביום 24 במרס 1982 קיבל ראש עיריית בית-לחם מכתב חתום בידי אגודות הכפרים, ובו הוא הזהיר כי אם ימשיך להתנגד להם "יהיה נתון לסכנות מיותרות". ביום 12 באפריל 1982, ראש עיריית תרקומייה, שפרש מאגודות הכפרים עקב סכסוך, נפצע ממטען חבלה. קרובי הפצוע מאשימים את האגודות כמעשה.

הואיל וכל האינפורמציה הנ"ל הופיעה בעיתון "הארץ" וטרם הוכחשה, שאלתי הן:

1. מה הוא מקור הסמכות של אגודות אלו לשאת נשק ולבצע פעולות שיטור, חינוך וענישה?

2. מה הוא היקף הסמכות שניתנה להן? אבקש פירוט מלא ובכלל זה שם מעניק הסמכות, מועד ההסמכה ונשוא ההסמכה, פירוט הסמכויות בתחומים השונים, היקף האחריות, מי חתום על המסמך, תאריך החתימה ולמי נמסר המסמך.

3. מי מפקח שהנ"ל לא יחרג מן הסמכות שניתנה להם, אם אומנם ניתנה להם כדן, וכיצד נעשה הפיקוח?

4. האם המקרים המנויים לעיל נבדקו אחד לאחד, ומה העלתה הבדיקה ביחס לכל אחד מהם?

שר הביטחון מ' ארנס:

(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ר' שטייטוב)

1. — על-פי סעיפים 52 ו-53 לצו בדבר הוראות ביטחון (יהודה ושומרון) (מס' 378), החש"ל — 1970, מוסמך המפקד הצבאי להעניק היתרים לנשיאת נשק לתושבי האזור ואף לקבוצות תנאים כלליים שיחולו על מי שקיבל היתר. אנשי האגודות הכפריות קיבלו את ההיתר לנשיאת נשק ביהודה ובשומרון, בהתאם לסמכות האמורה לעיל.

מיום 5 ביוני 1982, פורסם מאמר מאת כריסטופר היטשנס תחת הכותרת: "ישראל — מות הליברליזם". המאמר מתאר את המצב ביהודה ובשומרון ומופיעים בו הקטעים האלה:

"נמנעים מהפלשתינאים רשיונות לעבוד, לבנות או להפעיל עסקים, אלא אם הם משתפים פעולה עם השלטונות (הישראליים). כלל זה נכון גם לגבי רשיונות נסיעה, בנייה וכיוצא בזה. אוניברסיטת אל-ג'נאח נצטווה להפסיק את הבנייה של אגף חדש כמה ימים לפני ביקורי".

וקטע נוסף: "פלשתינאי אינו יכול למכור בחופשיות את תוצרתו בישראל עצמה, ואילו לישראלי יש הזכות לשווק ולעודד מכירות של סחורות בגדה המערבית בלי מגבלות חוקיות או מסחריות. עובדה זו כשלעצמה מחזקת את הטענה בדבר קולוניאליזם קיצוני".

עוד כותב העיתונאי, כי ספרו של ג'ורג' אנטוניוס "ההתעוררות הערבית" מותר למכירה בגדה באנגליה ואסור למכירה במהדורות הערבית, וכי על העיתונות הערבית היוצאת לאור בירושלים המזרחית מוטלת צנזורה כפולה, על-ידי הצנזורה הרגילה ועל-ידי הרשויות הצבאיות המקומיות.

אתכבד לשאול:

1. האם נכונים הרברים המובאים לעיל בעניין רשיונות נסיעה, בנייה וכיוצא באלה, ומה הם הכללים והצווים הקבועים לגבי קבלת רשיונות כאלה?

2. האם הופסקה הבנייה באוניברסיטת אל-ג'נאח, ואם כן — מדוע?

3. האם נכונים הרברים האמורים לגבי זכותם של תושבי השטחים למכור את תוצרתם בישראל עצמה ומה הם הכללים והצווים לגבי קבלת רשיונות אלה?

4. האם ספרו של אנטוניוס אסור להפצה ולמכירה בגדה בנוסחו הערבי, ואם כן — מדוע?

5. האם קיימת צנזורה מיוחדת לגבי העיתונות הערבית היוצאת במזרח-ירושלים, הנבדלת מהצנזורה המוטלת על העיתונות העברית, ואם כן — מכוח איזו סמכות מוטלת צנזורה זאת?

שר הביטחון מ' ארנס:

1. הדברים בדבר מניעת רשיונות אינם נכונים. תושב אזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה מקבל היתר לצאת מן האזור לאחר שהוא מגיש בקשה למינהל האזרחי. רשיונות בנייה באזור ניתנים על-פי תכנון ערים וכפרים הירדני שתוקן בתחיקת הביטחון על-ידי הצו כהנן ערים, כפרים ובניינים (יהודה ושומרון) (מס' 418), התשל"א — 1971. כל מי שנמנע ממנו רשיון כאמור רשאי לפנות לבית-הדין הגבוה לצדק בישראל.

2. הפסקת הבנייה היתה זמנית, לצורך כירורים בעניין אישורים תכנוניים.

3. בדרך כלל, ניתנים היתרים בדרך של שגרה ונקבעו הסדרים בין חקלאי האזור לבין סוחרים ישראלים או מועצות שיווק. הגבלה יחידה קיימת ביחס לענבים ולשזיפים בחורשים שבהם השוק הישראלי מוצף בפירות אלה. המטרה היא לקבוע מכסות לפי כושר קליטת השוק בישראל. בשאר חודשי השנה אין הגבלות כאלה על פירות וירקות. הרשות המוסמכת למתן ההיתר היא קצין המטה לענייני חקלאות. הדברים נקבעו מכוחו של הצו בדבר העברת טובין (רצועת-עזה ורפון-סיני) (מס')

5. מה הוא מעמדן האמיתי של המיליציות הכפריות — האם הן שייכות לצה"ל, האם הן קשורות לכוחות הביטחון המקומיים (משטרת הגדה), או אולי למנהל האזרחי?

6. מנין המיליציות הכפריות שואבות את הבסיס החוקי לפעילותן?

7. כיצד מתיישבת עם המינהל החקין עבודתו של מחמד נסר במינהל האזרחי עם השתתפותו במכרזים שבתחום אחריותו?

8. האם אתה מוכן להורות לפרוק את המיליציות הנ"ל מנשקם?

שר הביטחון מ' ארנס:

1. המשטרה חקרה את הנושא ואף עצרה כמה חשודים, אולם לא הצליחה לאתר את הרוצחים והחשודים שוחררו.

2. משטרת ישראל.

3 — 4. כל מקרה מוות או פציעה כתוצאה משימוש בלתי חוקי בנשק מועבר, עקב האספקטים הביטחוניים האפשריים של העניין, לטיפולו של היועץ המשפטי של האזור. לכן תיק החקירה של משטרת ישראל הועבר ליועץ המשפטי של המינהל האזרחי ולתובע הצבאי הראשי ולא לתובע המשטרה המקומי. בחינת החומר העלחה שאין במצא ראיות להעמדת מישהו לדין בקשר לאירועים שהתרחשו בכפר ביום 19 ביוני 1982.

5 — 6. הבסיס החוקי לפעולת אגודות הכפרים הוא חוק הנהלת הכפרים הירדני (חוק מס' 5) לשנת 1954. כפי שתוקן בהתשל"ח. אין לאגודות קשר לצה"ל. הן אינן מיליציות ואין להן סמכות ענישה.

7. כל הנושאים הקשורים בתפקידיו ובפעולותיו של מחמד נאסר נמצאים עתה בבירור משפטי, בעקבות עתירתו לבג"ץ.

8. התשובה שלילית. נשק שחולק לאנשי אגודות הכפרים ניתן על-פי היתר מאת המפקד הצבאי ונעדר אך ורק לשם הגנה עצמית.

הי"ר מ' סבירור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת ותד.

מחמד ותד (המערך):

האם למשרד הביטחון יש אינפורמציה מדויקת על כמות הנשק שחולק לאגודות האלה ועל סוגי הנשק?

שר הביטחון מ' ארנס:

אני מתאר לעצמי, שהאינפורמציה המדויקת הזאת קיימת במערכת הביטחון. היא איננה בפני כרגע.

מחמד ותד (המערך):

האם אדוני יתיה מוכן למסור אותה?

הי"ר מ' סבירור:

זוהי שאלה נוספת. אם השר רוצה לומר שהוא מוכן לספק את הנתונים באיזה שלב שהוא — בבקשה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני אבדוק את הנושא ואהיה בקשר אתך.

1586. פרסומים בעיתון חוץ על המצב ביהודה ובשומרון
חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר הביטחון ביום כ"ג
בחדשי התשמ"ב (10 באוקטובר 1982):
במאמר בשבועון השמרני המופיע בלונדון "ספקטיטור",

1. האם מידע זה נכון?

2. האם נהג המוביל מטעם משרד הביטחון נתון לשרירות לבו של המפקד בשטח, ובכלל זה הארכת האסמכתא, בלא כל התחשבות בסדרי עבודתו של האזור?

3. האם במקרה זה לא קיימת, לכאורה, עבירה על הוראות הצבא לעניין תנועה בשיירה בכבישי לבנון?

4. האין מקום לשינוי סדרי העבודה בענף התובלה, לשם מניעת בזבז ולשם מניעת נזק כלכלי לחברות התובלה האזרחיות?

5. מה בדעת השר לעשות על-מנת שמקרים כאלה לא יישנו בעתיד?

תשובת שר הביטחון מ' ארנס:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. 4 המשאיות הוזמנו לביצוע משימה של הובלה צבאית מאזור ביירות לאזור פיקוד המרכז. מאחר שהמשימה בוטלה לפני שהמשאיות הגיעו לאזור ביירות, החליט הפיקוד להשאיר את המשאיות ליום המחרת לביצוע משימה אחרת. למחרת הובור שגם משימה זו התבטלה, ועל כן שוחררו 3 מתוך 4 המשאיות. נהג המשאית הרביעית לא ביצע בשלמות את אשר הוטל עליו, ועזב את המקום בלא אישור. לאור תנאי המקום וזמן האירוע הכרחי היה לנהוג גמישות בקיום ההוראות ולאפשר לערוך שינויים במשימות, כאשר המציאות משתנה ומכתיבה זאת. חברות התובלה האזרחיות מודעות לאפשרויות של שינויים במשימות.

2. הסמכות לשנות משימות נחונה למפקדים כדרגות בכירות.

3. המקרה אירע לפני 7 חודשים. מאז נקבעו הוראות לגבי תנועת שיירות בכבישי לבנון.

4. ההוראות הקיימות עונות על הדרישות ומטרתן להביא לניצול מרבי של אמצעי הרכב העומדים לרשות צה"ל.

5. לא היה כאן שום מעשה חריג המחייב פעולה מצד.

2000. ביטוח לחיילים השוהים בחופשה

חבר הכנסת מ' וירשובסקי שאל את שר הביטחון ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):

מהנתונים המצטברים ביד, הן ממידע שקיבלתי ישירות והן ממידע שהתפרסם בעיקר בתוכנית "כלבוטק" (מ"מ 30 בנובמבר 1982), חוזר ועולה ביתר שאת, כי קיים צורך דחוף לפתור את בעיית העדר הביטוח לחיילים השוהים בחופשה. הכוונה למקרים המתרחשים והולכים של חיילים בשירות סדיר, אשר נפגעו בעת שהותם בחופשה — ואשר סעיף 1א (א) לחוק הנכים (תגמולים ושיקום), התשי"ט — 1959 (נוסח משולב), אינו חל עליהם. כל חייל שנפגע — בעייתו היא עולם ומלואו, והדבר מחייב מאמץ עילאי של כל הנוגעים בדבר להביא לפתרונה המידי.

לאור המידע שבידי ולאחר שהוקמה ועדה צבאית אשר דנה בנושא, רצוני לשאול:

1. האם מוכן משרדך להכיר בצורך הדחוף לחיקוק המצב הקיים, אם על-ידי חקיקה מתאימה ואם על-ידי השלמת הביטוח?

411. התשל"ב — 1971, והעו בדבר העברת תוצרת חקלאית (אזור הגדה המערבית) (מס' 49), התשכ"ז — 1967, שמכוחו קיים פיקוח על יבוא ויצוא תוצרת חקלאית מן-האזור ואילו.

4. לנוסח הערבי של הספר צורפה הקדמה, הקובעת ש"היישוב היהודי לפני קום המדינה ומדינת ישראל הם המכשול היחידי העומד בפני הגשמת מטרותיה של התנועה הלאומית הערבית", ולכן נאסר הספר לפרסום במהדורה זאת.

5. הצנזורה מבחינה בין העיתונות העברית היומית בישראל, שעם ועדת העורכים שלה הוסכמו הנושאים שיש להגישם לצנזורה לפני פרסומם, לבין העיתונות המופיעה במזרח-יירושלים בשפה הערבית, כי עמה אין הסכם כזה. עיתונות זו מופצת בעיקר לתושבי אזור יהודה, שומרון וחבל-עזה. מטרת הצנזורה היא למנוע פרסומים מסיתים, העלולים לפגוע בביטחון המדינה. הצנזורה מופעלת לפי תקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945.

היור' מ' סבירור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אני מבקש לציי, ששאלתא זאת הוגשה ב"10 באוקטובר 1982.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני מתנצל על האיחור בתשובה. כידוע לך, זה היה בתקופה שלא כיהנתי בתפקיד שר הביטחון.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני השר, הפרסום הזה בעיתון "ספקטייטור" השמרני בלונדון, שאינו עיתון ערן במיוחד לישראל, הוא אחד מרבים. האם מוכן השר לשקול מתן תגובות וכוונות ומיידיות על ידיעות מהסוג הזה, המתפרסמות על ישראל בעיתונות הבין-לאומית?

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת רובינשטיין, אני שוקל, אשקול ואשמח לשמוע הצעות ממך, אבל אני חושב שגם לך ברור, שמספר ידיעות שאינן נכונות על הנעשה בארץ, ובמיוחד על הנעשה ביהודה ובשומרון, המופיעות בעיתונות ובאמצעי התקשורת בחוץ-לארץ ולא רק באנגליה, הוא גדול מאוד. להזים את כולן, להכחיש את כולן ולהביא את ציבור קוראי העיתונים האלה לכך שיבינו מהו המצב בדיוק — זו משימה כמעט בלתי אפשרית.

1994. מניעת בזבז במשאיות המגורסות לצה"ל

חבר הכנסת א' רון שאל את שר הביטחון ביום כ"ז בטבת התשמ"ג (12 בינואר 1983):

בחומר שהועבר לרשותי על-ידי קואופרטיב "החבור" נמסרו לי הפרטים האלה:

ביום 17 בנובמבר 1982 ושלחו 4 משאיות "סמי" ליום עבודה אחד בגזרה אחת בלבנון (אסמכתא מספר 442563). המשאיות הוחזקו בלי כל עבודה במשך יומה שלמה. לאחר לחץ כבד הסכים צה"ל לשחרר 3 מתוך 4 המשאיות ביום שיועד לגמר העבודה. המשאית הרביעית הועברה לכדה, בניגוד לכל ההוראות המפורשות שאין לנסוע בלבנון ברכב בודד, לגזרה אחרת, על-פי פקודה של מפקד כשטח. המשאית הוחזקה כאותה גזרה במשך יומה נוספת, עסקה בהובלות בגזרה זו וחזרה ריקה לארץ. יצוין, שידועים מקרים נוספים של בזבז בהומנת משאיות והשהיה לא מוצדקת של שחזורן.

שאלותי הן:

במידה שיתברר שהפרמיה תהיה גבוהה מדי, האם תהיה טובסידיה של משרד הביטחון לעניין זה? הלא בסופו של דבר, אם חייל יצטרך לבטח את עצמו — זה יכול להיות בסכומים גבוהים מאוד. לכן לא מספיק שחברות הביטוח תהיינה מוכנה לבטח את החיילים; השאלה היא האם הצבא יהיה מוכן לעזור בהעמדת סכומים לרשות החיילים, כדי שיוכלו לעשות זאת. שר הביטחון מ' ארנס:

אני מוכן לבדוק מה יהיה גודל הפרמיות, ואם בעקבות גובה הפרמיות תתעורר בעיה של יכולת החיילים המעוניינים בביטוח לעמוד בתשלום.

2469. סמכויות הפיקוח של המועצות היהודיות ביהודה ובשומרון

חבר הכנסת י' צור שאל את שר הביטחון ביום כ"ב באדר התשמ"ג (7 במרס 1983):

למועצות היהודיות שהוקמו ביהודה ובשומרון אין סמכות לטפל בנושאים של קרקע ושל כינוי, הקשורים באוכלוסייה הערבית. גם אם הדבר נעשה בתחומי המועצה היהודית. עם זה, שוכ נמסר ("הארץ" — 27.1.83) על הקמת צוותי פיקוח במועצות היהודיות, נוסף על גופי הפיקוח של המינהל האזרחי.

רצוני לשאול את כבודו:

1. מה ההסבר ומה הבסיס התוקף להעברת סמכויות פיקוח למועצות היהודיות?

2. האם השר מודע בכך שהמועצות, בסיוע צוותי הפיקוח, חודרות גם לתחום הביצוע?

3. האם מוכן השר להורות שגם תחום הפיקוח ייעשה אך ורק על-ידי גופי המינהל האזרחי?

תשובת שר הביטחון מ' ארנס:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפיקוח נעשה מכוח דיני התכנון והבנייה, הקיימים באזור יהודה ושומרון וחוקי עזר מאושרים. הוא מבוצע בתחום השיפוט של הרשויות המקומיות היהודיות, שבהן קיימת תוכנית מתאר מאושרת על-ידי מועצת התכנון העליונה של יהודה ושומרון.

2—3. הצוותים עוסקים בפיקוח כולל באזור זה ואינם חודרים לתחום הביצוע. הפיקוח נעשה במסגרת תוכנית עבודה, המאושרת על-ידי ראש המינהל האזרחי. הרשויות היהודיות אינן עוסקות בפיקוח בשטחים שאינן בתחום שיפוטן.

2630. נעדרים פלשתינאים מדרום-לבנון

חבר הכנסת מ' טובי שאל את שר הביטחון ביום כ"ב באייר התשמ"ג (5 במאי 1983):

נודע לי על ארבעה פלשתינאים תושבי דרום-לבנון שנפלו בידי כוחות צה"ל, וכיום הם נעדרים (שמותיהם צורפו למקור).

הגני שואל את כבודו:

1. האם מוכן השר לברר מה עלה בגורלם?

2. האם הם נמצאים בידי כוחות צה"ל, ואם כן — היכן?

3. האם הם עצורים, אם כן — היכן?

שר הביטחון מ' ארנס:

1. בירור.

2—3. ארבעת האנשים אינם בידי צה"ל.

2. האם ניסה משרדך לעניין חברות ביטוח שונות בגיבוש נוסח ביטוח קולקטיבי לחיילים בחופשה, בשיתוף החיילים בחלק מההוצאות?

3. האם דואג משרדך להביא לידיעת החיילים את המצב הקיים כיום — כל עוד לא תוקן — ומדוע אין מחקר הנושא במדריך לחייל, הניתן לכל מתגייס ערכ חיולו והמפרט את זכויותיו ואת חובותיו?

4. בכמה מקרים נדחו בקשות חיילים להכיר בנכותם על-פי חוק הנכים. מאחר שלא נפגעו עקב שירותם כמפורט בסעיפים הרלבנטיים בחוק?

5. במכתב של מר רובינשטיין, עוזר היועץ המשפטי למשרד הביטחון, מיום 30 במאי 1978, למנהל לשכת שר הביטחון הוא קובע: "חייל אשר נפגע כתאונה בנסיבות כלשהן ונזקק לטיפול רפואי, יקבל טיפול שכזה עד אשר יירפא". האם משרדך עומד בתחייבותו זו?

6. האם עד אשר יתוקן החוק או ימצא פתרון ביטוחי אחר מוכן משרדך להעניק ייעוץ משפטי לנפגעים כאמור, הרוצים לתבוע את זכאותם לנכות, במיוחד כאשר ידם אינה משגת לקבל ייעוץ כזה בעצמם?

שר הביטחון מ' ארנס:

1—2. חיילים שנפגעו בחופשתם זכאים עד לשחרורם מצה"ל למלוא הזכויות הניתנות לכל חייל וחיל (טיפול רפואי והטבות כספיות לתקופת שהייתם בבית), משנפגעו פגיעה חמורה שלא "עקב השירות הצבאי". יתוול עליהם פרק ר'2 לחוק הביטוח הלאומי (ביטוח נכות כללי), שם הם מבוטחים ותוענקנה להם ההטבות הניתנות לכלל נכים במדינה. הכול לפי אחוזי הנכות ומידת אי-הכושר. ביטוח קולקטיבי של כלל חיילי צה"ל אינו ניתן למימוש. ואולם, יושב-ראש איחוד חברות הביטוח הנחה את חברות הביטוח לבצע ביטוח אינדיבידואלי לכל חייל שביקש לעשות זאת. מערכת הביטחון מוסיפה לבדוק את הבעיה על כל היבטיה ואם תגיע למסקנות סופיות יובא הדבר לידיעת הציבור.

3. הנחיתי את המטה הכללי לכלול להבא פרטים אלה במדריך לחייל.

4. משרד הביטחון לא אסף נתונים על כך.

5. מפקדת קצין רפואה ראשית עוסקת בהדרכת חיילים חולים בדבר זכויותיהם הרפואיות ובהכוונת חיילים משוחררים להמשך הטיפול במסגרת שירותי הרפואה הציבוריים. המדיניות הנקוטה היא שלא לשחרר חייל בלי שיובטח לו הטיפול הראוי שהוא נזקק לו.

6. חייל שחביעתו להכרתו כנכה צה"ל נדחתה, לאחר שקצין התגמולים לא שוכנע שפגיעתו נגרמה עקב השירות, וידו אינה משגת לקבל ייעוץ משפטי לערער על קביעה זו, יכול לפנות ללשכת הסעד המשפטית המחוזית הכפופה למשרד המשפטים.

היו"ר מ' סבידור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (שינוי — מפלגת המרכז):

אדוני השר, אמרת שבדוקים עכשיו את האפשרות לעשות את הביטוח דרך חברות הביטוח, בעצם, אין מה לבדוק. מפני שהחברות הביטוח מוכנות תמיד לבטח אדם. השאלה היא האם הפרמיות תהיינה כאלה שחייל מן השורה או משפחתו יוכלו לעמוד בהן.

אקדמיות מיוחדות, הניתנות בצה"ל רק לאקדמאים בעלי מקצועות, כגון מהנדסים ופסיכולוגים, ואילו חלק מהרבנים אינם בעלי השכלה אקדמית והם מוסמכים לרבנים על-ידי הרבנות הצבאית לאחר שסיימו ישיבה תיכונית בלבד.

כמו כן הגיע לידעתי, כי הרבנים הצבאיים מקבלים דרגות קצונה אף-על-פי שאינם עוברים קורס קצינים, מצב שאין כדוגמתו בצה"ל ואשר משפיע באופן משמעותי על גובה משכורתם כאנשי קבע.

נמסר לי, כי בשנת 1981 התנהלה חקירה מקיפה של מצ"ח — משטרה צבאית חוקרת — שלפיה הוענקו במקרים מסוימים חארי רב צבאי גם לחיילים מדרגת איכות נמוכה (קב"א נמוך), שצה"ל אינו נוהג בדרך כלל לגייסם לצה"ל, ולחיילים שלא השלימו אף את לימודיהם התיכוניים. חקירה זו הופסקה למרות הממצאים החמורים.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האם ניתנות בצה"ל דרגות קצונה לרבנים צבאיים, בלי שעברו קורס קצינים, ומדוע?

2. האם מקבלים רבנים צבאיים תוספות שכר שאינן ניתנות לבעלי השכלה ונתונים מקבילים, העוסקים במקצועות אחרים בצה"ל, ומדוע?

3. האם קיימים קריטריונים באשר לדרגת ההשכלה של רב צבאי? מי קובע קריטריונים אלה ומה הם?

4. מה היו ממצאי חקירת מצ"ח בנוגע לרבנות הצבאית? מדוע הופסקה החקירה והאם ננקטו צעדים כלשהם בעקבות ממצאי החקירה?

5. האם בכוננת השר להורות שלא לתת עוד העדפות, תוספות חריגות והתייחסות מועדפת לרבנים הצבאיים, או לחילופין להורות על השוואת התנאים האלה, כך שיחולו גם על חיילים וקצינים אחרים בצה"ל, בעלי נתונים דומים וטובים יותר?

שר הביטחון מ' ארנס:

1. דרגות קצונה ניתנות לרבנים צבאיים לאחר שעברו קורס רבנים צבאיים במתכונת שאושרה על-ידי מה"ד — מחלקת הרכבה.

2. רבנים צבאיים זכאים לתוספות שכר אקדמיות, בדומה לנהוג בשירות המדינה.

3. רב צבאי חייב בשתי סמיכות משני רבנים מוכרים וכן בבחינה של רמת ידיעותיו בהלכה ובקורס מיוחד. מועמד לקורס רבנים צבאיים חייב להיות בעל נתוני קצונה.

4. חקירת מצ"ח נסתיימה ונקבע בה, כי החשדות שהועלו נבדקו והוכחו כלא מבוססים. למעט חריגות ניהוליות קלות, לא נתגלה כל חשד לעבירה פלילית.

5. אין בדעתי לשנות את תנאי העסקתם של רבנים צבאיים.

היו"ר מ' סכידור:
תודה לשר הביטחון.

2663. התבטאויות הרמטכ"ל לשעבר בוועדת החוץ והביטחון חבר הכנסת ת' טובי שאל את שר הביטחון ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):

בהופעתו ב-12 באפריל 1983 בוועדת החוץ והביטחון התבטא הרמטכ"ל, כפי שפורסם בכל העיתונים, שאם נקיים עוד ועוד התנחלויות "סתובבו הערבים כמו גזקים מסוממים בבקבוק". הוא חזר ואמר "סתובבו כמו גזקים מסוממים בבקבוק".

בהופעת שר הביטחון בתוכנית הטלוויזיה "מוקד", לאחר ישיבה זו של ועדת החוץ והביטחון, סירב השר להתייחס לנושא. גם בהופעתו בכנסת בעת הפגרה לא התייחס השר לדברים אלה. אף שהבטיח במהלך הופעתו, בתגובה על קריאת ביניים שלי, להתייחס עוד לנושא, נשאר הנושא בלי מענה.

הנני שואל את כבודו:

1. מדוע לא הגיב השר ולא התייחס לדברי הרמטכ"ל לשעבר, שיש בהם משום הסתה גזעית נגד בני העם הערבי?

2. האם חוסר התגובה הוא הסכמה לדברים אלה?

3. אם לא — אילו צעדים נקט שר הביטחון כדי למצות את הדיון עם הופעה חסרת תקדים זו מצדו של אדם נושא משרה ציבורית כה גבוהה?

שר הביטחון מ' ארנס:

1 — 3. הדברים המיוחסים לרב-אלוף איתן הם הדלפה מישיבה חסויה של ועדת החוץ והביטחון של הכנסת. כידוע, דברים הנאמרים בישיבות ועדת החוץ והביטחון אסורים לפרסום.

איני סבור שמתפקידי התייחס להדלפות, להגיב עליהן. לנתח את משמעותן או ליתן להן פירושים.

היו"ר מ' סכידור:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת חופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד השר, רבי-אלוף במילואים איתן אישר את הדברים שאמר בוועדת החוץ והביטחון על הגזקים המסתובבים בבקבוק, ולא הכחיש אותם. אם כן, כיצד אינך יכול להתייחס לדברים האלה?

שר הביטחון מ' ארנס:

לפי מיטב ידיעתי, חבר הכנסת טובי, רבי-אלוף במילואים איתן לא אישר את הדברים האלה. הוא הודיע שמדובר על הדלפות מישיבה חסויה, וזה איננו מחייב שום התייחסות נוספת מצדו.

2665 ידיעות על יחס של העדפה לרבנים צבאיים

חבר הכנסת מ' דרשובסקי שאל את שר הביטחון ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):

בהתאם למידע שהגיע אלי ולמידע שפורסם בעיתונות מתברר, כי הרבנים הצבאיים בצה"ל זוכים ליחס מועדף יחסית לחיילים ולקצינים אחרים בעלי נתונים זהים ואף גבוהים יותר.

על-פי המידע מוענקות לרבנים הצבאיים תוספות

ב. הצעה לסדר-היום

יוזמה ישראלית להבטחת יישובי הצפון וביטחון חיילי צה"ל

היו"ר מ' סכידור:

לסדר-היום מס' 2270, בנושא: יוזמה ישראלית להבטחת יישובי הצפון וביטחון חיילי צה"ל.

אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום ולהצעות חוק. אתכבד להזמין את חבר הכנסת שמעון פרס להביא את הצעתו

ולתת עליהן תשובות של ממש, לא בהיסח הדעת, לא בהתחמקות, השאלות הן: פריסתו הנוכחית של צה"ל, פריסה שעלה, וזוהי קורבנות אדם, למה היא נועדה, מה היא צריכה להשיג? האם היא נועדה רק להבטיח את שלום הגליל, או גם להשיג יעדים מדיניים אחרים, שאגב, לא נכללו בין מטרות מבצע "שלום הגליל". כגון נסיגת הסורים מלבנון, או שיפור מעמדה הבינלאומי של ישראל? ואם אכן אלה הן מטרות ויעדים חדשים, האם הם ניתנים להשגה על-ידי פריסת צה"ל? מבצע "שלום הגליל" היה מבצע מוגבל בשטח — 40 קילומטר, וצמוד ליעד — שלום לגליל. כך אמר גם ראש הממשלה לכנסת. האם פריסת צה"ל יש לה היום יעד אחר? ואם יש, האם הוא ניתן להשגה?

אדוני היושב ראש, לסוריה יש נימוקים לסגת מלבנון. כגון פיצול כוחותיה בשתי חזיתות, כגון קבלת טילים שאפשר לשגרם במישור מאדמת סוריה, ואולי אף כגון לחץ ערבי לנסיגתה. אך האמת חייבת להיאמר, שלסורים יש גם נימוקים להישאר על אדמת לבנון, ולא ברור כלל האם נוכחות צה"ל איננה מגבירה את הנימוקים הללו, שסוריה תישאר על אדמת לבנון.

מסקנתו של ראש אמ"ן יכולה, לדעתי, להישען על שישה נימוקי יסוד: א. הסורים מעריכים שפריסתו הנוכחית של צה"ל אינה נוחה לישראל, ועל כן זה אינטרס סורי להאריך את הפריסה הנוכחית עד כמה שאפשר. היא גם יכולה, כאמצעות הרגילים, להעלות את המחל וההורידו, כמו ברומטר, ולגרסם אצלנו למתיחות כל אימת שתרחה.

ב. כתוצאה מהישראותה של סוריה בלבנון, היא מרוויחה באופן מוזר משתי המעצמות כאחת — רוסיה מספקת לה כלים ותמיכות בתחום הפוליטי וארצות-הברית בעצם מחזרת אחריה ומבטיחה לה לטפל גם ברמת-הגולן. למה לה לזוז?

ג. סוריה שואפת להגמוניה בעולם הערבי על-ידי התייצבותה בראש המחנה האנטי-ישראלי. נוכחותה בלבנון מול ישראל מצדיקה את הטענה הסורית הזאת בעיניה.

ד. הבקעה נחשבת לחגורת ביטחון אסטרטגית בעיני סוריה. קרבת הכוחות שבין ישראל לבין סוריה מעלה את חשיבות החגורה הזאת לדרגה גבוהה יותר בעיניה שלה.

ה. שליטתה של סוריה על כוחות אש"ף בבקעה ובטרפול הפכה את אש"ף למכשיר במדיניות הסורית הבין-ערבית, והיא כבר הצליחה, להערכתה, באמצעות היערכות זו, לטרפד את ההסכם בין חוסיין ובין ערפאת.

ו. סוריה רגישה ליוקרתה ולמעמדה בלבנון, ובאמצעות היערכות זו היא רוצה לועזע את ממשלת ג'מאיל ולא לצו לסגת מההסכם עם ישראל. לכן, לא ברור כלל שהפריסה הנוכחית של צה"ל לוחצת על סוריה או מפתה אותה להישאר.

סוריה גם יודעת, חברי הממשלה — מפיקם, לא מפינו, כל הזמן אתם מדברים על האופוזיציה — שבעצם גם אתם רוצים לסגת במהרה כלשהו די מוקדם ויש בקרבכם שרים, וביניהם שר הביטחון לשעבר, שאומר שצריך לעשות זאת מיד. כל הזמן אתם מפינים את הדבר, כאילו זו בעיה בין אופוזיציה ובין ממשלה. עשו בדק-בית אצלכם בממשלה.

לא היה טעם לערוך ויכוח על הנושא כמה זמן צה"ל צריך להישאר בקווי הנוכחיים, אילולא ההישראות של צה"ל בקווי הנוכחיים. אדוני ראש הממשלה, כרוכה היתה בקורבנות בחיי אדם ובהסתכנות בהתלקחות נוספת. אני מציע לך להקשיב גם לדיון הזה בכנסת.

שמעון פרס (המעריך):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, הולך ומתברר יותר ויותר שהעם הוא ללא הנהגה, המדינה — ללא תוכנית, המלחמה — ללא יעד וללא סיום. הדברים מתרחשים אצלנו. אין כל ודאות שמישהו מנהל אותם, וכפי שהם מתרחשים, עלינו לומר בבהירות לבית הזה, לעם כולו, שמלחמת לבנון טרם נסתיימה. יתר על כן, נשקפת סכנה של סיכוב שליש במלחמה כלתי מתוכננת זו.

השכוע שמענו עדויות קשות ביותר הנוגעות לחיי אדם, עדויות, שלא באו דווקא מספלי האופוזיציה, על אופן ניהול המלחמה, על הטיפול בנושא החמור הזה, על מהלכי המלחמה, על גורל השלום והביטחון.

סגן ראש הממשלה העיד שהונו את הממשלה בענייני המלחמה, במהלכיה, והממשלה הונתה את העם. מי שהיה ראש המוסד — ואדוני ראש הממשלה, אתה מכיר את ראש המוסד כמונו, הוא אדם הגון שאינו עוסק בעניינים מפלגתיים — אמר בפורום סגור, שראש הממשלה איננו מכין את שיעורי הבית.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

זה הגון? פורום סגור. זה הגון?

שמעון פרס (המעריך):

ישיבות ועדת השרים, לענייני ביטחון אינן מתנהלות כשורה. ראש אמ"ן, קצין מבטיח ומבריק, טען שאנו — — —

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת פרס, האם מותר לדעת כאיזה פורום סגור נאמרו הדברים האלה?

שמעון פרס (המעריך):

אני יודע רק מהעיתונות.

שלמה הלל (המעריך):

שאל את בן אלישר, בן אלישר כבר ביקר אותו על שאמר את הדברים.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

— — —

קריאות:

— — —

שמעון פרס (המעריך):

אני משוכנע, אגב, שראש המוסד לשעבר לא אמר את הדברים האלה לצורך פרסום.

קריאות:

— — —

היור מ' סבידור:

חברי הכנסת, אולי אפשר לסיים את קריאות הביניים, ולשים את כל מה שהושמע כאן כסגוריים?

שמעון פרס (המעריך):

ראש אמ"ן, קצין מבטיח ומבריק, טען שבעצם אנו שרויים באשליה. לדבריו, סוריה רואה כעיקרון את התנגדותה לנסיגה מלבנון, ולדבריו סוריה תעשה הכול כדי לבטל את ההסכם בין לבנון לישראל.

חברי הבית, איננו יכולים להתעלם מתפקידו, ואני פונה גם אל חברי הליכוד: אל תעדיפו את המשמעת הקואליציונית על הצרכים הממלכתיים, על השיקולים הלאומיים.

על הבית הזה לשאול את עצמו את השאלות האמיתיות

דרוזי הנכנס לאזור נוצרי — צפוי לסכנת חטיפה או היעלמות. השנאה והאלימות מרימות ראש במסחרן ובריש גלי.

צה"ל מוצב בין הנצים וכל עדה מצפה שצה"ל יתייצב לימינה, אך צה"ל אינו יכול כלל ליישר את הסתירה שנוצרה בין הקונסטיטוציה הלבנונית, שנכתבה לפני כארבעים שנה והעניקה הגמוניה לנוצרים עקב היותם רוב, לבין הדמוגרפיה הלבנונית שהתפתחה והביאה לכך שהנוצרים איבדו את הרוב שהיה להם בארצם. העדות האחרות רוצות נחמ אחר לעצמן.

שום צבא, גם לא הצבא שלנו, אינו יכול לבוא במקום כללים קונסטיטוציוניים או מציאות דמוגרפית, או הרכב קואליציוני, אלא אם כן הוא משתמש בתותחיו. האם מישו מעז שאנחנו נפעיל את התותחים שלנו, כדי לקבוע את הסדר הפנימי בלבנון, את ההגמוניה של עדה אחת על רעותה?

צה"ל יורה לעבר מקורות היר, אך אינו יכול לחסל את מקור היריות. המוזאיקה הלבנונית חורקת מאי-הסכמה פנימית, והיא הביאה לאוסף של קרוב למיליון כלי נשק המצויים בידי כל העדות, כל הגילים, כל הפלגים, והם מופעלים גם באורח לא שגרתי.

חברי הכנסת, הולכת ונוצרת אכזבה הדדית של ידידיו הלבנונים בגלל אי-התעורבותם של צה"ל ושל אנשי צה"ל, אשר אין להם יכולת אובייקטיבית לפתור את הבעיה. ועל כן, שוב בדרך פרדוקסלית: ייתכן שהסתלקותו של צה"ל מאזור המריבה תחייב את המחנות הנצים לבוא לכלל היברות, במקום לכלל אלימות.

בגזרה הזו קיימת רק אלטרנטיבה אחת והיא — מאמץ עליון של ממשלת לבנון להביא לכלל הסכם בין הנוצרים לבין הדרוזים ולבין המוסלמים. צה"ל לא בא לזרות מריבות. הוא גם אינו שומר מקף ולא חרב להשכיר. אם ממשלת לבנון לא תגבר על היריבות, היריבות תגבר על ממשלת לבנון.

נשאר גם גזרה זו לממשלת לבנון. לצבא לבנון, לכוח הרכי-לאומי, לכוח הבין-לאומי, נותרו באזור החיוני כאמת לכיטחון הגליל — אזור הכיטחון בדרום-לבנון, גם באזור זה השאיפה שלנו צריכה להיות מקסימום של לבנוניזציה של השטח ומינימום של נוכחות צה"לית קבועה.

ברצוני להזכיר לחברים בממשלה, שכאשר ביקשתי מאתנו לתמוך בזה שלא ייפגע מעמדם של חדאד וכוחותיו, אנתנו הסכמנו. כעבור שלושה ימים, בלחץ אמריקני, הסכמתם להוריד את חדאד מתפקידו כמפקד הכוחות לתפקיד עם סימן שאלה. אפילו לא מצאתם צורך, באופן מנומס, להודיע לנו על כך רגע לפני כן.

עלי לומר — לא כמעט בזכותו של המייג'ור חדאד — שהגזרה הזו, החיונית כאמת לשלומה של ישראל, היא הגזרה השקטה ביותר יחסית בלבנון כולה. אין בה ירי עדתי, החיים חוזרו למסלולם ומורגשת תנועת בניין ערה. חדאד, הנשען על כוחות לא מרוכזים, כ-1,000 אנשי צבא סדיר וכ-600 אנשי מיליציה כפרית, השתלט על שטח גדול יותר מזה הנתון בפועל לשליטתה של הממשלה המרכזית בלבנון.

מייג'ור חדאד טוען — וקצינים לא מעטים בצה"ל מאשרים זאת — שכתוספת כוח אדם לא רב ניתן להבטיח את אזור הביטחון, בלא נוכחות קבועה וגלרית של צה"ל; כמובן, צה"ל יוסיף לסייע בסידור ביטחון ויפקד את האלמנטים הדרושים, כדי לשמור על האפקטיביות של כוחות חדאד ולאפשר לחיילינו לשוב הביתה.

עלינו לזכור, שההיערכות הנוכחית איננה מושתתת על קווים מוסכמים. היא פרי חילופי אש בשטח, וממילא זו היערכות של קרבה יתירה בין הכוחות. כמטחיו תותחי הטנקים שלנו ושל הסורים. אין בה היגיון טקטי-גיאוגרפי רצוף, היא מאוכלסת ככוחות צבאיים רבים. היא רוויה מתח, ומשתתפים בה גם כוחות לא מבוקרים.

כשטח הסורי מצויים אלפי מחבלים. שמנסים להסתגן לשטח הנתון כפיקוחו של צה"ל, בניסיון לפגוע בחיילינו, בכונה לצרור שרשרת תגובות שתביא להתלקחות נוספת. אדוני שר הביטחון, אש"ף יכול להביא להתלקחות נוספת בהיערכות הנוכחית. כדאי לכל חברי הסיעה להקשיב לדברים האלה.

על כן, בלי שתיפול החלטה מסודרת יכול השטח להידלק כשרה קוצים. על כן גם ההיערכות הנוכחית טעונה בפוטנציאל של "סיכוכ שליש". לפי מיטב ידיעותי, האמריקנים אינם לוחצים עלינו שלא לסגת. הם מייצעים לנו להישאר ולחכות עד אשר יגבר — תקשיבו לנימוק — הלחץ של העולם הערבי על הסורים. המניע ללחץ זה אמור להיות נוכחות צה"ל בלבנון. אך גם אם ניסוג לאזור האוואלי בשלב ראשון, יישאר לעולם הערבי הנימוק האנטי-ישראלי הזה עוד חודשים רבים.

שואלים אותנו מה יהיה אם ייסוג מהגזרה המזרחית. זו שאלה זו חתיה אקטואלית מחר, כפי שהיא אקטואלית היום. את התשובה שניתן מחר, מן הדין שניתן היום. כי אם אכן ממשלת לבנון, בסיוע ממשלת ארצות-הברית, רוצה לחסום את התקרבות הסורים עמוק יותר לאדמת לבנון, עליה להציב במקום כוחות של ממשלה לבנונית וכוחות בין-לאומיים ולהודיע לסורים שזהו קו אדום, ומי שיחצה אותו — מסכן את עצמו. הסורים, כפי שאנחנו יודעים, מורגלים בקווים אדומים. והניסיון שלנו בקווים אדומים היה טוב יותר מבקווים הנוכחיים. אדוני ראש הממשלה.

אנו מציעים שצה"ל ייסוג מייד מהגזרה המזרחית ויפנה את מקומו לצבא לבנון ולצבא הבין-לאומי ויערך מחדש באזור הביטחון.

שר הביטחון מ' ארנס:

בגזרה המזרחית או בגזרה המערבית?

שמעון פרס (המערך):

היכן אסביר, ראו, הזהרנו אתכם מפני הימנעות מהחלטות, מפני אי-לימוד התורם, מפני אי-הכנת שיעורי בית, מפני ישיבות ועדות לא מסודרות בענייני ביטחון ומלחמה ומפני קביעת יעדים במקריות ובלי בדיקה. די שילמנו על אופן ניהולכם את המלחמה עד עכשיו. יש לשים לזה קץ.

אם צה"ל ייסוג מהגזרה המזרחית, נשאלת השאלה האם צה"ל צריך להישאר בגזרה המזרחית. עיקר הדרישה, חברי הכנסת, בגזרה המזרחית, היא העימות האלים שבין העדות בלבנון עצמה. מי שמבקר בסביבה יכול — — —

שר הביטחון מ' ארנס:

נדמה לי שכלבלת. אתה מדבר על הגזרה המערבית?

שמעון פרס (המערך):

אני מדבר על גזרת השוף וכיירות. הגזרה המזרחית זו הגזרה שבה צה"ל ערוך מול הכוחות הסוריים פרופו. בגזרה המרכזית, גזרת השוף ובאזור כיירות, צה"ל ייצב בין המחנות הנצים. מי שמבקר בגזרה הזאת אינו יכול שלא להתרשם מהעצב הרב הנתון על פניה. יישובים שלמים ננטשו, רחובות רבים הפכו לרחובות רפאים, פגזים נופלים על אזרחים חפים מפשע. נוצרי הנכנס לאזור דרוזי שם את נפשו בכפו. או להיפך.

במקום צה"ל באזורים הללו; ב. קביעת קווים אדומים להיערכות הכוחות של סוריה; ג. ארגון אזור הביטחון בדרום-לבנון בתוך חודשים אחרים. בהישענות מרבית על כוחותיו של חדאד ועם סידורים ביטחוניים אחרים הדרושים, לפי דעת צה"ל, כדי להבטיח את שלום הגליל ולשוב הביתה

יגאל הורביץ (תל"ס):

ואם הסורים יוזו, תצא למלחמה?

שמעון פרס (המערך):

יגאל, ואם יוזו היום? תהיה מלחמה?

יגאל הורביץ (תל"ס):

אני שואל מה יקרה אם הם יוזו, תצא למלחמה?

שמעון פרס (המערך):

אותה תשובה — אם יקרה היום. איני צריך לאיים בשום מלחמות. התשובה שלי היא על-פי הניסיון ולא על-פי השאלה. הניסיון מוכיח שהסורים כיבדו את הקווים האדומים. אם ארצות-הברית תתייצב מאחוריהם וממשלת לבנון על אדמתה — איני צריך לפזר איומים. די לי בזה. אני מסתמך על הניסיון.

אגב, אני רוצה לומר לך, שבלאו הכי אנחנו נשארים במגע עם כוחותיה של סוריה בחלק הדרומי של לבנון, כך שהעניין נשאר לגמרי לא פשוט גם בעיני סוריה.

ד. מתן מגוון של אפשרויות לממשלת לבנון החוקית, כדי שתוכל להחזיר לעצמה את כבוד, את עצמאותה, את שלטונה, את ריבונותה ואת שלמותה הטריטוריאלית.

אל נהפוך את צה"ל לשוטר מיישב סכסוכים ופגיע בשטח. אל נהפוך את היערכותו לבין-ערוכה לקפריזות הסוריות וללחץ הערבי, כביכול.

חברי הכנסת, חובתכם למנוע "סיכוב שלישי", אם אחם מתנגדים לו. אל תתנו לסטיכיה להתפתח, ואחר כך תחפשו דרך להיתלות באיזה תירוצ כזה או כזה. יש לכם אחריות כחברי הכנסת, ולא מילאתם אותה עד הסוף גם במלחמה הזאת.

עלינו להתרכז בעיקר: ביטחון לגליל; מאמצים מדיניים לאפשר ללבנון לשוב לעצמה. שתהיה שכן טוב לנו ואנחנו שכן טוב לה; להביא את המלחמה לסיום ולמנוע התלקחות נוספת. לאור חשיבותו של נושא זה אני מציע לרדן בו במליאת הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:

תודה לחבר הכנסת שמעון פרס. אתכבד להזמין את שר הביטחון להשיב על ההצעה.

חברי הבית, חברי הכית, אני מבקש ליד הפתח מקיימים ישיבות בעמידה או עמידות בישיבה, וליד התא ההוא — גם שם אני מבקש סדר. אם לא, אני אפנה את התא מייד. סדר בבקשה.

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש בכית הזה חילוקי דעות בנושאים יסודיים, שלעיתים אנחנו מכנים אותם אידיאולוגיים, ואפשר לנהל עליהם ויכוח ודין לגיטימיים. הנושא של הפשרה הטריטוריאלית ברמת-הגולן הוא נושא כזה, שלבני יש חילוקי דעות יסודיים. אילו היה חבר הכנסת פרס מעלה היום את ההצעה הזאת שעלינו להצהיר היום —

אדוני היושב-ראש, אין כל הכרח שתקדים סתירה בין כוחות חדאד לבין כוחותיה של ממשלת לבנון. אין כל צורך שהמציאות הנוכחית תסתיר את הפרטנציה הכלולה בהסכם לבנון-ישראל. אין צורך לבטל את ההסכם הזה. אפשר לעשות את ההיערכות הזאת כלי לבטל כלל את ההסכם, שהרי, ברגע זה פרטנציה של הסכם יותר מהסכם תופס.

אגב, מאז הצענו זאת, החלו תהליכים מזורזים לבצע את ההסכם הזה. הפרלמנט הלבנוני פועל מהר יותר. ממשלת ארצות-הברית פועלת מהר יותר. העולם הערבי פועל מהר יותר. אבל אם ידגישו שאנחנו קיימים בלי מוצא ומקבלים הוראות מבחוץ, זה יעלם. חדאד קיים תמיד את מציאותה הגאה של לבנון. בשטח שהיה נתון לשליטתו, גם כאשר אחרים "התקפלו" מול הלחץ הסורי והאש"ף.

עלינו לראות אפוא את המציאות כפי שהיא היום. צה"ל צריך לעסוק כיום באוכלוסייה המונה קרוב למיליון תושבים; לא כולם בהכרח אוהדים לישראל, ולא מעטים בה מושיטים יד לאש"ף ולמחבלים אחרים. חילינו נתונים לפיגועים מהמארכ, למקושי רוכים ולמטעני צד. ניסיונות הפיגוע בחיילינו נמצאים בקו של עלייה מתמדת. בחורש החולף היו קרוב למאה ניסיונות פיגוע. רק עשרה פוצצו ואין לי טענות לאיש. מה אפשר לעשות כאשר רואים מחבל לבוש אזרחית יורה, זורק את הרובה ונעלם.

הכוח הרב-לאומי פועל לפי כללים משלו ואילו צה"ל ערוך בסימן של זמניות. בקורים ארוכים, כצירים מסוכנים, במארכים מקריים, בקרב אוכלוסייה המצויה אף היא בדיסאוריינטציה טוטלית, האם לא הגיע הזמן להיערך מחדש? ודאי שהיערכות כזו חייבת להיעשות עם מאמץ של הידברות עם ארצות-הברית, שאת מאמציה אנחנו מכבדים, ועם ממשלת לבנון, שבהצלחתה אנחנו מעוניינים. אך כאן מדובר בהידברות ולא בתכתיבים. כמו בין גופים שווים. הדרך הנכונה להידברות היא אכן חלוקת תפקידים, בהתאם להיערכות הגיאוגרפית. אם כן, אם ועד אשר יושג הסכם עם סוריה — ואנחנו בעד השגת הסכם עם סוריה — ממשלת לבנון בסיוע ארצות-הברית ובעלות-הברית יטלו על עצמן את האחריות לגזרה המזרחית והמערבית, יציבו קווים אדומים לסורים וישכנו את המריבות הבין-עדתיות; ואילו ישראל תסייע בארגון אזור הביטחון, עם הישענות על כוחות חדאד ועם כוח בין-לאומי בפתיח מחנות הפליטים וסידורים ביטחוניים אחרים שיידרשו לפי שיקול דעתו של צה"ל, אשר יאפשרו את שובו הביתה בתוך חודשים מספר ואת אבטחת ביטחון הגליל.

ממשלת לבנון חייבת להציב את התביעה הנחרצת בפני העולם הערבי לנסיגת כל הכוחות הלא-לבנוניים מאדמת לבנון כולה. הנוכחות הישראלית להשתתף בפינוי כזה מובטחת הן על-פי ההסכם, הן על-פי ההיערכות החדשה שאני מציע.

חברי הכנסת, המלחמה הלא-מתוכננת בלבנון, העקובה מדם, מסוכנת להסתיים מאליה. הממשלה אינה יכולה לשבת — כמו במחוזות של בקט — ולחכות לגורו. ממילא היא עשתה זאת זמן רב מדי. היא מנחמת את עצמה בכך שהיא מעניקה סטטוס של יחוס למהלכי המלחמה עד עכשיו. אנו מציעים ליטול יוזמה, לסיים את המלחמה, להבטיח את שלום הגליל ואת שלום חיילינו כאחד, בלי לפגוע ביחסינו עם ארצות-הברית או ממשלת לבנון.

אנחנו מציעים את המהלכים האלה, הדרושים לשם כך: א. הורעה על פינוי כוחות צה"ל מהגזרה המזרחית והמרכזית בתוך ימים אחדים והצבתם של כוחות לבנוניים ובין-לאומיים

כמעט אמרתי יהודה ושומרון — אני אפילו יודע שהחוק הישראלי הוא היום החוק ברמת-הגולן, החוק הישראלי והמשפט הישראלי. נרמה לי שלא היה אפשר למצוא הזדמנות טובה פחות להצהיר על הנכונות, מטעם מפלגה בישראל —

מיכאל בר-זוהר (המערך):

שר הביטחון מ' ארנס:

אני אמרתי, שאני רואה את זה כנושא לחילוקי דעות. אפשר לדון על זה. תכואו אתם ותסבירו מדוע צריך פשרה טריטוריאלית. אנחנו נסביר מדוע אסור. יהיו אצלכם כאלה שיאמרו: אחוים ספורים, יהיו אצלכם כאלה שיאמרו: אחוים רבים. יהיו אצלכם בוודאי גם כאלה שיאמרו: במאת האחוזים, אנחנו נאמר: אפס אחו. על זה אפשר לדון.

שר הבריאות א' שוסטק:

אני אינני חושב שעל זה יכול להיות ויכוח. הכנסת החליטה ביחס לגולן, שהוא חלק בלתי נפרד מישראל. אי-אפשר להתווכח על זה. אני חולק על דעתך.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני יודע את זאת, השר שוסטק, אני יודע את זאת. אתה הרי יודע, השר שוסטק, שחברי המערך בכנסת יכולים להעלות הצעות לסדר-היום. איך תמנע את זה מהם? אני מניח שבנושא הזה עוד יעלו הצעות.

שר הבריאות א' שוסטק:

יכולים להעלות. אני אומר, שעל זה הם אינם יכולים להעלות הצעות.

שר הביטחון מ' ארנס:

בסדר. בכל מקרה, אדוני היושב-ראש, כל מה שרציתי לומר הוא, שהנושא שהוכר היום בפני הכנסת, עליידי חבר הכנסת שמעון פרס, לנסיגה חד-צדדית של כוחות צה"ל מלבנון, איננו נושא כזה. הוא איננו נושא אידיאולוגי. הוא נושא טקטי. קיימת הסכמה כללית בין כל חברי הבית לגבי היעדים של הבטחת הביטחון בצפון המדינה ויש חילוקי-דעות על הדרכים הטובות ביותר להשיג יעד זה.

כאמור, במדינת ישראל בשבועות האחרונים יש מספר לא קטן של קבוצות שבאות להצביע ולטעון, שהטקטיקה שאותה הם מציגים היא עדיפה, היא טובה יותר מהמדיניות של הממשלה — קבוצת "יש גבול", סרבנים למיניהם ואמהות רואגות, שעם קבוצה אחת מהן נפגשתי — — —

שמעון פרס (המערך):

גם חברי ממשלה.

רוני מילוא (הליכוד):

שר הביטחון מ' ארנס:

לחבר הכנסת פרס יש זכויות.

לקבוצות אלו כוונות טובות, אני מקווה; אולי לא תמיד. נפגשתי, נרמה לי, עם שש אמהות שבאו אלי. ראיחי בפניהן דאגה מהולה במידה לא מבוטלת של תמימות, ומה שהן דרשו ממני כשר ביטחון הוא, הפרדת כוחות בין הצבא הסורי ובין צה"ל בלבנון. הן שכחו שכדי לרקוד טנגו דרושים שניים, וכדי להשיג הפרדת כוחות, צריכים גם הסורים וגם אנחנו להחליט שאומנם תהיה הפרדת כוחות, ואם תהיה נסיגה חד-צדדית

שמעון פרס (המערך):

מישה, היות שהפרעת, לי אני רוצה לשאול.

שר הביטחון מ' ארנס:
בבקשה.

שמעון פרס (המערך):

זו שאלה אקטואלית? זה מה שהכנסת צריכה היום להחליט? זה יוצא מלאכותי.

קריאה:

אתם העליחם אותה.

שבח וייס (המערך):

אנחנו ציטטנו את המצע שלנו.

היו"ר מ' סבירור:

סליחה, זה אגף הסיעה או אגף הסייע? אני מבקש, שר הביטחון משיב.

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת פרס, היות ששאלת אותי, אענה לך, אני חושב שזו שאלה אקטואלית, מכיוון שנרמה לי שלהצהיר היום, דווקא בכסיכות אלה, שאנחנו מוכנים ומעוניינים בפשרה טריטוריאלית בגולן — לדעתי זה דבר שגורם נזק כרגע.

חיים בר-לב (המערך):

איש לא — — —

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת בר-לב, אמרתי — — —

משה שחל (המערך):

עוד מעט יצטט את דברייך — ואתה אמרת אותם — על פשרה טריטוריאלית בגולן, בשמן שלך, כאן בכנסת, לא הייתי מציע לך להסית את הדעת — — —

שר הביטחון מ' ארנס:

חבר הכנסת שחל, היות שמעולם לא אמרתי, אינך מפחיד אותי עם האזכור הפוטנציאלי, אני רק אומר, כפי שהתברר פה כרגע, שהתברר שזה נושא שלגביו יש חילוקי דעות בבית הזה. זה נושא יסודי.

גאולה כהן (התחיה):

הבית הזה הצביע, לידיעתך, הבית הזה, ולא הממשלה, הצביע על החלטת חוקי ישראל על הגולן.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני יודע את זאת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

ראש הממשלה אמר שהחוק הזה — — —

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, חברי הכנסת שיושבים מולי, כלי ששמותיהם ייכנסו לפרוטוקול, אתם מזלזלים באינטליגנציה של שר הביטחון? הוא אינו יודע מה הוחלט ומה לא הוחלט? מה אתם מתקנים פה? תנו לו להשיב.

שבח וייס (המערך):

יש שמזלזלים באינטליגנציה של נשיא סוריה.

שר הביטחון מ' ארנס:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני לא רק יודע שהבית הזה החליט על החלת החוק והמשפט הישראלי ברמת-הגולן —

מצדנו. הסורים יתפסו את השטחים שנפנה ולא תהיה הפרדת כוחות. כל מה שנשיג הוא קירוב קו המגע לגבול ישראל.

על רקע היעדים המוסכמים, להערכתנו, על כל חלקי הבית הזה, אני, אדוני היושב-ראש, הייתי רוצה לשאול את חברי הבית, לאור הצעתו של חבר הכנסת פרס לנסיגה חד-צדדית של צה"ל עכשיו: האם יש משהו בבית הזה שאינו חושב שטוב יהיה אם הצבא הסורי וכוחות אש"ף יפנו את שטחי לבנון שבהם הם עדיין יושבים?

יוסי שריד (המערך):
חייבים להשיב?

שר הביטחון מ' ארנס:
אתה אינך חייב, אתה יכול. אני מניח שגם אתה חושב שטוב יהיה — — —

יוסי שריד (המערך):
לא, אין לזה שום קשר עם ביטחון ישראל.

שר הביטחון מ' ארנס:
יפה, חבר הכנסת שריד, אני הבינתי שאתה חושב — — —

ריקטור שמיטוב (המערך):
אנו אומרים שלא בגלל זה יצאנו למלחמה.

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת באנף הזה, אני מבקש.

שר הביטחון מ' ארנס:
מותר לי להמשיך?

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפרע. כאשר חבר הכנסת פרס השמיע את נאמו לא היו הפרעות. קריאות הביניים עוברות על התקן.

יוסי שריד (המערך):
הוא שאל את חברי הכנסת.

היו"ר מ' סבידור:
יתכן שהוא שאל את המציע.

שר הביטחון מ' ארנס:
אני הבינתי שחברי הכנסת שריד ושמיטוב — אם הבינתי היטב את קריאת הביניים שלהם — ואולי חברי כנסת אחרים במערך חושבים שטוב יהיה למדינת ישראל אם הסורים וכוחות אש"ף יישארו בלבנון.

יוסי שריד (המערך):
זה כאילו שאלת על הכוחות הסובייטים באפגניסטן.

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת, אני מבקש שלא תיאלצו אותי לקרוא אתכם לסדר. זה עובר על התקן המקובל של קריאות ביניים. אני מבקש לחת לשר הביטחון להשמיע את חשיבתו.

שר הביטחון מ' ארנס:
אני אתקן את שאלתי: האם מרבית חברי הבית הזה אינם חושבים שטוב יהיה שהצבא הסורי וכוחות אש"ף יפנו שטחי לבנון שבהם הם עדיין יושבים?

מאיר וילנר (התזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
איך תעשה זאת?

שר הביטחון מ' ארנס:
האם יש משהו בבית הזה שאינו חושב שיש לסייע למאמצים שעושה ממשלת לבנון להביא לעזיבת הצבא הסורי וכוחות אש"ף, כיוזמתה?

ריקטור שמיטוב (המערך):
לא בדם חיילי צה"ל. על זה הוויכוח, האם על זה יוצאים למלחמה.

שר הביטחון מ' ארנס:
חברי הכנסת, האם יש משהו בבית הזה שאינו חושב שההודעה שאנחנו ניסוג חד-צדדית מלבנון תקטין את הסיכויים שהסורים וכוחות אש"ף יעזבו את לבנון?

יוסי שריד (המערך):
יש כאלה בבית הזה, אם אתה שואל.

אהוד אולמרט (הליכוד):
כבר גמרתם לריב מי יעלה את ההצעה לסדר-היום?

יעקב גיל (המערך):
איפה אריק שרון?

שר הביטחון מ' ארנס:
חברי הכנסת, האם יש משהו בבית הזה שאינו יודע שבדמשק מקשיבים היום קשב רב לדיון הזה?

חברי הכנסת, האם יש משהו בבית, שאינו חושב שאם וכאשר נפנה שטחים בלבנון חשוב לנו שלא הצבא הסורי ולא כוחות אש"ף יתפסו שטחים אלה?

האם יש משהו בבית הזה, שאינו חושב שיש צורך וחשיבות לתאם את כל השינויים בפרסיה של כוחות צה"ל בלבנון עם ממשלת לבנון, עם ממשלת ארצות-הברית, במקום נסיגה חד-צדדית?

תופיק טובי (התזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זה אסון, שתמשיכו לתאם עם ארצות-הברית ולשרת את האינטרסים שלה.

שר הביטחון מ' ארנס:
האם חוץ מנציגי המפלגה הקומוניסטית יש משהו בבית הזה, שתושב שהדרישה לנסיגה חד-צדדית של צה"ל מלבנון עכשיו יכולה להועיל לאינטרסים הביטחוניים של ישראל?

תופיק טובי (התזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן, רבים רבים, גם בתוך הממשלה שלך.

שר הביטחון מ' ארנס:
האם יש חבר כנסת בבית הזה, שאינו חושב שהצעה כזאת גורמת נזק לאינטרסים הביטחוניים של מדינת ישראל?

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):
השר בן-פורת.

השר מ' בן-פורת:
השר בן-פורת לא הציע הצעה מכוללת, כפי שאחם הצעתם.

שלמה הלל (המערך):
מה הציע השר בן-פורת?

השר מ' בן-פורת:
הצעה מאוזנת והיא נדונה בממשלה.

שר הביטחון מ' ארנס:
חבר הכנסת הלל, אני מציע שתפנה את השאלות שלך אלי

וצה"ל הם אותו דבר. הוא אמר עוד, שאת כל זה הוא מציע לשם שמירת הריבונות של לבנון. אילו דברים לא רציניים! אם מדובר בריבונות של לבנון, האם אנחנו רשאים לקבוע מי ישלט בדרום לבנון? ריבונות של לבנון, זאת אומרת שכל הצבאות הזרים יצאו מלבנון. ומי שמועך זאת הוא ממשלת ישראל וגם ההצעה של המערך. כפי שהציע חבר הכנסת פרס. ההצעה שלו היא שלילת ריבונות לבנון. חלוקת לבנון לאזורי השפעה.

אנחנו דווקא בעד זה שלבנון תהיה ריבונית. אבל או, קודם כול צה"ל צריך לצאת מכל לבנון כלי תנאי. כלי חדאד. האם אנחנו נקבע את מי ממשלת לבנון תמנה לשליט מטעם צבאה על דרום לבנון? איזו ריבונות זאת? האם אנחנו רשאים לקבוע שחדאד ישלט? חדאד הוא רמאות. חדאד הוא צה"ל בכיסוי פוליטי.

לכן לא הצבענו לא בעד ההצעה של שר הביטחון בשם הממשלה ולא בעד ההצעה של חבר הכנסת פרס בשם המערך.

יש רק פתרון אחד. הפתרון הוא שלום כולל. וקודם כול — שלום ישראלי-פלשתינאי. בלי זה לא יסתיים עניין לבנון. לא יהיה סוף למלחמות ולשפיכות הדמים. אין פתרון אחר. ושנית — שישראל תהיה עצמאית. שופכים את דם החיילים שלנו. כדי שהאמריקנים יחדרו ללבנון. מה שמציע שרון ומה שהציע היום חבר הכנסת פרס הוא שאנחנו ניסוג מקטע אחד. מהרי השוף. ונכניס גם לשם את הנחתים האמריקנים. והלוא כבר נאמר בשם הממשלה שנתנו במתנה את לבנון לארצות-הברית.

ובכן, לא שליטה אמריקנית. לא שליטה ישראלית. אלא יציאת כל הכוחות הזרים מלבנון. ושנית — כיבוד זכויות הדדי. הקמת מדינה פלשתינאית בצד ישראל. זה הפתרון ואין בלתו. כל ההצעות האחרות הן התחמקות. אלה מרשמים למלחמות נוספות. לאסונות לישראל. לכן נמנענו ולא הצבענו לא בעד ההצעה האחת ולא בעד ההצעה השנייה.

אני רוצה לומר לחברי הכנסת: עכשיו אומרים שהתנגדו למלחמה מלכתחילה. כלי התקשורת התעלמו בימים האחרונים מכך שאנחנו, הסיעה שלנו, הבאנו את כל עניין המלחמה לכנסת. עלידי הצעת אי-אמון ב-8 ביוני 1982. ועכשיו, כמקום להודות לנו ששמרנו על הדמוקרטיה, על הזכויות של הכנסת. מתעלמים מכך ויש אפילו כאלה שלא חזרו בהם מן הביקורת שמתחו עלינו כשעתם. אל תהיו כפויי טובה: אילו היו מקשיבים לנו ב-8 ביוני 1982, ואילו הרבה חברי הכנסת, שעכשיו אומרים שמלכתחילה התנגדו למלחמה, היו מצביעים אתנו יחד בעד הצעת האי-אמון נגד המלחמה. היינו חוסכים חיי בחורים שלנו ומונעים את האסון ללבנון ואת התרפה ממדינת ישראל.

היו"ר מ' סבירור:
תודה לחבר הכנסת וילנר.

לכן, אדוני היושב-ראש, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר מ' סבירור:

לחבר הכנסת יצחק ברמן הצעה אחרת.

יצחק ברמן (הליכוד):

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת פרס, האם אתה מסכים להצעה להעביר את הנושא לוועדה?

שמעון פרס (המערך):
כן.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות: האחת — להעביר את הנושא לוועדה; השנייה — להסיר את הנושא מסדר-היום. אעמיד את שתי ההצעות להצבעה זו מול זו. אני מבקש מחברי הכנסת אברהם כ"ץ-עוז ויגאל כהן למנות את הקולות.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לוועדה — 47

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום — 55

נמנעים — 2

ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נחקקה.

היו"ר מ' סבירור:

הוחלט להסיר את הנושא מעל סדר-היום של הכנסת. הודעה לנמנעים, חבר הכנסת וילנר.

מאיר וילנר (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בעיבור בארץ, כפי שאמר גם שר הביטחון בחצי משפט, קמו תנועות הנאבקות נגד המלחמה בלבנון ודורשות לסגת מלבנון. על רקע זה באה ההצעה של יושב-ראש מפלגת העבודה בשם המערך — ועוד קודם לכן הצעתו של שר הביטחון, של שר המלחמה בלבנון, שרון — בדבר קיצוץ הקווים של צה"ל בלבנון והתפרסות עד נהר האוואלי, 40-45 ק"מ בדרום לבנון. מה שהציע היום חבר הכנסת פרס בשם המערך, וקודם לכן שרון, זו הצעה לחלוקת לבנון לאזורי השפעה. הוא אמר בפירוש: בדרום לבנון ישלט חדאד. "חדאד" — זאת מלת קסם שפירושה הוא שליטה של ישראל. סוריה תישאר כמזרח לבנון, וכך יישאר כיבוש ישראלי בדרום לבנון. חבר הכנסת פרס אמר בצניעות, שכוחות צה"ל יסייעו לכוחותיו של חדאד. חדאד

ג. הצעה לסדר-היום

קו בר-לב חדש ברמת-הגולן

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, "קבלת חוק המינהל והשיפוט האזרחי לרמת-הגולן הוא חלק של תהליך תקומת מדינת ישראל המחודשת. התגובות הביקלאומיות ולדאבון לב

היו"ר מ' סבירור:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום מס' 2296 של חבר הכנסת רוני מילוא — קו בר-לב חדש ברמת-הגולן. אני מתכבד להזמין.

אף חלק מן התגובות מבית אינן נעימות ונוחות, אך ללא ספק זה היה מעשה בעתו". אלה הם דברים שאמר חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז, על-פי פרסום ב"מעריב" מיום 17 בדצמבר 1981.

חבר הכנסת יעקב צור שיושב כאן אמר ב"מעריב" ביום 18 בדצמבר 1981: "תמכתי בחוק הגולן. כי חיוני שמדינת ישראל תביע כאמצעות הכרעת הכנסת את נחישות כוונותיה באשר להישארותו ברמת-הגולן. חוק זה חייב להיות משולב בהמשך ההתיישבות בגולן. החוק מבהיר את עמדת העם בישראל".

בעיתון "דבר", ביום 17 בדצמבר 1981, התפרסם: "יושב-ראש מפלגת העבודה, חבר הכנסת שמעון פרס, אמר אתמול, כי גם הוא סבור שרמת-הגולן היא חלק בלתי נפרד של מדינת ישראל".

יעקב צור (המערך):
לא צריך להפיש כל כך. יודע לכול מה חושבת מפלגת העבודה. לשם כך היית צריך להפעיל את המזכירה שלך יום תמים? יש ספק מה חושבת מפלגת העבודה?

מיכאל בר-זהר (המערך):
אולי אתה רוצה להצטרף?

רוני מילוא (הליכוד):
ראשית, אני שמח לשמוע כאן מפיו של חבר הכנסת צור אישור לכך שמפלגת העבודה אכן חושבת כך.

שלמה הלל (המערך):
בוקר טוב, אליהו.

רוני מילוא (הליכוד):
לא שמעתי אותם דברים בהתבטאותו של חבר הכנסת בר-לב. כפי שהתפרסמה בהבהרה לדבריו, כאשר דיבר על פשרה טריטוריאלית כזאת או כזאת, קוסמטית או אחרת, ברמת-הגולן. זה איננו משמע מהדברים שנאמרו.

חיים בר-לב (המערך):
אין כל סתירה בין השניים.

רוני מילוא (הליכוד):
אבל נגיע לדברים.

אני אינני חושב, אני בטוח, שדבריו של חבר הכנסת בר-לב לא היו פליטת פה מקרית. בכלל, מי שמכיר את חבר הכנסת בר-לב יודע שהוא אינו פולט פליטות פה מקריות.

שלמה הלל (המערך):
בכל אופן, לא מהירות.

(צחוק באולם)

רוני מילוא (הליכוד):
דבריו של חבר הכנסת בר-לב בנושא רמת-הגולן, על פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן, הם חלק ממתקפה שמנהלים מפלגת העבודה והמערך בקשר להסכם שהושג בין ישראל ובין לבנון. שמענו כאן היום את חבר הכנסת שמעון פרס מדבר בלהט בעד נסיגה חד-צדדית. חבר הכנסת פרס יודע היטב שאת הדברים האלה שומעים גם בדמשק. חבר הכנסת פרס יודע היטב שארצות-הברית משקיעה מאמצים רבים, בפעולות מסוככות ומורכבות, ומדינות ערב מסוימות מפעילות לחץ על ממשלת סוריה ועל הנושא אסאד כדי שיצא מלבנון בהתאם להסכם שהושג בין ישראל ולבנון, בתיווכה של ארצות-הברית.

מיכאל בר-זהר (המערך):
חבר הכנסת רוני מילוא, אפשר לשאול אותך שאלה? מה דעתו של השר שרון בנושא זה?

רוני מילוא (הליכוד):
חבר הכנסת פרס יודע היטב, שכאשר הוא מדבר כאן בכנסת על נסיגה חד-צדדית הוא מרפה את ידיהם של הסורים ואת מחשבתם מכל אפשרות שהם יצאו מרצונם.

הי"ר מ' סבירור:
הוא מחזק את ידי הסורים.

רוני מילוא (הליכוד):
הוא מרפה את ידיהם לצאת מלבנון ומחזק את ידיהם להישאר שם. פשוטו כמשמעו.

מיכאל בר-זהר (המערך):
ומה דעתו של השר שרון בנושא זה?

רוני מילוא (הליכוד):
דבריו של חבר הכנסת בר-לב אינם מקריים. חבר הכנסת בר-לב לא התבטא שנים בנושא של רמת-הגולן. לא שמעתי אותו אומר בשנה האחרונה מלה אחת בשום מסגרת על פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן. פתאום, בשיחה עם נשיא הסנט הספרדי, דווקא נשיא הסנט הספרדי, נזכר חבר הכנסת בר-לב לדבר על כך שאפשר לעשות פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן.

מיכאל בר-זהר (המערך):
הוא לא נזכר, הוא נשאל.

רפאל סוסה (המערך):
הוא נשאל.

משה שחל (דמערך):
מיקי, תן לו. מזמן לא היה לו CIA. תן לו, מה אתה דרצה?

רוני מילוא (הליכוד):
כנראה צריך להבהיר לסורים שלא כדאי להם לצאת מלבנון, כי גם רמת-הגולן עומדת על כפות המאזניים, וכדאי להם להתעקש כדי יהיה להם עוד קלף מיקוח בנוגע לרמת-הגולן.

מיכאל בר-זהר (המערך):
אני חושב שאנחנו סוכנים סוריים.

רוני מילוא (הליכוד):
כאשר נשיא ארצות-הברית, לפני כחודש, יצא בהצהרה כאשר לאפשרות של נסיגה ישראלית מרמת-הגולן אמרו גם חברים במערך: הנה התשלום, הנה הרמז שנישא ארצות-הברית רומז לסורים, כדי שיצאו מלבנון.

אלעזר גרנות (המערך):
נו, ומי העלה זאת שוב על פני השטח?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
חיים בר-לב.

אלעזר גרנות (המערך):
לא, אתם, אתם.

רוני מילוא (הליכוד):
כאשר חבר הכנסת בר-לב אומר את הדברים האלה, כרוך לסורים שהממשלה הזאת לא תרד מרמת-הגולן.

מיכאל בריזהר (המערך):
בוודאי, הסכם נהדר.

רוני מילוא (הליכוד):
העובדה שהסורים והמחבלים יצאו מלבנון, העובדה שתהיה רצועת ביטחון של 45 קילומטרים בדרום עם כוח קישור ישראלי משותף ללבנון ולישראל, העובדה שיהיו יחסים בין ישראל ולבנון, שתהיה נציגות דיפלומטית ישראלית בביירות — כל הדברים האלה בורים לכם, כרוך לכם שאלה הישגים חשובים למדינת ישראל. אתם רוצים לעשות כל מאמץ כדי שהסכם זה לא יצא לפועל ויוכשל. מפני שרק בדרך הזאת אתם תכשילו גם את הממשלה. לכן חשוב יותר בעיניכם להכשיל את הממשלה מהשאלה מה טוב למדינת ישראל. ההסכם הזה הוא הסכם טוב למדינת ישראל.

מיכאל בריזהר (המערך):
אתה כבר מחפש אליבי? אתה כבר מחפש תירוצים לכישלון שלכם?

אלעזר גרנות (המערך):
אנחנו תוקעים מזלג בגרון.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
זה לא מתאים אפילו בתור כדיתה. לפתות תדברו לעניין.

יעקב גיל (המערך):
באיזה להט תדבר כאשר הממשלה שלך תגיע למסקנה זו?

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת שחל, אני מרחם עליך כאשר אתה יושב כאן ומפריעים לך. אנא.

רוני מילוא (הליכוד):
אני שמעתי בשדורי ישראל את דבריו של חבר הכנסת חיים בר-לב. את דבריו של גר יציב ממפ"ס ואחרים, שאומרים: בעצם, על מה באים בטענות אל חבר הכנסת חיים בר-לב? הרי פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן היא חלק ממצע המערך. ואחד מעיתוני הבוקר הביא היום במאמר מערכת את אותו קטע ממצע המערך מ־1977, המתייחס לפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן. והוא אומר: בעצם, מה מלינים על חבר הכנסת בר-לב?

רבתי חברי הכנסת, יש הבדל גדול בין מה שהיה אז לבין מה שקורה היום. כאשר נכתב מצע המערך ב־1977 ופורסם, רמת-הגולן לא הייתה בריבונות ישראל. וזהו הפעם הראשונה בהיסטוריה של מדינת ישראל שמדינאי בכיר, המזכיר הכללי של מפלגת האופוזיציה הגדולה, מודיע שיש לעשות פשרה טריטוריאלית לגבי חלק ריבוני של מדינת ישראל.

מיכאל בריזהר (המערך):
מחר אתה יכול לספח גם את אפגניסטן.

אלעזר גרנות (המערך):
אחת דבר אפשר להגיד גם על אפגניסטן.

אהוד אולמרט (הליכוד):
באמת, זו השוואה אינטליגנטית.

רוני מילוא (הליכוד):
חבר הכנסת בריזהר, עם כל הכבוד לך, קריאת הביניים הזאת — אני מציע שתחזור כך ממנה, מפני שהיא מסוכנת מאוד.

אלעזר גרנות (המערך):

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
זה היה עיתוי מוטעה שלא היתה בו מחשבה, והוא מצטער על כך בוודאי.

יעקב גיל (המערך):
אתם חושבים באמת שזה יעזור לכם להסיט את הוריוכוח? אתם חושבים שזה יעזור לכם?

יגאל כהן (הליכוד):
אתם עוזרים לעצמכם.

רוני מילוא (הליכוד):
בעיתון "מעריב" מאתחול מתפרסמים דבריו של קצין בלבנון: "אמא שלי חיה על כדורים מאז אני כאן בלבנון, אבל אני אכעס עליה מאוד ולא אבין אותה אם היא תצטרף לאותן אמהות המפגניות וקוראות להחזיר אותנו הביתה. הסורים צריכים לראות אותנו חזקים ועקשנים, כדי שייסכימו להתפנות מלבנון. כל ההפגנות האלה והקריאות בעורף רק תורמות לכך שנשב כאן יותר זמן". דברים אלה אמר אתחול יורם, סגן מפקד פלוגת צנחנים בהרי השוף, והם משקפים דעה כמעט כללית המשוחרת לבעלי כל הדעות הפוליטיות בקרב חיילי צה"ל עמם שוחחנו אתחול בלבנון". זה ציטוט מלה במלה מעיתון "מעריב" שהתפרסם אתחול.

רפאל סויסה (המערך):
ראת בטלוויזיה מה אמרו חיילי צה"ל בלבנון?

רוני מילוא (הליכוד):
האם באמת חבר הכנסת בר-לב וחבר הכנסת פרס, שדובר כאן קודם, חושבים שכאשר הם מדברים על נסיגה חריצית בלבנון ועל פשרה טריטוריאלית אפשרית ברמת-הגולן, הם אינם עושים את מה שאותו סגן יורם מתכוון ומעודדים את הסורים שלא לצאת מלבנון, שלא להסכים להסדר. להתעקש יותר, להראות שאנחנו חלשים, שממילא נעזוב את לבנון, שממילא ניסוג והם יכולים להישאר שם בלי שום היסוסים?

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית שלום ולשוויון):
ממילא זה יקרה, ובבושת פנים.

אליהו כץ-אלישר (הליכוד):
מפריכות.

רוני מילוא (הליכוד):
הדברים האלה, שנאמרו עלידי חבר הכנסת בר-לב, לא נאמרו במקרה.

מיכאל בריזהר (המערך):
את זה כבר שמענו, את זה אמרת לנו קודם.

רוני מילוא (הליכוד):
הם חלק מאותה מתקפה, ואני רוצה לומר לך, חבר הכנסת בריזהר, שיהיה ברור שכשיגעון הזה יש שיטה.

מיכאל בריזהר (המערך):
איזה שיגעון? אתה מדבר על עצמך?

רוני מילוא (הליכוד):
הדברים של חבר הכנסת פרס והדברים של חבר הכנסת בר-לב והדרך שאתם פועלים בה יש בה שיטה, והשיטה היא אחת: אתם רוצים, בכל האמצעים, למנוע ולהכשיל את ההסכם שהושג בין ישראל ללבנון. אתם מבינים — בדיוק כפי שהממשלה והעם מבינים — שההסכם הזה הוא הישג חשוב למדינת ישראל. יש בו יתרונות גדולים לישראל.

שאפשר יהיה לממש את ההסכם שהושג בין ישראל לבין לבנון.
שהוא הסכם טוב.

ובמצב כזה, ובעיתוי כזה, כאשר ממשלה נבחרת, דמוקרטית, הנהנית מגיבוי של רוב בעם, מנהלת משאומתן מסוכך ורגיש, יוצא חבר הכנסת שמעון פרס עם הצעה לנסיגה חד-צדדית ויוצא חבר הכנסת חיים בר-לב עם רעיונות חדשים על פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן.

שמעון פרס (המערך):
וגם השר שרון — שכחת אותו.

אהוד אולמרט (הליכוד):
אז אתה תומך בשר שרון?

יעקב גיל (המערך):
והשר שמיר.

רוני מילוא (הליכוד):
חבר הכנסת פרס, מאחר שאתה שאלת אותי בקריאת ביניים, אני רוצה לשאול אותך, עם כל הכבוד, את השאלה הזאת: אני שמעתי אותך לא אחת ולא שתיים, אותך יושב-ראש מפלגת העבודה ואת חבריך במפלגתך, באים ואומרים ויחזרים ואומרים: הממשלה הזאת מסכנת את היחסים עם ארצות-הברית: הממשלה הזאת אינה עושה די כדי לתאם עמדות עם ארצות-הברית: הממשלה הזאת פוגעת ביחסים עם ארצות-הברית. והנה עתה, כאשר ממשלת ישראל אומרת: לא נצא מלבנון, נעשה זאת רק אחרי חיאום עם ממשלת לבנון עליפי ההסכם שחתמנו איתה ועם ארצות-הברית: וכאשר ארצות-הברית מבקשת מישראל: תנו לנו עוד הזדמנות, תנו לנו עוד מעט זמן, כדי שנוכל לשכנע את הסורים לצאת, אתה בא ואומר: לא צריך להתחשב באמריקנים, ישראל איננה תחת פיקוד אמריקני, אנחנו איננו גרורה אמריקנית.

יעקב גיל (המערך):
חבר הכנסת שמעון פרס אמר כך?

רוני מילוא (הליכוד):
וכי אתנו אתה בא ללמד ולומר לנו שאנחנו איננו גרורה אמריקנית, שלפעמים אפשר לעמוד מול האמריקנים? וכי בנושא של חוק רמת-הגולן לא עמדנו מול האמריקנים? לא עמדנו מול הלחץ שלהם? וכי בנושא של חוק ירושלים לא עמדנו מול לחץ אמריקני? וכי בנושא ההתנחלויות אנחנו איננו עומדים בלחץ אמריקני? פה בלבנון, כאשר האמריקנים פונים ומבקשים: אל תצאו משם כינתיים, אנחנו זקוקים למעט זמן כדי להביא להוצאת הסורים משם — ואנחנו מאמינים שנצליח בכך — אחס באים ואומרים: זאת נסיגה חד-צדדית. לא חשוב מה האמריקנים אומרים, לא צריך להתחשב בהם, לא צריך לתאם עמדות אחם.

רענן נעים (המערך):
האמריקני היחיד שפנה אלינו היה יהודה בן-מאיר.

תופיק טובי (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
האמריקנים מכינים בפוליטיקה של המזרח התיכון כמו ילדים מפגרים.

אלעזר גרנות (המערך):
מי משרת את ה-CIA? למי יש עכשיו קשרים עם ה-CIA?

אהוד אולמרט (הליכוד):
לחבר הכנסת תופיק טובי.

רוני מילוא (הליכוד):
חבר הכנסת גרנות, כאשר כנסת ישראל מקבלת החלטה ברוב מלא ומוחלט, בתמיכת חלק מהמפלגה שלך — והבאתי חלק מדבריהם בתחילת נאומי — כיצד אתה יכול לומר: תספתו גם את אפגניסטן?

יעקב גיל (המערך):
שאל את השר שמיר.

רוני מילוא (הליכוד):
האם זו איננה החלטה לגיטימית של כנסת נבחרת בישראל? האם רק בגלל העובדה שאתם במיעוט, ההחלטות של הכנסת אין להן תוקף, אין להן משמעות? זוהי הדמוקרטיה?

רענן נעים (המערך):
אל תתלהב, מצאת לך אילן להיתלות בו?

אהוד אולמרט (הליכוד):
חבר הכנסת רענן נעים, אתה תומך בפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן?

בני שליטא (הליכוד):
חבר הכנסת רענן נעים, היום בארוחת הברוקר אמרת לי —

רענן נעים (המערך):

היו"ר מ' סבידור:
חברי הכנסת אולמרט ואחרים, אתם פה מביעים אי-אמון בחבר הכנסת רוני מילוא.

רב שילנסקי (הליכוד):
לא, אנחנו רוצים לדעת האם חבר הכנסת רענן נעים תומך בפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן.

יעקב צור (המערך):
שר החוץ ככבודו ובעצמו אמר שזה לא נמצא מחוץ למשאומתן.

רענן נעים (המערך):
הנאום שלו מערער את חוק רמת-הגולן.

רב שילנסקי (הליכוד):
אבל תאמר האם אתה תומך בפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן.

היו"ר מ' סבידור:
חבר הכנסת שילנסקי, אמור לי, אני הרשיתי לך להציג לו שאלה, שהוא ישיב לך? אני מבקש ממך, נא להמשיך.

רב שילנסקי (הליכוד):
זו היתה קריאת ביניים.

ירוחם משל (המערך):
כל הנאום הזה הוא שאלות וחשובות.

רוני מילוא (הליכוד):
הסורים עומדים היום תחת לחץ ערכי לצאת מלבנון. גם ארצות-הברית לוחצת עליהם. יש עליהם לחצים כבדים וניסיונות לשכנע את הנשיא אסד. אני הייתי לא מזמן בוועדה המדינית של מועצת אירופה. שמעתי גם מחברי פרלמנטים באירופה שעומדים לבקר במזרח התיכון, שהם יעשו מאמץ להיפגש עם הנשיא אסד ולדבר אתו כדי שיצא מלבנון. כדי

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הרוסים מבינים ודאי בפוליטיקה של המזרח התיכון.

שמעון פרס (המערך):

האמריקנים לא פנו אלינו שלא ניסוג. אליך הם פנו?

שר הבריאות א' שוסטק:

יש הסכם. איך יודע על כך, חבר הכנסת פרס?

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת טובי, חשאיך לנו את הדאגה לאמריקנים. אתה תדאג לרוסים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני דואג, אני דואג.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

איך דואג, אם היית דואג, היה טוב.

בני שליטא (הליכוד):

חבר הכנסת רענן נעים, כולנו שמענו מה אמרת היום בארוחת הבוקר.

רענן נעים (המערך):

חבר הכנסת בני שליטא, אתה רוצה שאני אספר גם מה אתה אמרת לי בארוחת הבוקר? אני אספר הכול, בבקשה. לא כדאי לך.

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת רענן נעים, פה במליאה לא מספרים מה קורה בוועדות ואף לא מה קורה בארוחת הבוקר. אלה רכילויות, זה לא מעניין אותנו.

שבח וייס (המערך):

יש חוק הגנת הפרטיות.

היו"ר מ' סבידור:

תנו לחבר הכנסת רוני מילוא להמשיך.

יוסף רום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבר סיפרו מה, נאמר בחדרי השירותים, כך שמה שנאמר בארוחת הבוקר — זה כבר לא כל כך נורא.

רוני מילוא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לפנות אל חברי המערך, בכנות, שלא לצורכי ניגוח ודיון כאן. אני חושב שאתם הייתם צריכים לשקול פעם נוספת, בגלל המצב הקשה ובגלל הבעיות שאנחנו ניצבים בפניהן, ובמקום לבוא ולהעלות הצעות שלכל הדעות מזיקות גם ליחסינו עם ידידתנו ארצות-הברית וגם למצבנו בלבנון כלפי הסורים, גם מבחינת המורל, גם בציבור וגם בחזית; האם לא היה כדאי שאתם, בנושאים האלה, תנהגו ביתר אחריות, ביתר גישה של מניעת התחשבות, ובאמת תבואו ותחייצבו מאחורי הממשלה?

רפאל סויסה (המערך):

למה אתה לא פונה לממשלה?

ויקטור שמיטוב (המערך):

למה אתה לא פונה לממשלה?

רוני מילוא (הליכוד):

היא רוצה להוציא את הסורים ואת המחבלים מלבנון. האם אינכם צריכים להיות שותפים למטרה הזאת ולשתף פעולה עם הממשלה, כדי להשיג את המטרה הזאת, במקום להפריע לה?

ויקטור שמיטוב (המערך):

למה אינך אומר זאת לממשלה?

רוני מילוא (הליכוד):

האם זו השעה ליצור קו ברילב חדש ברמת-הגולן?

רענן נעים (המערך):

הגולן הוא חלק בלתי נפרד מישראל. נקודה.

חיים ברילב (המערך):

ההיערכות הצבאית שלנו ברמת-הגולן היא בדיוק לפי הכללים של קו ברילב בתעלה. מי שאינו יודע — יעלה ויראה. אני רק מקווה שישמרו עליו.

רוני מילוא (הליכוד):

אם כך, אני מתחיל לדאוג.

רענן נעים (המערך):

עכשיו הבעיה היא של הגליל ולא של הגולן.

אהוד אולמרט (הליכוד):

מה קרה לכם? איבדתם את הצפון.

שבח וייס (המערך):

כל יישובי הצפון הוקמו עליידי המערך.

יעקב גיל (המערך):

בינתיים אנחנו שומעים על עסקים מצליחים במזרח. של הנואם ושליך. חבר הכנסת אולמרט. חבר הכנסת רוני מילוא, כמה שילמה לך חברת ג'מבו? וכמה שילמו לך, חבר הכנסת אולמרט?

יעקב צור (המערך):

בגולן כנראה קשה לעשות עסקים בקרקעות פרטיות.

היו"ר מ' סבידור:

די, חבר הכנסת גיל, די, חבר הכנסת אולמרט.

רוני מילוא (הליכוד):

אני מבקש לפנות לשר המשפטים, ואני רואה אותו באולם, ולבקש אותו בכל לב לשנות את חוק העונשין. התשל"ז — 1977, בסעיף 97(ב) לחוק הזה — ואני חושב שצריך לשנות את החוק, כי אסור שיהיה סעיף כזה — נאמר: "מי שעשה בכוונה ששטח כלשהו יצא מריבונותה של המדינה או ייכנס לריבונותה של מדינת חוץ או מעשה שיש בו כדי להביא לכך — דינו מיתה או מאסר עולם". בשום פנים איני רוצה להעלות על דעתי אפשרות — —

רפאל סויסה (המערך):

אפשר להחיל את זה באופן רטרואקטיבי? אפשר להחיל את זה על סיני וימית?

רוני מילוא (הליכוד):

אם חבר הכנסת ברילב או מישהו אחר יציעו לוותר על שטח ריבוני של מדינת ישראל, איני רוצה להעלות על דעתי מצב שהם יישלחו למאסר עולם, חס וחלילה. לכן אני מציע, אדוני שר המשפטים, פשוט לשנות ולמחוק את הסעיף הזה מספר החוקים.

רפאל סויסה (המערך):

אתה אומר את זה בצחוק או ברצינות?

רענן נעים (המערך):

אפשר להעיר הערה? חבר הכנסת רוני מילוא, אתה יודע שמענישים על מעשה ולא על כוונה.

היו"ר מ' סבירור:

תודה לחבר הכנסת רוני מילוא. אני מתכבד להזמין את שר החוץ לעלות לדוכן.

שמעון פרס (המעריך):

אדוני שר החוץ, מדוע אתה צריך להשיב?

שר החוץ י' שמיר:

אני משיב בשם הממשלה.

שמעון פרס (המעריך):

אדוני היושב-ראש, איך שר החוץ משיב בשם האופוזיציה? הרי ההתקפה היתה על האופוזיציה.

היו"ר מ' סבירור:

בדרך כלל, התקנון קובע כי על כל הצעה המועלת לסדר-היום ישיב נציג הממשלה.

שלמה הלל (המעריך):

לא, אדוני, זה לא נכון.

רענן נעים (המעריך):

אדוני, הערה לסדר.

שלמה הלל (המעריך):

אדוני היושב-ראש, אמרת דבר לא נכון. שר הממשלה יכול להשיב, אך הוא לא חייב. אני מציע לשר החוץ, לפי התקנון, שלא להשיב.

רענן נעים (המעריך):

הערה לסדר. חבר הכנסת רוני מילוא הרי מציע — —

היו"ר מ' סבירור:

לא, אין הערות. תנו לשר לדבר. הוא עדיין לא התחיל לדבר. שבו. אני מבקש ממך, חבר הכנסת רענן נעים, שבו.

שר החוץ י' שמיר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת — — —

יעקב גיל (המעריך):

האם חוק העונשין יחול גם על שר החוץ?

רענן נעים (המעריך):

אני מציע להוריד את ההצעה מסדר-היום. היא איננה קיימת, היא אינה מעשית.

שר החוץ י' שמיר:

בסדר, הצעה — הצעה.

הדברים שאמר חבר הכנסת ברילב הם חמורים ביותר. לכוא היום, בימים אלה, ולהביע נכונות לפשרה טריטוריאלית על רמת-הגולן — זאת היא פגיעה חמורה באינטרסים של ישראל. יש בכך פגיעה עקרונית ויש בכך פגיעה טקטית בעימות שבו אנחנו ניצבים כיום עם סוריה. עם המחנה הסובייטי-החמוק בסוריה, עם כל אותם הגורמים התומכים במחנה המתנגד לכל ניסיון של שלום עם ישראל.

אני אישית מצטער צער רב על הדברים שנאמרו על-ידי חבר הכנסת ברילב. מוטב היה שהדברים לא היו נאמרים, מוטב היה אילו לא נאמרו, ואז לא היינו צריכים לדון עליהם בכנסת. אבל אם הם נאמרו, הרי חייבת לבוא תגובה. כנסת ישראל חייבת לומר את דברה, שאין נכונות לפשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן. שרמת-הגולן היא חלק ממדינת ישראל.

יעקב גיל (המעריך):

אם כן, למה הצעת אחרת? למה אמרת שיש מקום להתדיין אתם על שלום?

שר החוץ י' שמיר:

מעולם לא דיברתי על אפשרות של פשרה טריטוריאלית.

יעקב גיל (המעריך):

אמרת את זה בביטויים אחרים, אדוני.

שר החוץ י' שמיר:

מה היא פשרה טריטוריאלית? פשרה טריטוריאלית היא מלת קוד לווייתורים טריטוריאליים. מי שאומר "פשרה טריטוריאלית" מחפש מייד את האחרים שעליהם יש לוותר.

שמעון פרס (המעריך):

מה היה בסני?

שר החוץ י' שמיר:

אני מציע דיון בכנסת, ואחם תבואו לדיון הזה ותציגו את עמדתכם.

שמעון פרס (המעריך):

מה היה בסני? מה זה "עמדתכם"? מה היתה עמדתך בסני, אדוני שר החוץ?

שר החוץ י' שמיר:

תציגו את עמדתכם.

יעקב גיל (המעריך):

בהחלט, בהחלט.

שמעון פרס (המעריך):

זה מעניין מאוד. יש הבדל בין עמדתך לבין מעשיך.

שר החוץ י' שמיר:

אתה רוצה שאסביר לך היום מה היתה עמדתך? אני הסברתי אותה.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אני מבקש שקט.

שר החוץ י' שמיר:

אדוני היושב-ראש, ב־14 בדצמבר — — —

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת רובינשטיין, לא הרשיתי לך, תואיל בטובך לשבת.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):

אבקש רשות לשאלה.

שר החוץ י' שמיר:

אין שום שאלות.

היו"ר מ' סבירור:

לא, אני מבקש לשבת. אין.

שר החוץ י' שמיר:

ב־14 בדצמבר 1981 החליטה הכנסת על החלת החוק והמשפט של ישראל על רמת-הגולן. החוק הזה עומד וקיים. אין זכות, אין רשות לפגוע בחוק הזה, ועל כן כל מי שמדבר על פשרה טריטוריאלית פוגע בשמירה על החוק הזה, ועל כך צריך להיות דיון בכנסת —

כאשר שואלים אותנו באירופה ובאמריקה: מה עם רמת-הגולן? אנחנו אומרים: אין כל קשר בין הנושא של רמת-הגולן ובין לבנון. מה הקשר?

מיכאל בריזהר (המערך):
זו השאלה, מה הקשר? את זה אנחנו שואלים אותך. מה הקשר?

שר החוץ י' שמיר:
ההודעה הזאת, הדברים האלה, גרמו לנו נזק חמור. כדי לתקן את הנזק הזה צריכה הכנסת לבוא ולומר: הדברים האלה הם דעתו של איש אחד, הם פליטת פה — מה שאתם רוצים. הם אינם משקפים את דעתה של הכנסת.

רענן נעים (המערך):
ולכן צריך להוריד את הנושא מסדר-היום.

יעקב גיל (המערך):
אדוני השר, זה הסגנון שאתם מכירים — להפקיר חבר שלכם.

שר החוץ י' שמיר:
אדוני היושב-ראש, אני מציע לקיים דיון במליאת הכנסת על הדברים האלה.

מיכאל בריזהר (המערך):
אתה אומר דבר והיפוכו.

היו"ר מ' סבירור:
תודה לשר החוץ. לחבר הכנסת שלמה הלל יש הצעה אחרת. בבקשה.

שלמה הלל (המערך):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יש סיבות טובות וטובות מאוד לליכוד לנסות להעלות באוקטבות כה גבוהות וכה צורמניות את עניין מדיניותו של המערך לגבי רמת-הגולן. הגילויים החמורים הנפרסים לעיני הציבור מדי יום ביומו על כישלונותיה וביזיונותיה של ממשלת הליכוד הגיעו לממדים כאלה, שחייבו אותם לנקוט שיטה בדוקה — — —

מיכאל דקל (הליכוד):
אתה מסכים לדבריי חבר הכנסת בריזהר?

עקיבא נוף (הליכוד):
— — —

שלמה הלל (המערך):
אתה חושב שאתה תצפצף כל הזמן? קודם כול, תן לי לדבר.

מיכאל דקל (הליכוד):
מותר לשאול בקריאת ביניים.

שלמה הלל (המערך):
בסדר. אבל עוד לא הגעתי לזה.

היו"ר מ' סבירור:
אתה אינך יכול להכריח אותו להשיב. שאלת — בסדר; ירצה — ישיב.

יעקב גיל (המערך):
שאל על הארמות ביהודה ובשומרון. שאל כמה כסף נחת לחברים שלך להרוויח מהארמות ביהודה ובשומרון. החברים שלך התעשרו.

אמנון רובינשטיין (שינוי — מפלגת המרכז):
אמרת בכנסת שהחוק הזה לא ימנע משאימתן עם סוריה.

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת רובינשטיין, אני מבקש.

אורי סבג (המערך):
— — —

שר החוץ י' שמיר:
— — — והכנסת צריכה לומר שהחוק הזה שריר וקיים. רמת-הגולן היא חלק של מדינת ישראל.

רענן נעים (המערך):
— — —

היו"ר מ' סבירור:
חבר הכנסת רענן נעים, אני מבקש.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
— — —

שמעון פרס (המערך):
זה תקדים. בסני אמרתם אותו דבר ונסוגתם. מה ההבדל?

שבח וייס (המערך):
מה זה חשוב? מחר — — —

היו"ר מ' סבירור:
אבל לא היה חוק סיני.

שר החוץ י' שמיר:
מבחינה טקטית, מבחינת המצב המדיני של מדינת ישראל בעולם, מבחינת המעמד המדיני שלנו, חתימת ההסכם עם לבנון בודדה את סוריה. היום ברור לעולם כולו, לממשלות ולדעת הקהל, שמדינת ישראל, כאשר היא אמרה כתחילת מבצע "שלום הגליל" שאיננה לוחמת בלבנון, שאין לה מלחמה בלבנון, שמטרתה היא לגרש את המחבלים מקרבת גבולותיה ושכאשר תבצע משימה זו היא תיסוג מלבנון — כאשר מדינת ישראל אמרה זאת היא היתה כנה והיא מקיימת היום את אשר הבטיחה ואת אשר אמרה. כאשר אנחנו ניהלנו את המשא-ומתן עם לבנון האשימו אותנו, באמריקה ובאירופה, ממשלות, עיתונאים וראשי מפלגות, שמדינת ישראל משהה בכוונה את המשא-ומתן, סוחבת אותו כדי להישאר בלבנון לצמיתות. כדי לכבוש חלקים מאדמת לבנון וכדי לחבל בתהליך השלום במזרח-התיכון. עליידי כך שחתמנו היום על הסכם הוכחנו שכל זה הוא שקר, שישאל צדקה וצודקת, והיתה לי הזדמנות גם כימים האחרונים, בהיותי באירופה, לשמוע, להרגיש את ההרואי החרטתה של אלה שהאשימו אותנו בזה. כולם אמרו: עמדתכם צודקת, אין בה דופי.

וסוריה זאת, מה היתה סוריה ואמרת אילו ישראל לא היתה חותמת על הסכם כזה? כולם היו אומרים שישאל אשמה בכך שמדינת לבנון, אדמתה כבושה בידי זרים. וזה לא קל גם לסוריה העיקשת והסרבנית להימצא כמעמד של התנגדות, נוכח הלחץ הבא מכל מיני גורמים וצדדים בעולם למען חיסוג, למען תקיים את אשר הבטיחה. היא הבטיחה לסגת מלבנון והיא צריכה לקיים זאת.

עליידי כך שבאים היום ומעלים נושא חדש כמו רמת-הגולן ואומרים שישאל מוכנה להתפשר על כך, נותנים לסוריה נימוק שלא לסגת. היא איננה יכולה לסגת מלבנון אם אין מוותרים לה ברמת-הגולן. זוהי פגיעה במעמדנו.

שלמה הלל (המערך):

אתה משתתף בצורה שאין למעלה ממנה. אם אתה תושב שאתה תדבר כאן בצורה כזאת שתטיל אימה ותנסה למנוע מאתנו לחזור ולומר לציבור את דבר כישלונותיה ובידיונותיה של הממשלה הזאת, כי אז טעות עמך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

איך אתה מדבר? אתה מגונך..

פסח גרופר (הליכוד):

מה עניין שמיטה להרסיני?

שלמה הלל (המערך):

אני יודע שהממשלה הזאת אומנם שכרה שיאים רבים: הגיעה לשיא השיאים בעניין האינפלציה, הגיעה לשיא השיאים בעניין הפער המסחרי.

עקיבא נף (הליכוד):

זה מעשה של הוצאת דיבת הארץ.

שלמה הלל (המערך):

זהו בדיוק מה שאתם מנסים לעשות — לטשטש זאת.

הגיע הזמן לחזור ולומר: הממשלה הזאת שכרה שיאים בממדי הירידה של היצוא. אך גם הממשלה הזאת לא תצליח לעמוד בפני האמת שצירציל נתן לה ביטוי באומרו: אפשר לרמות חלק מהאנשים כל הזמן, אפשר לרמות את כל האנשים חלק מהזמן, לא תצליחו לרמות את כל העם הזה. את כל הציבור, כל הזמן.

פסח גרופר (הליכוד):

גם אתם לא תצליחו לרמות את העם הזה.

עקיבא נף (הליכוד):

טול קורה מבין עיניך.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה דעתך על מה שאמר ברילב? תתייחס לכך.

שלמה הלל (המערך):

אם אתה תפסיק לצפצף — אגיע גם לזה.

רפאל סויסה (המערך):

חזרת על המשפט הזה עשרים פעם. תקשיב. אין לך כוח להקשיב.

קריאות:

— — —

היו"ר מ' סבידור:

חבר הכנסת הלל, המשך בבקשה עם ההנמקה.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אנחנו נמצאים במציאות שהגילויים ששמענו היום מפיו של ראש המוסד על דרך תפקודו של ראש הממשלה לא היה בהם. לצערי העמוק. כדי להפתיע. הם באו רק כדי לתת גושפנקא נוספת למה שכבר נאמר על-ידי ועדה משפטית ממלכתית שנחמנתה על-ידי הממשלה הזאת. די לצטט כמה וכמה מלים מדות ועדת החקירה הממלכתית בראשות השופט כהן על דרך תפקודו של ראש הממשלה כדי להגיע למסקנה שעצם הגילויים שגילה היום ראש המוסד יש בהם רק כדי לחזק את הדברים. אין בהם כדי להפתיע.

עקיבא נף (הליכוד):

— — —

שלמה הלל (המערך):

מאתר שאולי לא שמעת טוב, אני רוצה לתזזר ולהדגיש, כי כישלונותיה ובידיונותיה של ממשלת הליכוד הגיעו לממדים כאלה, שחייבו אותם לנקוט את השיטה הכדוקה של הסחת הדעת, בניסיון נואש להשתיק ולהסתיר את המציאות העכורה ואת האמת המרה והמכוערת הנפרסת לעינינו — — —

דב שילנסקי (הליכוד):

את זה — שמע: הוא לא שמע את השאלה של חבר הכנסת דקל.

שלמה הלל (המערך):

אחזור עליה שוב, אם תרצה.

היו"ר מ' סבידור:

לא אתן לך את הזמן לחזור שוב על הדברים.

שלמה הלל (המערך):

סגן ראש הממשלה מדבר על כך, כי הממשלה הוטעתה והטעתה. מופיע שר אחר ומדבר על כך שבמפלגה הליברלית קונים ומוכרים חברי כנסת.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

מה עם קו ברילב?

דב שילנסקי (הליכוד):

מה עניין שמיטה להרסיני?

שלמה הלל (המערך):

כל הגילויים ששמענו היום על כושרו של ראש הממשלה — — —

מיכאל דקל (הליכוד):

— — —

משה שחל (המערך):

— — —

קריאות:

— — —

שלמה הלל (המערך):

אם אתם חושבים — — —

משה שחל (המערך):

אתם לא תסתמו פיות. דברו בשקט.

שלמה הלל (המערך):

זהו בדיוק הניסיון שאתם מנסים לעשות — להסיח את הדעת ממה שהציבור רואה כיום. אתם מנסים להסיח את הדעת. לא ניתן לכם להסיח את הדעת.

רוני מילוא (הליכוד):

— — —

שלמה הלל (המערך):

חבר הכנסת מילוא יכול לאיים עד מחר בכוכר שיתבעו אותנו למשפט. עוד לא הגענו למצב כזה שלא תיתנו לנו לומר את האמת. חבר הכנסת מילוא, אתה הזכרת כאן את מועצת אירופה. עוד יוציאו אותך ואתנו ממועצת אירופה בגלל המשטר הזה שאתה רוצה לכפות עלינו.

רוני מילוא (הליכוד):

ביקשתי לבטל את הסעיף הזה, כדי שחס וחלילה לא יצטרכו להשתמש בו.

איך את מעזה לדבר? מה עשית אחרי שהתקבל הסכם השלום?
— קוממת את כל העם.

גאולה כהן (התחיה):

בבקשה, יגיש המערך הצעה לביטול ריתוק — — —

יעקב גיל (המערך):

מה עשית את בעקבות השלום, את עוד מדברת?

קריאות:

— — —

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני מבקש שקט. אני מחזיר לחבר הכנסת שלמה הלל חמש דקות, כדי שיוכל לנמק את הצעתו.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני קורא אותך לסדר. יש גבול. איני יכול לנהל את הישיבה כך. אני אתחיל לקרוא לסדר חברי כנסת משני הצדדים, ואוציא אותם מן האולם.

שלמה הלל (המערך):

עמדת מפלגת העבודה והמערך לגבי רמת-הגולן קבועה ועומדת בעצם המעשה שעשתה הממשלה בראשותו של המערך ומפלגת העבודה ברמת-הגולן מאז מלחמת ששת הימים ועד סוף ימי שלטונו: אנחנו הבאנו לבנייתה של רמת-הגולן, להקמת העיר קצרין, לעומת זאת, מה שהממשלה הזאת לא עשתה, זה סיפור בפני עצמו.

עמדתה הפורמלית של המפלגה במצעה, שאחו הלכנו לבחירות, אומרת: "הממשלה בהנהגת מפלגת העבודה תעמוד על כך, כי לעת שלום המערך הביטחוני-ההתיישבותי בגולן יהיה בריכוניות ישראל, כחלק בלתי נפרד מישראל, ערובה לביטחון ולשלום".

אמת נכון, במצע של מפלגת העבודה והמערך קיים העיקרון של הפרשה הטריטוריאלית, מאז ומתמיד לגבי כל אחת — — —

עקיבא נוף (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבירור:

אני מצטער מאוד, אני אוציא אותך מן האולם אם תפרע. אני מבקש שחיתנו לי לסיים את הישיבה, כלי שאצטרך להוציא חברים מן האולם.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, חושבים פה שיכולים להטיח האשמות ולסחוס את הפה למי שניתנת לו הרשות להשיב. אתם העליתם דבר בליעל, הוסיף על זה נציג הממשלה, ואינכם נותנים לנו אפשרות לדבר.

עקיבא נוף (הליכוד):

— — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

כמה זמן הפרעתם, אתה וחברריך, לשמיר?

גאולה כהן (התחיה):

דבר על רמת-הגולן.

שלמה הלל (המערך):

מאחר שאתה רוצה — אני אחזור עליהם.

חברת הכנסת גאולה כהן, אנחנו עדיין חיים במשטר שבו

אני אדבר על מה שאני רוצה ובצורה שאני רוצה. לא אתן לדמגוגיה שלכם להשתולל.

שר התקשורת מ' צפורי:

חבר הכנסת הלל, אולי יש לך מה לומר על דרכי פעולתו של ראש המוסד.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אולי חיתנו לי לנהל את הישיבה. אני מבקש שקט. חבר הכנסת הלל, מותר לך לומר בדברריך מה שאתה רוצה. פעם אמרתי למישהו שידבר לעניין, ופסקו שאיני יכול לומר זאת. אבל על דבר אחד אני עומד: יש לך חמש דקות רשות הדיבור, הפריעו לך שתי דקות — יהיו לך שבע דקות. אל תאמר לי שאתה תחזור בפעם השלישית על דברריך. אני אקבע פה כמה זמן אתה תעמוד כאן. אני נותן לך שלוש דקות נוספות לסיים את דברריך. בבקשה, נמק את הצעתך.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אתה יכול לקבוע כל דבר. אנחנו הגענו לעיוות כזה: עולה כאן איש הקואליציה, מתקיף את האופוזיציה, עונה לו שר בממשלה, וממני אתה מונע את האפשרות להזים את הדברים. אנחנו כבר מגיעים למשטר של סתימת פיות בכנסת הזאת. זה לא יהיה. אדוני היושב-ראש, אתה נותן לחבר הכנסת רוני מילוא לדבר חצי שעה. נחת לנציג הממשלה להשיב לכאורה על ההצעה שהועלתה, ואז, כשר בממשלה, הזמן העומד לרשותו הוא כמוכבן בלתי מוגבל: ולנו — שההתקפה היא נגדנו — אתה עומד עם סטופר ביד. הלא בוסה היא לכנסת הזאת.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת הלל, לא חבר הכנסת מילוא ולא השר חרגו מהזמן הקבוע בתקנון. אני מבקש שלא להפריע. אני נותן לך את כל האפשרות להתבטא. איני מפריע לך. כיוון שחברי כנסת מסוימים הפריעו לך בדברריך — אני מתחשב בכך ונותן לך זמן נטו. אבל אינך מגיש הצעה. אתה יש לך זכות לנמק הצעה אחרת, זה הכול. אני אשמור על התקנון, אין לזה כל קשר עם רשות הדיבור וחופש הביטוי.

שלמה הלל (המערך):

אדוני היושב-ראש, עמדת מפלגת העבודה והמערך לגבי רמת-הגולן — הרי היא ידועה וקבועה במצע של המפלגה ושל המערך. ועם עמדה זאת הלכנו לבחירות לכנסת. מאחר שחבר הכנסת רוני מילוא הודק לצטט רק מה שכתוב במצע של 1977, אקרא לפניו גם מה שכתוב במצע של 1981.

גאולה כהן (התחיה):

המצע הזה לא מעניין.

שלמה הלל (המערך):

אותך — לא, אותי — כן, תתרגלי לזה. אותי הוא מעניין.

היו"ר מ' סבירור:

חברת הכנסת גאולה כהן, שכי בשקט.

יעקב גיל (המערך):

חברת הכנסת גאולה כהן, מה עשית אחרי קבלת החוק?

שלמה הלל (המערך):

אמת נכון, מאז ומתמיד אנו דוגלים בעיקרון. שבעקבות המלחמה שנכפתה עלינו, מלחמת ששת הימים, לא נחזור לגבולות הקודמים; נעמוד על גבולות ביטחון בניהגנה ונקים אזורים התיישבות. נכון שכל הדברים האלה אינם מקובלים על דעת הליכוד. העניין של הפשרה הטריטוריאלית אינו מקובל על דעתו של הליכוד. לכן הם עזבו את הממשלה בשנת 1970 ואמרו: פשרה טריטוריאלית? את הכול להחזיר. במקום גבולות ביטחון. במקום פשרה טריטוריאלית. במקום עמידה על הדברים העקרוניים. נתפס ראש הממשלה לדברי רהב על גבולות בין-לאומיים. מה משמעותם וטעמם של גבולות בין-לאומיים. כאשר אתה מוותר על גבולות הביטחון, כאשר אתם במדיניותם הרסנים את מה שאנחנו בנינו בסיני, יחד אתך, אדוני ראש הממשלה. נכון שאתם מתנגדים לפשרה טריטוריאלית, כי אתם בעד החזרת הכול. אתם בעד עיקרון של גבולות בין-לאומיים. ולא גבולות ביטחון.

יגאל כהן (הליכוד):

אתה הצבעת בעד — — —

עקיבא נוף (הליכוד):

— — —

אהוד אולמרט (הליכוד):

— — —

היו"ר מ' סבירור:

האם זאת היא צורת שכנוע? כך אתם רוצים לקיים את הדין? תנו לחבר הכנסת הלל לדבר.

שלמה הלל (המערך):

דרושה מידה גדולה מאוד של עזות מצח מצד אלה שבמחיידי אחת היו מוכנים לוותר על כל הבסיסים שלנו בסיני. על היישובים, הרשתים אותם, הרסנים אותם, שרפתם אותם. צריכה להיות מידה גדולה מאוד של עזות מצח כאשר באים היום ואומרים לנו: אתם תוותרו על רמת-הגולן. ואתה, כאשר אתם יודעים שהססמה של גבולות בין-לאומיים משמעותה שבמקום פשרה טריטוריאלית תהיה נסיגה מוחלטת ברמת-הגולן, אם הדבר יהיה כידכם, כפי שעשיתם בסיני.

אז אומרים לנו: אבל נתקבל חוק רמת-הגולן. מאחר שהשר ארנס נמצא פה, אני מבקש את אוזנו.

אהוד אולמרט (הליכוד):

לפי התקנון יש לו חמש דקות לדבר. מה זה כאן?

היו"ר מ' סבירור:

אתם הפרעתם לו עשר דקות, לכן אני מאפשר לו לדבר בזמן העומד לרשותו. זה כביכול השיקול הסובייקטיבי שלי, אבל אינכם נותנים לו לדבר.

אהוד אולמרט (הליכוד):

הוא כבר דיבר יותר מדי זמן.

היו"ר מ' סבירור:

אני מצטער מאוד, לא אתה תפסוק זאת.

יעקב גיל (המערך):

אתה ממנה לאן שהוא, חבר הכנסת אולמרט? לאן אתה ממנה, לעשות עוד עסקה ביהודה ובשומרון?

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת הלל, האם אתה מסיים? אתן לך עוד שתי דקות.

שלמה הלל (המערך):

אני אנסה, אני רוצה שיתנו לנו אפשרות להשיב על העניין הזה ככני אדם, יוצאים כאן בהאשמות, מביאים טענות, אומר חבר הכנסת מילוא שזה מעשה בגידה, ואתה לא רוצה לתת לי לענות: איך זה יכול להיות? הוא מצטט מתוך סעיף על מעשה בגידה, ואתה אינך נותן לי אפשרות לענות. אם אתם רוצים להגיע למצב כזה, שאתם תאשימו אותנו בבגידה, ולא חיתנו לנו אפשרות לענות, אני יכול לומר לכם שאני מכיר את דמותם של משטרים שכך נוהגים בהם. לא אזכיר אותם בשם, אך כולכם מכירים את דמותם של המשטרים הללו.

כאשר השר משה ארנס היה יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, כעת שהביא לאישור הכנסת את הצעת החוק על רמת-הגולן, אמר את הדברים האלה, ואני מצטט מתוך דבריו. אני יודע שהוא אדם הגון וישר, אבל זיכרונו קצת כבד בו, ואני רוצה לצטט מדבריו.

אמר חבר הכנסת ארנס בישיבת הכנסת ב-14 בדצמבר 1981 את הדברים האלה: "יש כאלה שיטענו שהחלת החוק, המשפט והמינהל הישראלי על רמת-הגולן יסגור אופציות למשאומתן. וגם אם אין עם מי לדבר בסוריה כיום, ייתכן שבאחד הימים יהיה עם מי לדבר, וצעד זה עלול לסגור אופציה זו. חברי הכנסת, אין כל יסוד לטענה זו. יש לא מעט מקרים בהיסטוריה, שהתנהל משאומתן והועברה טריטוריה לריבונות זו או לריבונות אחרת, והועברה שטריטוריה לא נוהלה על-ידי ממשל צבאי, אלא על-ידי ממשל אזרחי, לא מנעה את המשאומתן". דברים אלה אמר מי שהוא היום שר הביטחון.

מיכאל בריזהר (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מציע לדון בהתבטאות של שר הביטחון. שר הביטחון אומר דברים כאלה?

קריאות:

יעקב גיל (המערך):

קום, חבר הכנסת אולמרט, דבר, קום ודבר.

היו"ר מ' סבירור:

אתה מסיים, חבר הכנסת הלל?

שלמה הלל (המערך):

עוד אינני מסיים.

קריאות:

שלמה הלל (המערך):

אני מכבד את שר הביטחון — — —

קריאות:

שלמה הלל (המערך):

אתם יודעים מה? כדי להקל לכם עוד יותר על הנשמה, אולי אצטט כאזינוכם גם מה שאמר שר החוץ הקודם של ממשלת הליכוד, השר משה דיין וזכרונו לברכה. כאשר היתה התרגשות ביישובים בבקעת-הירדן בעקבות פינוי סיני הלך שר החוץ הקודם של הממשלה שלכם אל היישובים בבקעת-הירדן ואמר להם: אין אתם צריכים לדאוג, לא הרי דינן של סיני ורמת-הגולן בדין של יהודה ושומרון ובקעת-הירדן. הוא החיל את אותו כלל של סיני על רמת-הגולן. אתם יודעים זאת היטב. הוא אמר זאת בפומבי.

שאתם הבטחתם. לכן מפלגה נאמנה למצעה ולעקרונותיה. לפני נסיעתו של ראש הממשלה לקמפ-דייוויד הוא נפגש עם יושב-ראש מפלגת העבודה — — —

היו"ר מ' סבירור:
אני מבקש לסיים.

שלמה הלל (המערך):
אני מסיים. — — — וסיים אתו מה שסיים. הגיע לקמפ-דייוויד — שכח הכול, ויתר על סיני, גרם להרס היישובים. לאוכדן העוצמה שלנו — — —

קריאות:

רוני מילוא (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, מה עם הזמן? חברי הכנסת אינם יכולים לדבר בלי הגבלה. אתם הורסים את תקנון הכנסת.

שלמה הלל (המערך):
אבל, רבותי חברי הכנסת, אני קובע שזה ניסיון נואל — — —

היו"ר מ' סבירור:
אני מבקש ממך לסיים.

שלמה הלל (המערך):
אסיים אם יתנו לי. אני קובע שזה ניסיון נואל להביא מצעים של מפלגות לדין לכנסת. ואם אתם תרצו — גם להצבעה. בדרך זאת אנחנו עוד נגיע למדינה כזאת, שהרוב הפרלמנטרי המיכני יקבע גם את מצעיהן של המפלגות השונות.

עקיבא טף (הליכוד):
מה פירוש "מיכני"? אלה הם הכוחרים.

שלמה הלל (המערך):
לכן אני חושב שההצעה הקנטרנית, שלצערי העמוק ולבושתי הגדולה שר החוק של ממשלת ישראל תמך בה — יש להורידה מעל במת הכנסת.

היו"ר מ' סבירור:
יש הצעה אחרת לחבר הכנסת חנן פורת.

חנן פורת (התחיה):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבקש להציע להעביר את הנושא שהועלה עליידי חבר הכנסת רוני מילוא לוועדה. גם הייתי רוצה ששר החוק ישים לבו לשאלה. מדוע נראה לנו שההצעה להעביר לוועדה היא הנכונה בסוגיה הנוכחית. אתייחס רלבנטית לנקודה הזאת:

1. החוק המחיל את ריבונות ישראל על רמת-הגולן הוא עוכרה קרימת. עוכדה שהיום אין מקום להעלות כלפיה הרהורים וערעורים.

רענן נעים (המערך):
זה נכון.

חנן פורת (התחיה):
2. כל מי שמצוי בסוגיית ההתיישבות ברמת-הגולן, יודע שההתיישבות היום ברמת-הגולן, בקווי הנוכחים, חופפת באופן מלא ומוחלט כמעט את גבולות הריבונות שלנו. כך שמי שמדבר על אי-נסיגה מיישובים — זה דבר שמקובל על כל חלקי הבית הזה — ממילא יודע שכל הדיבורים על פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן הם דיבורי סרק.

כל אלה שמנסים להקים היום סערה, מנסים להסיר בכך את הכתם שלא יימחה של הממשלה הזאת, שבמקום להיות מסוגלת — — —

קריאות:

גאולה כהן (התחיה):
— — — אני התנגדתי — — —

שלמה הלל (המערך):
הממשלה הזאת, במקום להיות מסוגלת להתמודד עם הבעיות שבפניהן אנחנו ניצבים, מנסה להסיח את הדעת, ומעל במת הכנסת מנהלת ויכוח על מצעה של מפלגת העבודה. מה אתם חושבים לעצמכם? אנחנו נגיע למשטר כזה, שהרוב הפרלמנטרי המורכב מאגודת ישראל ואיגוד יודע מי עוד ישב ויחליט איזה סעיף מסעיפי המצע של מפלגה בישראל צריכים להכניס או לשנות? אתם לא יודעים מהו המצע שלנו? אנחנו לא חלכנו אותו לבחירות? האם אתם מתארים לעצמכם, מרוב בורות, או אולי גרוע מזה, שאנחנו נגיע למשטר הזה, שבהצבעה של הרוב המכני שיש לכם עם אגודת ישראל, עם תמ" ועם סמי ועם סוסו אתם תוכלו לקבוע — — —

עקיבא טף (הליכוד):
איזה מין נועם הליכות הוא זה?

שלמה הלל (המערך):
— — — אתם תוכלו להכתיב לנו את מצע המפלגה? עדיין אנחנו חיים במשטר שכל מפלגה קובעת את מצעה, העם ישפוט מה עשתה כל מפלגה עם המצע שלה. האמת היא, חברי הכנסת, שאם כתבתם מצע יפה, מאוד, אבל כרגע שהגעתם לשלטון ולולחם בו, הרסתם אותו. פנייתם את סיני, הרסתם את כל היישובים, שרפתם את היישובים.

אהוד אולמרט (הליכוד):
ואתם הצבעתם בעד זה.

שלמה הלל (המערך):
אנחנו מפלגה שנאמנה לעקרונותיה ולמצעה. וכאשר אנחנו אומרים שאנחנו נעמוד על כך שרמת-הגולן תהיה בריבונות ישראלית, כוונתנו לעשות זאת, משום שאנחנו התחלנו את רמת-הגולן. אנחנו הקימונו את היישובים, אנחנו החלטנו על קצרי ואני מקווה שאלה שעל מצחם יש הכתם של שרפת היישובים — — —

פנחס גולדשטיין (הליכוד):
מה עם הפשרה של בר-לב?

קריאות:

היו"ר מ' סבירור:
אתה מסיים?

שלמה הלל (המערך):

אם ישתקו אני אסיים. אלה שעל מצחם הכתם הנורא של שרפת היישובים, לא הם יקבעו את גורלה של רמת-הגולן. נכון, ראש הממשלה הזה יודע להבטיח. ראש הממשלה, לפני שנסע לקמפ-דייוויד, נעשה לתושב נאומיסיני. נכון או לא נכון? והשר אריק שרון הפריח מגדלים פורחים באוויר, נכון או לא נכון? יש הברל בין מפלגה שאינה מכבדת את מצעה, כפי שאתם עשיתם, בין הבטחות של ראש ממשלה שאין להן שום אחיזה במציאות, שתכליתן היתה להטעות את הציבור כפי

3. אין ספק שדבריו של חבר הכנסת כר"ל גרמו נזק, הן בעתירות האמלל, הן במשמעות שהיתה יכולה להשתמע מהם על רקע המצב המתוח שבו אנחנו נמצאים.

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

הממשלה אינה גורמת נזק? זה מה שגרם נזק? באמת.

חנן פורת (התחיה):

אתה יודע היטב, אם אנחנו מדברים ביושר — — —

אברהם כ"ץ-עוז (המערך):

שנה-שנתיים הממשלה עושה נזקים — וזה הנזק שמצאת.

חנן פורת (התחיה):

מה שאתה אומר איננו רלבנטי, ולכן לא אתייחס לכך. הדברים כשלעצמם גרמו נזק, וכל כר"ל יודע זאת. אני גם חייב לומר, שהביטוי שנשמע כשעתו מפי שר החוץ, כאילו הנושא עדיין פתוח באיזו צורה שהיא למשאומתן, גם הוא ביטוי שיש בו נשק, אבל לגופו של עניין, לכן אני מציע לכולנו: הבה "נוריד פרופיל" בנושא זה. ממילא לא רק שהוא אינו שנוי במחלוקת בנסיבות הקיימות ובמציאות של החוק, אלא הוא גם איננו משרת דבר; הדיון במליאה לא ישרת שום אינטרס של ישראל. ההתבטאות כשלעצמה חייבת התייחסות. אני מציע שההתייחסות תהיה בוועדת החוץ והביטחון. אני מבקש משר החוץ, כיוון שאינני מתכוון להעמיד את הדברים בחילוקי דעות, שהנושא הזה יידון בוועדה, והבה ונוריד את העניין מסדר-היום הציבורי שלנו ונעמיד אותו בפרופורציה הראויה לו. שאין לה ולא כלום עם המציאות החד-משמעית שלנו ברמת-הגולן.

היו"ר מ' סבירור:

על-פי סעיף 97 של התקנון, שר הנוגע בדבר או שיש לו נגיעה לנושא יכול ליטול רשות הדיבור בכל שלב. אתם צריכים גם ללמוד את התקנון. אם אתם מבקשים להקים את את הכנסת על רגליה.

שמעון פרס (המערך):

אני רוצה לשאול אותך, אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת פרס, אשיב לך אחר כך. אתה תשאל אותי ואני אשיב. עכשיו ביקש ממני שר הביטחון — — —

שמעון פרס (המערך):

אני מבקש לשאול אחרי שר הביטחון.

שר הביטחון מ' ארנס:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שלמה הלל ציטט דברים שאמרתי בדיון שהתקיים לגבי החוק להחלת החוק והמשפט הישראלי על רמת-הגולן.

חמר אשל (המערך):

לא מהנושא הזה.

שר הביטחון מ' ארנס:

כן, הוא ציטט מהדיון שהתקיים בכנסת על החוק להחלת החוק והמשפט הישראלי על רמת-הגולן. אפשר היה לקבל את הרושם — ואני מניח שהוא ניסה ליצור את הרושם — שאמרתי בדיון הזה שאני בעד פשרה טריטוריאלית ברמת-הגולן.

עוזי ברעם (המערך):

הוא לא אמר זאת.

שר הביטחון מ' ארנס:

לא אמר את זה? טוב מאוד. קודם כול, נתקן את הרושם הזה. טוב שלא אמר זאת.

שלמה הלל (המערך):

— — —

שר הביטחון מ' ארנס:

הרשה לי, חבר הכנסת הלל — — —

רוני מילוא (הליכוד):

תן לשר לדבר.

יוסי שריד (המערך):

— — —

שר הביטחון מ' ארנס:

אני זוכר את הדיון הזה היטב. ייתכן שחלק מחברי המערך אינם זוכרים את הדיון הזה היטב, כי בחלקם הגדול הם עזבו את המליאה ולא הצביעו. נדמה לי שרק מיעוט קטן מביניהם הצביע בעד החוק. אני הצבעתי בעד החוק ועליתי על הדוכן כדי להצדיק את החוק. האופוזיציה — המערך — טענה שהחוק הזה סוגר את האופציה של שלום עם סוריה לעולם; כל מה שאמרתי כנוגע לכך הוא: לא ולא.

משה שחל (המערך):

— — —

שר הביטחון מ' ארנס:

שחל, תן לדבר. במידה שיש פה אי-בהירות כלשהי, מדובר על דברים שנאמרו על-ידי ועל-ידי חבר הכנסת כר"ל. אני מודיע שאני מתנגד חד-משמעית לפשרה טריטוריאלית כלשהי ברמת-הגולן. אם גם חבר הכנסת כר"ל יודיע זאת, אני רק אשמח.

יעקב גיל (המערך):

אתה יכול לשנות את דעתך.

היו"ר מ' סבירור:

חבר הכנסת מילוא, האם אתה מסכים להעביר את הנושא לוועדה?

רוני מילוא (הליכוד):

כן.

היו"ר מ' סבירור:

חברי הכנסת, אני מבקש לומר כבר בשלב זה, לפני ההצבעה, שהומן שנתתי לחבר הכנסת שלמה הלל היה חריג משני טעמים: טעם אחד — בגלל הפרעות. טעם שני — זהו התקדים הראשון שמועלית הצעה לסדר-היום על דברי חבר הכנסת, לי, על כל פנים, היתה עמדה בסוגיה הזאת.

לאחר שאמרתי זאת, אנחנו עוברים להצבעה. המציע הסכים להעברה לוועדה. מי מחברי הכנסת בעד העברת הנושא לוועדה?

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא

לדיון בוועדת החוץ והביטחון — 55

בעד ההצעה שלא לכלול את

הנושא בסדר-היום של הכנסת — 47

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת

החוץ והביטחון נתקבלה.

— הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון) (הבטחת השכלה יסודית): הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה): הצעה לסדר-היום —

ד. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון) (הבטחת השכלה יסודית), התשמ"ב — 1983*

(הצעת חבר הכנסת י' פרח)

הקיפות שלהם. מתפקידנו להעניק לצעירים ולצעירות האלה הזדמנות נוספת, ואולי זאת היא ההזדמנות האחרונה שלהם להיקלט במערכת החיים החברתיים בתחושה של שווים בין שווים.

כל הכבוד לרמטכ"ל היוצא רפאל איתן על יוזמתו הוולנטרית הברוכה ועל מפוכחותו לסכנה שבתופעה. גם הוא, גם הרמטכ"ל החדש וגם שרי הביטחון מודעים לחשיבות שבמיסוד המפעל הזה בחוק. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת מכובדי, חוק שירות ביטחון להבטחת השכלת יסוד יעלה את רמת תפקודם והתפתחותם הצבאית והאזרחית של חיילים אלה ויוזקף את קומתם.

לא אאריך. אסיים בדברים חשובים אלה: האינטרס הלאומי והחברתי שלנו מחייב לתת לחיילים אלה הזדמנות אחרונה זאת לרכוש השכלה, אשר חסייע לקליטתם הנאותה בחברה ובמשק המדינה. אני מבקש מכל חברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק החינוכי והחשוב הזה, אשר כבר העליתי בפעם קודמת.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת יהודה פרח. אני מזמין את שר הביטחון להשיב.

שר הביטחון מ' ארנס:

אני מנצל את זכותי להשיב ממקומי. אני מסכים להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת יהודה פרח לוועדת החוץ והביטחון.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אני מעמיד את הצעת החוק להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון) (הבטחת השכלה יסודית), התשמ"ב — 1983, לדיון מוקדם בוועדת החוץ והביטחון נתקבלה.

ה. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ב — 1983*

(הצעת חבר הכנסת י' חשאי)

יהודה חשאי (המערך):

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדת הפנים, להכנתה לקריאה ראשונה.

שר הפנים י' בורג:

אני אתן את תשובתי באחת הישיבות הבאות.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אנחנו עוברים להצעת החוק הבאה: הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראת שעה), התשמ"ב — 1983, של חבר הכנסת יהודה חשאי.

ו. הצעה לסדר-היום

עיכוב עדכון מדרגות מס רכישה לדירות

2145. עיכוב עדכון מדרגות מס רכישה לדירות, מאת חבר הכנסת רפי אדרי. חבר הכנסת רפי אדרי אינו נוכח.

הי"ר מ' כהן-אבידב:

אנחנו עוברים להצעה הבאה: הצעה לסדר-היום מס'

ז. הצעה לסדר-היום

צמצום התקציבים להשכלה גבוהה

היהודים בקרב חתני פרס נובל למדעים וממספרם הגבוה של היהודים בכל ענפי הפעילות האנושית, שבהם יש להשכלה ולחשיבה המקורית חפקיד מרכזי וכן מהיחס אל אנשי המדע והרוח בחברה היהודית, בתור העילית החברתית, אותם אנשי מדע גם סימלו את הפסגה שכל יהודי, בלא הבדל מעמד, שאף להגיע אליה, במשך דורות רבים.

המדע האנושי הוא אוצר הטבע היחידי שיש לעם ישראל, ועד כה לא היה לו תחליף, הוא ביטא ומבטא את הסיכוי הגדול, ואולי היחידי, שיש לעם ישראל לפרוץ אל עתיד טוב יותר.

בסופו של דבר, כל חברה צריכה להעמיד את עיקר פעילותה למען האדם העובד והיוצר ולרונתתו, לקיומו כבוד, למימיו אישיותו ולתרומתו החיונית של הפרט לחברתו. עלינו להעמיד אפוא את המשאבים הדרושים כדי שהישיגנו בעתיד לא יהיו פחותים ממה שהושג בעבר בכל התחומים: במערכת הביטחון והכלכלה, במערכת המשפט והרפואה, בתקלאות ובאמנות, במוסיקה ובתיאטרון ובשאר ענפי המדע והמחקרים הפיסיקליים והחברתיים.

עלינו לזכור, שישראל מונה כ-3.4 מיליוני יהודים, אך היא ניצבת מול למעלה מ-100 מיליון נפש במחנות ערב שבמזרח התיכון. זהו, בלא ספק, מאון יחסי כוחות חמור, 30 ל-1, ויש צורך דחוף לחפש תשובה בכיוון ההשקעות באדם, דבר זה לא ייתכן בלי השקעה במחקר ובפיתוח מדעי וטכנולוגי. אולי כאן המקום לציין, כי האוניברסיטאות בישראל הן גם מקור הכנסה של מטבע חוץ, בעיקר ממחקרים מוזמנים על-ידי גורמי חוץ, והכנסה מגיעה לכדי 60 מיליון דולר.

זאת ועוד: לפני כשלוש שנים הוקם מרכז למדע בקהיר על-ידי האוניברסיטאות בארץ, אין ספק שמרכז זה תורם ליתר הכנה ולהידוק הקשרים בינינו לבין העם המצרי, וגם על יחמה זו תבוא הכרכה.

חברי הכנסת, בעשור האחרון חל גידול מדהים במספרם של הסטודנטים במדינות ערב, מ-440,000 לפני כ-10 שנים ל-1,400,000 בשנים האחרונות. זהו גידול של למעלה מ-318%, לעומת גידול של 170% בלבד בקרב הסטודנטים שלנו באותה תקופה.

שר התקשורת מ' צפורי:

חשובה נקודת ההתחלה.

היהודי חשאי (המערך):

אתה עוד מעט תשמע מה קורה במישור הטכנולוגי. אם אנחנו נישאר כמחשבה שנקודת ההתחלה היא החשובה — נרדוך כאותו מקום.

וכן, אם היחס בשיעור הסטודנטים בישראל לפני כ-10 שנים היה 1:12, הריהו עומד כיום על 1:23 לטובת הסטודנטים במדינות ערב.

מצב חמור ומדאיג במיוחד אנו מוצאים בפקולטות למדעי הטבע, הטכנולוגיה, האלקטרוניקה, מדעי המחשב והמדעים המדויקים, באותה תקופה למדו בישראל כ-13,000 תלמיד ומספרם גדל לכדי 21,000 תלמיד בשנים האחרונות. לעומת זאת, שיעור הגידול במדינות ערב באותה תקופה עלה מ-15,000 לכדי 90,000, חברי השר צפורי, גם כתחום הזה קיים פער מדהים לטובת הסטודנטים שבמדינות ערב: מיחס של

היור' מ' כהן-אביב:

אני מודיע, חבר הכנסת שאני קורא בשמו ואני מעלה את הצעתו ואיננו — אני דוחה את הצעתו, בבקשה, חבר הכנסת יהודה חשאי.

יהודה חשאי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם בעבר העפלנו אל האליטה השכלית האנושית והיינו שותפים במירוץ הקשה והבלתי נלאה אל פסגות הכשרון האנושי; אם בעבר ידענו לתפוס מקום של כבוד כשגרירי המדע של עם ישראל בקהיליה הבין-לאומית, שפיארו את שמה של ישראל והפכוה למרכז רוחני ואכסניה לאנשי המדע מכל קצות העולם; אם תרמנו לקידום ההבנה והאחוזה בין העמים על-ידי העלאת רמתן של שכבות נחשלות ועניות; ואם הגענו לעמדות ראשונות במעלה בתחומי המחקר המדעי ויישומו הלכה למעשה — אין כל סיבה שדווקא לאחר 35 שנות קיום המדינה ישחנה המצב וישתנו פני הדברים.

כבר בראשית שנות ה-30 לא פסק הדוקטור חיים ריצמן ז"ל מלהדגיש שוב ושוב את החשיבות המכרעת של גיוס המדעים למען המפעל הציוני ואת החובה והצורך להימנע בכל מחיר מצעירה בדרך הקלה ומקיצורי דרך בתחום הפיתוח המדעי. הוא אף לא נרתע מאותם קולות דרכי ביקורת שהוטחו כלפיו, עת נאמר שהקהילה היהודית הזעירה שישבה בארץ-ישראל, אינה יכולה להתיר לעצמה את המותרות של הקמת מוסדות להשכלה גבוהה ולמחקר. הוא היה משוכנע, כי המוסדות הללו — — —

היור' מ' כהן-אביב:

סליחה, חבר הכנסת חשאי, אני מבין שסגנית השר צריכה להשיב, אני מצטער מאוד, חברי הכנסת, יש פה סדר-יום. היושב-ראש מנהל את הישיבה, קורא לחברי הכנסת להעלות את ההצעות שלהם לסדר-היום — והם אינם, גם השר שצריך להשיב איננו. מה אני צריך לעשות, לנעול את הישיבה? לחסל את הישיבה? סליחה, אני מצטער מאוד, אינני עושה הפסקות. אני הולך לפי הסדר הרשום לפני. זה הכול.

שר התקשורת מ' צפורי:

— — —

היור' מ' כהן-אביב:

אני מצטער מאוד, חברי הכנסת והשרים או הסגנים אשר צריכים להשיב על השאלות או על ההצעות לסדר-היום אינם צריכים לעזוב את האולם, עם כל הכבוד, בבקשה, חבר הכנסת חשאי, אני מצטער שהפסקתי אותך.

יהודה חשאי (המערך):

הוא היה משוכנע, כי המוסדות הללו הם בני לווייה חיוניים למי שנאבק על עצמאותו ובלעדיהם לא תיתכן השתלכות בקהילה הבין-לאומית וכוודאי לא תיתכן צמיחה אינטלקטואלית בתחומי הכלכלה, החברה והמדע. מוסדות אלה הם תנאי מוקדם לתחייה לאומית; בהם ובאמצעותם טמונה היכולת שלנו לשפר את מצבו של האדם בחברתנו ובחברות אחרות.

העם היהודי נחשב במשך דורות ל"עם הספר" וה"מח"ת היהודי" היה לשם דבר בין אומות העולם ובקהילת המדע הבין-לאומית. אפשר ללמוד זאת מהשיעור המרשים של

החינוך הגבוה עקב הצמצומים הריאליים בתקציביהם של מוסדות החינוך הגבוה בשנים האחרונות. הכנסת קראה לממשלה להיערך במסגרת תקציב, שיאפשר לקדם את מערכת החינוך הגבוה ויאפשר הרחבה מבוקרת של מערכת זו: הכנסת קראה לעשות לגיוס משאבים, שייסעו לחלמידים מעוטי היכולת להגיע לחינוך גבוה. הכנסת פנתה להנהלת האוניברסיטאות ולמועצה להשכלה גבוהה בקריאה לפעול לניצול מרבי של המשאבים המוקדשים להשכלה גבוהה. לחזקם ולתאמם ולקבוע עדיפויות בכיוון מחלקות חדשות.

ומה קרה בפועל? בין השנים 1979 ל-1983 — ואני יכול להביא נתונים גם על מה שקרה בין 1974 ובין 1983, נתונים שאינם מרגינים, בלשון המעטה — אבל בשנים 1979 — 1983, אף שחל גידול של 11% במספר הסטודנטים מ-55,790 ל-62,500, חלה הקטנה במספר אנשי הסגל האקדמי ב-12.5% מ-6,613 ב-1979 ל-6,451 ב-1983. לעומת זאת, הוצאות שאינן שכר, במחירי 1982, קטנו בכ-14% מ-1,387 ב-1979 ל-1,195 ב-1983 במיליוני שקלים, וחלקן של חקציב ההשכלה הגבוהה בתקציב המדינה — כלי ביטחון ותחרות חובות — קטן ביותר מ-25%, מ-5.9% ב-1979 ל-4.4% ב-1983, ובכלל זה העדכון המרצע על-ידי האוצר.

כמו כן, הכנסת פנתה לארגונים בחוץ-לארץ, התומכים בקידום של מוסדות החינוך הגבוה בישראל, בקריאה להגביר את האמצעים שיעמדו לרשותם של מוסדות אלה, מתוך אמונה שעל העם היהודי כולו מוטלת אחריות היסטורית להבטחת רמה גבוהה של הישגים ורוחניים, תרבותיים ומדעיים במדינת ישראל. מי יכול להתנגד להמלצה זו? אך מה עשתה הממשלה? — היא פשוט אסרה על האוניברסיטאות לגייס כספים בחוץ-לארץ עקב מלחמת "שלום הגליל" ובשנה האחרונה נגרם נזק הנאמד ב-600,000,000 שקל במחירי 1982.

לסיכום — עלינו לשלב את אנשי המדע בחיי החברה. עליהם לקחת חלק בקביעת המדיניות בתחומים השונים, כדי לשפר את תנאי החיים של האדם העובד והיוצר, את איכותו המוסרית והרוחנית, וכדי לפתח ולשלב את המדעים והמחקרים לתועלת הכול. יש ליישם את המדעים במציאות החברתית, למען העלאת הערכים האנושיים ולקידום החברה בישראל. לשם כך דרוש מאמץ מיוחד ודרושים משאבים הולמים.

הרשו לי לסיים בקטע מספרו של חבר הכנסת שמעון פרס "כעת מחר".

הו"ר מ' כהן-אבידב:

אני מקווה שהקטע איננו ארוך, כי זמןך חם.

הורדה חשאי (המערך):

"עתה יש צורך בריכוז המאמץ ליצור מרכז אקדמי ומדעי של העם היהודי, מרכז תעסוקה גדול לאנשי מדע ומחקר יהודים מהתפוצות, ולא רק מוקד משיכה לסטודנטים יהודים מחוץ-לארץ. האוניברסיטה של העם היהודי תהיה מוקד להתמודדות עם בעיות העם היהודי בתחומי התרבות והחינוך. טיפוח הזהות היהודית והנחלתה לדורות הבאים. דרושות לכך השקעות נוספות וניצול טוב יותר של התקציבים והאמצעים הנתונים לצרכים החדשים.

"מנהיגים, ראשי מגביות, משקיעים וארגונים יהודיים, יוכלו לפעול לצורכי העתיד למען האינטרס הכולל של מדינת ישראל. האינטרס ההיסטורי של העם היהודי וכן האינטרס שלהם, בתור יהודים, החיים מתוך ישראל ורואים עצמם שותפים לבניינה, לחיזוקה ולהגנתה."

אני מבקש אפוא לדרוך בהצעתי במליאת הכנסת.

1:1.2, כפי שהיה לפני כ-10 שנים, ליחס של 1:7.5 לטובת הסטודנטים במדינות ערב בשנים האחרונות.

במוחי מנקרת השאלה, האם אנו, חברי הכנסת, מודעים לעובדות המכאיבות הללו? האין במספרים אלה לתת לנו תחושה שעלול לקרות משהו, משהו שיכאיב לנו מאוד, איזה משבר, שחלילה עלול להקיף את כולנו?

בעיה נוספת, שאינה נופלת כחשיבותה מבחינה לאומית, היא מיעוט מספרם של סטודנטים מעיירות הפיתוח ומקרב ערות המזרח כמוסדות להשכלה גבוהה. הרי לכולנו ברור, שסגירת הפער החינוכי והחברתי לא תיחכן בלא מאמץ מיוחד בכיוון זה. והרי סגירת הפערים היא צורך חיוני לעצם קיומנו. האם זאת רק שאלה של הבנה והסכמה לאומית לגבי עצם הבעיה וחשיבותה, או שצריך לתת פתרונות מתאימים והולמים במסגרת המשאבים העומדים לרשותנו?

אני רוצה לומר, שעלי לא מקובלת הדעה שצריך לפגוע בתחום אחד על חשבון תחום אחר, ופשוט מפני שאין לנו כל ברירה אחרת. לדעתי, צריך למצוא פתרונות משולבים ומקוריים שיתנו תשובה על בעיית טעונו הטיפוח מחד גיסא, ועל בעיית הנוער המחונן מאידך גיסא. כל פתרון אחר עלול לפגוע באופן חמור בדמותנו הרוחנית, בבטיחותנו וביכולתנו להיות אכן שואבת ליהודי התפוצות. שיפור הישגיו האינטלקטואליים של התלמיד, חיזוק טיחונו העצמי ויצירת תנאים ליתר מוטיבציה של אותם תלמידים טעוני טיפוח — נראה לי כי זו אחת הדרכים לפתרון בעיית הפערים החברתיים. אך האם אפשר לעשות זאת כלי משאבים?

ובמקום זה, מה עושה הממשלה הנוכחית? לצערי, היא מוציאה את מעט המשאבים שבדשותה ומזרימה מיליארדי שקלים לצריכה פרטית ולצריכה ציבורית. המוני בית ישראל, כל השכבות, משתתפים בחגיגה הגדולה של רכישת מכוניות: הם מתוודעים לפלאי מקלט-הווידאו, לנסיעות נופש לחו"ל, וכל זה נעשה כאילו אנו חיים בעולם אחר, עד כי אין אנו חשים בתהליך המסוכן העובר על חברתנו ואשר את תוצאותיו נרגיש, חלילה, בעוד שלוש, חמש או עשר שנים. אולם אז יהיה מאוחר לתקן את המעוות. אז נעמוד מדוללים בכוחות רוחניים ויחסרו לנו הכוחות לאיוש מערכות המחקר והפיתוח. יחסרו לנו מהנדסים למפעלי תעשייה וכוחות לחחוקה של המערכות הביטחוניות, שלהן דרושים בוגרים במגמות הריאליות ובמדעים המדויקים. הנה, בשבועות האחרונים התפרסם דיווח שבזמן של משרד התעשייה והמסחר, שעל-פיו צפוי מחסור כבר בשנים הקרובות של 5,000 מהנדסים, וזו רק אחת הדוגמאות.

חברי הכנסת, נשאלת השאלה: האם נוכל לשמור על כל אלה, אם בכמות המשאבים המוקדשים למוסדות להשכלה גבוהה בישראל, למחקר ולפיתוח מדעי, יש ירידה מתמדת במשך שנים רבות?

אם נערוך השוואה מה קרה בין השנים 1979 ל-1983 ניווכח עד מהרה שחייב לבוא שינוי בגישה, וככל שהדבר ייעשה מהר יותר, כן ייטב.

עמיתי חברי הכנסת, לפני למעלה מארבע שנים התקיים דיון בנושא דומה בכנסת. הוא הועלה על-ידי חבר הכנסת אבא אבן, ובוועדת החינוך והתרבות, שאליה הועבר הנושא, נחקבלו המלצות שאושרו על-ידי הכנסת. ואולם מה התוצאה? — לפי הערכתי, הייתה נסיגה והחמרה גדולה לעומת מה שהיה קודם לכן.

הכנסת ציינה כדגמה את הקשיים שבהם נתקלת מערכת

ולקראת להם לאולם כשהצעתם עולה לדיון. זה הוא תפקידם של חברי הכנסת ושל מרכזי הסיעות.

אני קראתי את ההצעות לפי סדר. חברי הכנסת לא היו כאן. חבר הכנסת רפאל אדרי לא היה; סגן השר שהיה צריך להשיב על הצעתו היה כאן. אם כן, לא היה מקום לקבל את ההצעה. אותו דבר היה בהצעה השנייה.

חברי הכנסת, כלי ליצור תקדים, אני מתיר להם הפעם, באופן מיוחד, להעלות את הצעותיהם לסדר-היום. אינני יודע אם הדבר אפשרי לגבי הצעתו של חבר הכנסת אדרי, משום שסגן שר האוצר איננו כאן; הוא כבר הלך. לגבי הצעה דחופה לסדר-היום — העניין הזה חמור עוד יותר, כי בחקנון נאמר שהיושב-ראש והסגנים יוכלו לדחות את הדיון בהצעה דחופה מהשבוע שבו הוגשה. אם תהיינה סיבות מיוחדות לכך ולאחר שישמעו את נימוקי חברי הכנסת לבקשת הדחייה, זאת אומרת, שאת הצעתו של חבר הכנסת אדרי אינני יכול לדחות, אינני רשאי. על כל פנים, אני רוצה לעשות מעשה יוצא מן הכלל, כלי ליצור תקדים. אביא את ההצעה לישיבת הנשיאות ואציע שהיא תידון בשבוע הבא. אבל זה לא יהיה תקדים.

אני חוזר ואומר שתפקידו של חבר הכנסת לעקוב אחרי סדר-היום. אין זה תפקידו של היושב-ראש לחפש אחרי חברי הכנסת.

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום.

רענן נעים (המערך):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש לשאול שאלה. אם מבטלים הצעות לסדר-היום בגלל סיבה כלשהי, לא משום שחבר הכנסת איננו באולם, האם דואגים להודיע לו שלא דנים בהן?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אינני יודע. אני יודע רק דבר אחד: הנושא לא עולה. בתקנון נאמר "אם יש סיבה סבירה להיעדרו", במקרה הזה לא היתה שום סיבה. לא ביקשו לדחות. עברתי על ההצעות לסדר-היום כזו אחר זו.

רענן נעים (המערך):

אתה צודק, אבל לא זאת השאלה. אני שואל: אם מאיזו סיבה שהיא, בהסכמה, הצעה לסדר-היום אינה עולה על סדר-היום, האם דואגים להודיע בצורה כלשהי שהנושא הזה לא יועלה?

היו"ר מ' כהן-אבידב:

בוודאי, חבר הכנסת יודע על זה. אם זה נעשה בהסכמה, ודאי שהוא יודע, מעבירים את ההצעה לשבוע הבא. אבל אם אין סיבה, לא ייתכן שהיושב-ראש יקרא בשמות המציעים וחברי הכנסת לא יהיו באולם; מה עוד שבמקרה הקודם קראתי בשמו של חבר הכנסת אדרי וסגן שר האוצר היה מוכן להשיב, אבל חבר הכנסת אדרי לא היה. כך ממילא לא היה אפשר להעלות את הנושא הזה.

יוסף רום (הליכוד):

יש לי הערה. לאחר גמר הדיון בהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת מילוא יצאתי לחמש דקות בדיוק, אפילו פחות. כשחזרתי התברר לי כששתי הדקות האלה גמרו שלוש או ארבע הצעות שהיו לפני ההצעה שלי. לפיכך, אני מבקש מהיושב-ראש להשתמש בסמכותו, שלפיה אם יש סיבה מוצדקת להיעדרו של חבר הכנסת מן האולם — ובאופן פרטי אני מוכן לומר את הסיבה המוצדקת שבגללה יצאתי מן האולם לשתיים-שלוש דקות — —

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת חשאי. אני מזמין את סגנית שר החינוך והתרבות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שהועלה על-ידי חבר הכנסת חשאי הוא חשוב לכולנו, כלי יוצא מן הכלל.

שבח וייס (המערך):

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

הוא נושא חיוני והשעה דוחקת, ואין איש בבית ככל האגפים — גם אם כולם היו ישובים עכשיו על כיסאותיהם — שמתנגד או דוחה את ההצעה. היא חשובה מאוד, ויש לתת עליה את הדעת, ובהקדם, כולנו תמימי דעים, שהגורם שאנו יכולים להתחרות בו ולהגיע להישגים, על-מנת להתמודד ככל תחומי החיים — לא דווקא בתחום הצבאי — בתחום החקלאות, התעשייה, הרפואה והמדעים האחרים, ככל שיד אדם משגת — הוא המוח האנושי. זה האוצר היחיד שיש לנו שהסטודנטים שלנו יפתחו אותו, הוא יהיה כולו שלנו. ברשותנו אנו, ונוכל להפוך אותו למטבע קשה מאוד ועובר לסוחר.

בגלל חשיבות הנושא ודחיפותו ונגיעתו בשתי ועדות, אני מציעה — אם מותר לי להציע — שהוא יידון בשתי ועדות, בוועדת החינוך והתרבות ובוועדת הכספים, על-מנת שהטיפול בו יזרח ככל האפשר.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אם כן, את מציעה שהנושא יועבר לוועדה משותפת של ועדת הכספים ושל ועדת החינוך והתרבות?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

כן.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני שואל את חבר הכנסת חשאי, האם אתה מסכים להצעת סגנית שר החינוך והתרבות?

יהודה חשאי (המערך):

כן.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, יש לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדה משותפת של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים. אני מעמיד הצעה זאת להצבעה.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לוועדה משותפת

של ועדת החינוך והתרבות וועדת הכספים,

נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, עלי להעיר כמה הערות, ואני רוצה שרברי יירשמו בפרוטוקול. כהתאם לתקנון, כשיש סיבה סבירה להיעדרו של חבר הכנסת מהאולם, תישמר זכותו של חבר הכנסת לנמק את הצעתו במועד אחר. תפקידו של היושב-ראש לנהל את הישיבה ולא לעקוב אחרי חברי הכנסת. תפקידם של חברי הכנסת לעקוב אחרי הישיבה ואחרי סדר-היום. אין זה תפקידו או תפקידו של מזכיר הכנסת לחפש את חברי הכנסת

קורה שחבר הכנסת מודיע ממקום מושבו שהוא מבקש להעביר הצעה או חוק לוועדה. או הדבר לוקח שניות. עדיין זו איננה אשמתי של היושב-ראש אם העניין נגמר בחוץ חצי דקה או דקה. חברי הכנסת צריכים לעקוב אחרי סדר-היום.

ח. הצעה לסדר-היום

החינוך הטכנולוגי בישראל — יובל לבית-הספר המקצועי ליד הטכניון בחיפה, 1933 — 1983

יש מקום וחשיבות לציין את יובל כסמ"ת כחלוץ החינוך הטכנולוגי בישראל לאומיות, עדיפות שנקבעת לפי דרישות החברה והכלכלה של עם ישראל ושל ארץ-ישראל. וכאן אני רוצה להביא נתון ראשון, שצריך להדליק אור אדום במערכת החינוך: מתוך 55,840 סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה — 35,066, 62.8%, לומדים מדעי הרוח והחברה, ורק 37.2% לומדים במקצועות מדעי הטבע: רפואה, חקלאות והנדסה. חברי הכנסת, זאת היא בעצם תמונת הכלכלה והחברה הישראלית: כשלושה רבעים בשירותים ופחות מרבע בייצור. מערכת החינוך, שהיא הבסיס, חייבת להתמודד עם הכעיה הזאת של עדיפות לאומיות.

הכעיה המרכזית היום היא כיצד לחנך וכיצד להתאים את החינוך לעדיפויות לאומיות, עדיפויות שנקבעות לפי דרישות החברה והכלכלה של עם ישראל ושל ארץ-ישראל. וכאן אני רוצה להביא נתון ראשון, שצריך להדליק אור אדום במערכת החינוך: מתוך 55,840 סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה — 35,066, 62.8%, לומדים מדעי הרוח והחברה, ורק 37.2% לומדים במקצועות מדעי הטבע: רפואה, חקלאות והנדסה. חברי הכנסת, זאת היא בעצם תמונת הכלכלה והחברה הישראלית: כשלושה רבעים בשירותים ופחות מרבע בייצור. מערכת החינוך, שהיא הבסיס, חייבת להתמודד עם הכעיה הזאת של עדיפות לאומיות.

מדובר הרבה גם במשבר האיכות בחינוך. מצוטט המחקר של ד"ר יוסף באשי על רמת הידע של תלמידי כיתה ג' — ממצא חמור, ביותר, שאכן זועזע את מערכת החינוך והחברה בישראל. אין כאן ויכוח האם ברמת המינימום או מתחת לרמת המינימום יש 20% או 14%; האמת היא, שניתן "להזיז" את זה לפי רמת קריטריון המינימום וקביעה מהו הקריטריון. כל נתון כזה צריך לזעזע את החברה הישראלית, אבל את החברה הישראלית צריכה לזעזע לא רק רמת המינימום, אלא גם רמת הממוצע ורמת ההצטיינות.

שבח וייס (המעריך):
אפשר לשאול שאלה בעניין זה?

יוסף רום (הליכוד):
בבקשה, אם היושב-ראש ירשה.

היו"ר מ' כהן-אביב:
שאל.

שבח וייס (המעריך):
אלה העוסקים בהוראה, במקרה זה בהוראת המקצועות, שבאים מקרב בוגרי בית-הספר המקצועי המצוין הזה — האם אתה מרגיש אותם כעובדי שירותים או כעובדי ייצור?

יוסף רום (הליכוד):
כעובדי ייצור.

שבח וייס (המעריך):
גם אלה שעובדים בהוראה?

יוסף רום (הליכוד):
גם אלה שעובדים בהוראה.

שבח וייס (המעריך):
אם כן, זה עוד יותר קריטי.

היו"ר מ' כהן-אביב:

באופן יוצא מן הכלל הסכמתי להעלות את הנושא הזה, ובלי שזה יישמש תקדים, כי בהתאם לתקנון אינני רשאי להעלות את הנושא הזה.

היו"ר מ' כהן-אביב:

אנו עוברים להצעה הבאה לסדר-היום, מס' 2157, בנושא: החינוך הטכנולוגי בישראל — יובל לבית-הספר המקצועי ליד הטכניון בחיפה, 1933 — 1983, של חבר הכנסת יוסף רום.

יוסף רום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, ראשית כול, אני רוצה להודות ליושב-ראש על ההתחשבות המיוחדת ועל האפשרות שניתנה לי להעלות את הנושא בפני הכנסת. אני חושב שהנושא הוא נושא נכבד, לצערי הרב, ההתרגשויות הפוליטיות שהיו לנו בהתחלת הישיבה וחילוקי הדעות תפסו את תשומת הלב של הציבור קצת יותר מדברים חיוביים וחשובים. נראה לי, שהנושא שאני בא להעלותו על סדר-היום של הכנסת הוא אחד התגים החשובים לציין.

כשם חברי הכנסת מחיפה — ובנושא הזה יש לנו קונסנסוס — אני רוצה לברך את בית-הספר המקצועי שליד הטכניון, בסמ"ת, ליובל ה-50 שלו. לקראת יובל זה אני גם מקדם בברכה את נציגי בית-הספר המקצועי בסמ"ת הנוכחים ביציע המיוחד. כשם כולנו, כשם כנסת ישראל, אני מברך אותם על נוכחותם כאן, ובאמצעותם אני מבקש להעביר לבית-הספר את ברכת הכנסת.

אני מביא את ההצעה הזאת לדיון בכנסת, כי במשך היובל לפעולתו של בית-הספר המקצועי שליד הטכניון בחיפה, בסמ"ת, חלה התפתחות גדולה בטכנולוגיה בישראל. בסמ"ת תרם תרומה גדולה לאותה התפתחות טכנולוגית.

בסמ"ת, בית-הספר המקצועי שליד הטכניון, הוקם לפני יובל שנים, וכעצם היה בית-הספר המקצועי הראשון שהוקם ביישוב היהודי להכשרה במקצועות הטכנולוגיים. מאז הוקמו בחי"ס כדוגמתו. כדאי לזכור, שבית-הספר הוקם ביוזמת הטכניון — המוסד האקדמי הראשון שהוקם בארץ, כבר בשנת 1908, שנה אחת לפני הקמת חל-אביב. חשוב לזכור שאבות הצינון ראו כבר אז בבסיס הטכנולוגי, ובמיוחד בחינוך הטכנולוגי, את התשתית להתפתחות הכלכלית והחברתית של ארץ-ישראל, כתעשייה, בחקלאות, בטכנולוגיה, ופעלו להקמת טכניקום, בית-ספר מקצועי, עוד לפני הקמת האוניברסיטאות.

במשך יובל שנותיו היה בסמ"ת חלוץ החינוך הטכנולוגי, קבע דפוסי חינוך, פרץ דרך למקצועות חדשים ולחידושים, עם התפתחות התעשייה והטכנולוגיה בארץ ובעולם. אך תרומתו העיקרית היא כלמעלה מ-10,000 בוגרים, המשמשים היום חוט השדרה כתעשייה, כמדע, בטכנולוגיה ובכל שטחי הכלכלה בפרט ובחברה הישראלית בכלל.

נזכור גם ונזכיר היום, שבוגרי בסמ"ת תרמו את חלקם לביטחונה ולהקמתה של ישראל. כ-200 בוגרי בסמ"ת נתנו את חייהם בכל מערכות ישראל, לפני הקמת המדינה ומאז, בשירות צה"ל ולמען ביטחון ישראל. נזכור אותם ונזכיר את תרומתם להקמת מדינת ישראל.

יוסף רום (הליכוד):

בהחלט. הייצור כשבילי הוא דבר די נרחב, וכשאני מביא נתונים לפי חלוקת הסטודנטים, האמן לי שהמספר הוא קרטי הרבה יותר.

מרבירים על רמת התלמידים בכיתה ג', אבל, חברי הכנסת, יש עוד נתון ואולי הוא חמור יותר: רמת התלמידים במעבר מחטיבת היסוד לחטיבת הביניים, במעבר מכיתה ו' לכיתה ז'. לפי נתונים שנמסרו לי, 64%, כמעט שנישלישים, עוברים בהקבצה ב', ורק 36% עוברים בהקבצה א'. זו כבר החלוקה בכיתה ז', כאשר הילד הוא בן 12 — 13. הקבצה זו כבר מכוונת את עתיד הנער או הנערה לכל ימי חייהם. כי מה פירוש ההקבצה? — אלה בהקבצה א' יכולים להגיע למסלול בגרות, יכולים להמשיך ממסלול בגרות למסלול אוניברסיטאי או על-תיכוני, אך אלה בהקבצה ב', המסלול לתעודת בגרות כמעט סגור בפניהם, המסלול לחינוך על-תיכוני כמעט סגור בפניהם, ואני שואל את מערכת החינוך: כיצד ניתן לסגור בפני שנישלישים מהנוער, נערים ונערות, את הדלת בפני העתיד, כעידן החברה הטכנולוגית? והחלוקה של שליש ושנישלישים מתקבלת לאחר שש שנות לימוד במערכת החינוך אחרי שהילדים הגיעו לכיתה ו', לא רק לכיתה ג'.

בזמן הוצגו ההקצות כאילו הן נעשות לצורך עידוד, טיפוח והעשרה. לצערי הרב, הניסיון במערכת החינוך כעשרות השנים האחרונות מראה שלא כך נעשה. להיפך, פשוט הורידו את הדרישות, הורידו את הרמה, כדי לאפשר ליותר ויותר תלמידים ותלמידות לשהות יותר ויותר שעות כמסגרת המוסדות להשכלה מקצועית. יש לכך משמעות חברתית, ואני אינני מזלזל בחשיבות לשמור על הנערים והנערות בתוך המסגרת — ייתכן שבכניסות שהיו לא היתה ברירה, אף על-פי שגם על כך אפשר להתווכח — אבל האם כיום מותר לנו להמשיך בדרך הזאת?

מערכת החינוך בארץ פעלה לפי הדפוס, שבית-הספר התיכון העיוני מכין לקראת לימודים אקדמיים, ובית-הספר המקצועי — למקצועות טכניים. החלוקה הזאת, רבותי, היא אנכרוניסטית, כי כיום גם בית-הספר המקצועי חייב להכין לרמת בגרות, ללימודים על-תיכוניים, אם במסלול הטכנאות וההנדסאות ואם במסלול אקדמי להנדסה, לרפואה ולמדעים.

חוקרים בחינוך קבעו ששיאיות ההשכלה של צעירים נקבעו בעיקר על-ידי גורמים מוסדיים: סוג בית-הספר, מספר שנות הלימוד, ההכנה וההכשרה, ומאז הרפורמה כמכנה החינוך ההכרעה כיצד לסווג את התלמידים לבית-הספר המקצועי, למעשה, לשלב הלימודים בחטיבת הביניים, באמצעות ממגנון המיון לרמות ההקבצה השונות. המיון הזה מלווה את התלמיד במידה רבה כבר לפני סיום לימודיו. המעבר מהקבצה להקבצה, גם אם הוא קיים מבחינה תיאורטית, איננו שכיח, כי יש לזכור שרמת ההקבצה שבה לומד התלמיד את מקצועות היסוד רלבנטית יותר מהישגיו האישיים בתוך ההקבצה. לצורך הכוונתו להמשך לימודיו עד סיום הלימודים בחטיבת הביניים. לפיכך, ההקבצה בחטיבת הביניים קובעת את סוג המסלול שבו ילמד התלמיד גם בחטיבה העליונה, ובעקבות זאת — גם את עתידו המקצועי, ומטילה בואז — אם הוא נכנס להקבצה נמוכה — סייג לרמת לימודיו בעתיד. הבעיה המרכזית היא בעצם שאלת היעוץ, העידוד, הטיפוח וההעשרה החינוכית, כדי להעביר תלמידים מהקבצה נמוכה להקבצה עליונה במהלך הלימודים בחטיבת הביניים ובחטיבה העליונה. שלא לדבר על חטיבת היסוד.

גם יש עיוות חמור בקידום ובטיפוח בין בנים לבנות. במיוחד בערי הפיתוח. לפי נתונים, בין מקבלי תעודות הבגרות יש כ-36% בנים וכ-64% בנות; בחינוך המקצועי היתם הוא 60% בנים לעומת 40% בנות, ורק כ-55% מתלמידי החינוך המקצועי יוגשים לבחינות בגרות. חלק מהם ניגש בעצם לבחינות הבגרות במסלול — הייתי קורא לזה — המקל, בלי מחימטקה, ושוב, יש כאן בזכות של משאבי אנוש.

השגיאה הבסיסית במערכת החינוך כיום היא שהחינוך המקצועי הטכנולוגי הוא נחות לכאורה מחינוך העיוני, ולפיכך השתמשו בבית-הספר המקצועי כמפלט לנוער שאיננו מוכשר ללימודים עיוניים. גישה זו היא סכנה לחברה כעידן הטכנולוגי, סכנה לפיתוח אישיותו של האדם וסכנה להכשרת כוח אדם במדינה. הרפורמה, ההקצות ורעיונות ההעשרה והטיפוח נכעו הרבה מחזיקי אופנות חינוך שמקורן בארצות-הברית, על בעיותיה המיוחדות. כיום יש רבים בארצות-הברית המבקרים את מערכת החינוך שם ורואים בירידת הרמה בארצות-הברית כישלון חמור ביותר. אצלנו, לצערי הרב, יש פיגור של כמה שנים אחרי ארצות-הברית. אנחנו עוד נאבקים למען רפורמה לחינוך כללי וכוללני, כאשר בארצות-הברית כבר נוכחו כישלון החינוך הכוללני, בגלל רמתו הנמוכה, וחרים להכרה בחשיבות החינוך ההצטיינות, לטיפוח, לעידוד מיצוי יכולתו של כל אדם ואדם.

אקרא כאן מסקנות שהתקבלו בעת האחרונה מוועדה שמונתה על-ידי שר החינוך בארצות-הברית. הוועדה הגישה את מסקנותיה מבידוק מערכת החינוך בארצות-הברית בימים אלה. אקרא משפט מפתח, האומר את המלים האלה: "אילו כוח עזר וזה היה מנסה לאכוף על ארצות-הברית את מערכת החינוך הבינונית הקיימת בה כיום, היינו רואים בכך פעולה עוינת שכמה כהרות מלחמה על חברתנו. למעשה, הרשינו למערכת החינוך שלנו להיירדד למצב כזה". הוועדה קבעה שמעמדה הכלכלי, החברתי והרוחני של ארצות-הברית בעולם נמצא בסכנה. בגלל הירידה בסטנדרטים של מערכת החינוך ובגלל אובדן סדר העדיפויות הנכון בבתי-הספר.

רבותי, אני מצטט כאן מדוח של ועדה שבדקה את מערכת החינוך בארצות-הברית וציינה את הסכנות העומדות בפני ארצות-הברית, ואם בעיית האיכות, בעיית רמת הנוער ובעיית רמת החברה הן בעיות המסכנות את מעמדה של ארצות-הברית כמעצמה, הרי הסכנה למדינת ישראל גדולה על אחת כמה וכמה.

לפיכך, אני כא לקבוע שיש צורך ברפורמה של הרפורמה בחינוך. יש הכרח לבדוק שוב את השיטות ואת דרכי הרפורמה ולהביא לרפורמה ברפורמה, כדי לעדכן ולבנות מערכת חינוך מתאימה לשנות ה-80 וה-90, ובעצם למאה ה-21.

יש לחזור לעקרונות החינוך הבסיסיים. לא צריך לחדש, אלא פשוט למצוא את היכולת האינטלקטואלית המקצועית ואת כל הכשרונות שיש לכל תלמיד ולתלמידה, החל מכיתות הגן ועד לגמר הלימודים הפורמליים. יש לעודד את בתי-הספר המצטיינים הן בתקציבים, הן בהקצות מורים והן במעבדות ובהפניות לתלמידים ומורים מוכשרים למגמות לימוד במקצועות מועדפים לצורכי המשק, הכלכלה והביטחון.

אני חושב שדווקא בנושא הזה בית-הספר בסמ"ת הוא דוגמה לבית-ספר שחרת על דגלו את ההצטיינות, את פיתוח הטכנולוגיה, את פיתוח החינוך הטכנולוגי, את התאמת המקצועות, את חוספת שטחי הלימוד בהתאם להתפתחות הכלכלית, הטכנולוגית והמדעית במדינת ישראל.

מבנה, שהוכח כי לא תרם ולא פתר בעיות, אף שמנסים כל כך להללו ולשבח.

אני זוכרת לפני די הרבה שנים — נדמה לי, 15 שנה — כאשר רצינו לפתוח בתי"ספר טכנולוגי בכפר, נתבקשתי לבקר בתי"הספר בסמ"ת. אני חייבת לאמר שאני זוכרת את ההתרשמות הנפלאה, ואנחנו חיקנו כמה מהגישות והשיטות שראינו שם, דבר שהיה לברכה רבה. ושוב, הרבה ברכות לתלמידי בתי"הספר בסמ"ת ולבוגריו, להנהלה ולמורים.

ועתה — הבסיס לתעשייה, למשק ולחברה טכנולוגית הוא החינוך הטכנולוגי. על כך אין עוררין. החינוך הטכנולוגי התפתח הודות לבית"הספר בסמ"ת, שהוקם בשנת 1933 בחצר הטכניון. בשנות השישים הורחבה מסגרת החינוך המקצועי העל-יסודי בתי"הספר וצורף מסלול נוסף של טכנאים ושל הנדסאים. בשנות השבעים הוצמדה גם חטיבת ביניים למוסד, כך שמחקימים בה לימודים כלליים וטכנולוגיים מכיתה ז' ועד כיתה י"א. זה המצב היום.

בתי"ספר בסמ"ת נחשב לאחד מבתי"הספר הטכנולוגיים החשובים של מדינת ישראל. הן מבחינת היקפו והן מבחינת רמתו כמתן השכלה כללית והכשרה טכנולוגית מעולה. אלפי בוגרי המוסד פועלים בשטחים רבים, הנדסיים ומדעיים, כאנשי מקצוע מעולים, כטכנאים וכהנדסאים. רבים מבוגרי הטכניון בשטחי ההנדסה השונים הם בוגרי בסמ"ת. על התפתחות זו יש להודות, כפי שאמרתי, לסגל בתי"הספר, להנהלתו, למייסדו ולטכניון — המכון הטכנולוגי לישראל.

בעקבות החשיבות ההולכת וגדלה של הכשרת כוח אדם מקצועי ברמה גבוהה, הרחבנו את ההיקף של החינוך הטכנולוגי ברמת החינוך התיכוני והעל-תיכוני במשך השנים. השנה לומדים חינוך טכנולוגי ב־350 בתי"ספר מקצועיים טכנולוגיים ובבתי"ספר מקיפים. 85,000 תלמידים מקבלים במסגרות אלה השנה השכלה כללית וחינוך טכנולוגי משמעותי לתעשייה ולמשק והם מהווים, כפי שנאמר פה, כ־60% מסך כל הלומדים בחינוך העל-יסודי.

כדי ליצור קשר בין לימודים לבין עבודה פרודוקטיבית, משלבים את תלמידי כיתות י"ב בעבודה של יומיים בשבוע במפעלי תעשייה, וזאת במקום עבודה מעשית כסדנאות בתי"הספר, שהיתה נהוגה עד לפני שנים מספר. לא כל בתי"הספר משולבים בחוכנית הזאת, אבל חלקם — בהחלט.

משרדנו רואה בחינוך הטכנולוגי העל-יסודי מסגרת חינוכית חיונית, שכן היא מכינה את בני הנוער לחיים מבחינה משקית ומבחינה חברתית כאחת. מערכת זאת ממלאת תפקיד אינטגרטיבי משמעותי ביותר, משום שבמסגרת זו לומדים בעלי כושר והישגים טובים, וגם תלמידים שהם ברמה נמוכה יותר. החינוך המקצועי מאחד אותם ומביא לצמצום הפערים החברתיים.

כמה מלים בקשר להנדסאים כבר נאמרו בראשית השבוע. אבל היות שיש כאן ביצוע תלמידים, אולי זוהי מעין בשורה בשבילם, אנחנו עושים כמיטב יכולתנו, שבתי"הספר להשכלה גבוהה יכירו בשנה אחת לפחות מלימודיהם של אותם בחורים שגמרו את כיתות י"ג וי"ד, ואני שמחה לציין שהחלוצה בשטח זה, היתה אוניברסיטת באר-שבע. היא בודקת את האפשרויות ואני מקווה שהיא תיתן בקרוב מענה לכמה פקולטות וחוגים, כדי שרבים מתלמידינו, מבנינו, לא יצטרכו לצאת לחוץ-לארץ על-ימנת לגמור בשנתיים מסלול שפה הם צריכים לעשותו בארבע שנים.

בהזדמנות זו אני יכולים לברך את בסמ"ת לרגל יובלו. אני מקווה שאנו נראה במערכת החינוך עוד הרבה בתי"ספר כמו בתי"ספר זה. אני מקווה שכנסת ישראל, ממשלת ישראל, משרד החינוך והתרבות ומשרד האוצר ייתנו את דעתם לקשיי התקציב שיש לבתי"הספר הטכנולוגיים ולחינוך הטכנולוגי ויעניקו את העדיפות המתאימה לחינוך הזה בכל רמה ורמה, בבתי"הספר היסודיים, בחטיבות הביניים, בחטיבה העליונה, בבתי"הספר המקצועיים ובחינוך הגבוה.

אני מסיים בברכה ליובלו של בסמ"ת. הלוואי שזוכה לחגוג יובלות רבים נוספים. אני מאחל הצלחה לבתי"הספר, לתלמידיהם ולסגל שלה. תודה רבה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לחבר הכנסת יוסף רוס. אני מזמין את סגנית שר החינוך והתרבות להשיב על ההצעה לסדרהיום.

חבר הכנסת שבח וייס, אני רק מצטער שכל כך הרבה חברי כנסת מחיפה עשו מהומה סביב לנושא הזה, ועכשיו הם אינם נמצאים באולם.

שבח וייס (המערך):

אני באולם.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אם אני פונה אליך, הרי אני רואה שאתה באולם. לא התכוונתי אליך.

שר התקשורת מ' צפורי:

אין חדש תחת השמש.

שבח וייס (המערך):

באולם נמצאים עתה חברי הכנסת הקבועים, פחות או יותר.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

בבקשה. סגנית שר החינוך והתרבות.

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-העסה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני שותפה לברכות החמות ליובלו של בתי"הספר בסמ"ת. תודה וברכה לתלמידים, להנהלה, למורים ולכל צוות העובדים שעוסקים כמלאכה הזאת. לדידי ולדירים של חברי זאת מלאכת קודש, ובעיקר בימים אלה.

מעניין מאוד שלאחר סערת הרוחות של הבוקר אנחנו חוזרים להתנחלת יפה, יוצרת ותורמת לחברה הישראלית. אולי זה הייחוד שלנו.

אני חמימת רעים עם חבר הכנסת יוסף רוס, שאחד מן הדברים המאיימים את קידום החינוך הטכנולוגי הוא הגישה הרבקה ברפורמה, ואין זה סוד היום שהדברות ברפורמה יש לה מניעים פוליטיים ולא דווקא מניעים חינוכיים מתודיים. אני מעזה לומר זאת מעל דוכן הכנסת, לאחר שהדבר נודע ברבים בוועדה מסוימת של מפלגה מסוימת. צר לי שאכן כאלה הם פני הדברים, שבמקום לראות את העניין לגופו קיימת גישה פוליטית, שאני יכולה לכנותה צרת אופק ומזיקה. גישה זאת לוחצת על מערכת החינוך, כדי שהדברים יתנהלו כך.

אני מאמינה שהמאמץ והמאבק של ראשון-לציון ימשוך אחריו ערים נוספות בישראל שלא ייכנסו לתוכנית הרפורמה. אם אנחנו חברה פלורליסטית בחינוך, מותר לנו להיות חברה פלורליסטית לפחות במבנה החינוך. אין לאלץ ראשות עיר על פרנסיה, מחנכיה, מנהלי בתי"הספר והורי התלמידים לקבל

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה. בפנינו עומדת הצעה אחת. חברי הכנסת, אנו נגשים להצבעה. מי בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

ה צ ב ע

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

פה אחד הוחלט להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

אני מקווה שהאחרים ילכו בעקבות אוניברסיטת באר-שבע, ונקבל תשובה על כך בשבועות הקרובים. שוב, אני מאחלת לכם הצלחה רבה. אני מציעה להעביר את הנושא לדיון ממצה בוועדת החינוך והתרבות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

תודה לסגנית שר החינוך והתרבות. אני שואל את חבר הכנסת רום האם הוא מסכים להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות.

יוסף רום (הליכוד):
כן.

ט. שאלות ותשובות

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אני מבקש מסגנית שר החינוך והתרבות לחזור לדון להשיב על שאלות. אני סבור שלא יהיה לך הרבה מה להשיב מעל הדוכן, כי כל התשובות יועברו לפרוטוקול, אבל את הפרוצדורה אנחנו צריכים למלא.

2675. הסרט הישראלי "ישראל 83"

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ה' כסיון התשמ"ג (17 במאי 1983):

"אודה לכבודו אם ישיב לי על השאלות הבאות:

1. האם הסרט הנ"ל קיבל סיוע כספי ממשלת ישראל במשרדו או בעקיפין?

2. האם לאחר מכותבי התסריטים לסרט הנ"ל יש תפקיד ציבורי בוועדות ממשלתיות, המופקדות על עידוד הסרט הישראלי?

3. אם התשובה על שאלות 1 ו-2 חיובית — איך הדבר מתיישב עם האתיקה הציבורית?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על כל השאלות: הופקה תוכנית בווידיאו בשם "ישראל 83" בכמה שפות, למטרות הסברה בחו"ל-לארץ, במסגרת קטעי ההסברה המוזמנים על-ידי משרד החוץ ובמימונו.

התוכנית הופקה על-ידי שירות הסרטים הישראלי במשרדנו, באמצעות אולפני טל-עד בירושלים, אשר זכו במכרז פומבי. התסריט נכתב על-ידי מר עוזי פלד מאולפני טל-עד ואושר על-ידי מחלקת ההסברה במשרד החוץ.

אין כל קשר בין התסריטאי או החברה המבצעת לבין עידוד הסרט הישראלי ככל דרך שהיא. אם נעשתה הפקה אחרת תחת אותו שם, אין למשרדנו כל מידע בנדון.

2676. שיטת הבדיקה של בחינות הבגרות

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ה' כסיון התשמ"ג (17 במאי 1983):

ביום כ"ה באייר התשמ"ג, 8 במאי 1983, הופיעו ב"מעריב" מסקנות ממחקרו של ד"ר איתי זק מבית-הספר לחינוך באוניברסיטת תל-אביב, ומזה עולה כי שיטת הבדיקה של בחינות הבגרות פסולה, גורמת לעיוות ומונעת שוויון הזדמנויות.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. האם לדעת השר יש אמת בטענות העולות מן המחקר הנ"ל?

2. אם התשובה על שאלה 1 חיובית — אילו אמצעים עומד השר לנקוט, על-מנת להביא לשיפור המצב?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הכתבה שהופיעה ב"מעריב" מתייחסת לדוח ביניים בנושא: הערכה חילופית לבחינות הבגרות, שנערך ביוזמת הוועדה לחינוך העל-יסודי במוכירות הפדגוגית. בפרק הראשון שבדוח מובאים היבטים שונים הקשורים בבחינות סיום בכללן ובבחינות היבטים אלה כעשר מערכות חינוך שונות בעולם. כוונתו של הפרק להציג מערכת מיון — טקסונומיה — ראשונית, שלאורה ניתן לבחון מערכות שונות של בחינות סיום.

2. לכשיוגשו דוח סופי והצעות לטיפול תהיה התייחסות ריוסקו מסקנות.

2677. כוח אדם הנדסי וטכנולוגי

חבר הכנסת מ' רייסר שאל את שר החינוך והתרבות ביום ה' כסיון התשמ"ג (17 במאי 1983):
מתחזית שהוכנה במשרד התעשייה והמסחר, ואשר פורסמה לאחרונה, ("דיעות אחרונות", 28 באפריל 1983), עולה כי צפוי מחסור חמור של כ-5,000 מהנדסים וטכנאים במחצית השנייה של שנות השמונים.

אודה לכבודו אם יואיל להשיב לי:

1. האם יש בכונת המשרד לפעול לצמצום התופעה הצפויה?

2. אם התשובה על שאלה 1 חיובית — מה הן הפעולות שעומד המשרד לנקוט?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:

1. תחזית ביקוש והיצע כוח אדם הנדסי לשנים 1981—1990 נערכה בי-1981 ברשות לתכנון כלכלי על-פי כמה אלטרנטיבות של ביקוש, המותנות בהנחות שונות לגבי קצב פיתוח המשק, ועל-פי אלטרנטיבות של היצע, המותנות בהנחות שונות לגבי עלייה מחו"ל. תחזית זאת חזתה בדרך כלל איוון בין ביקוש לבין היצע של מהנדסים, פרט לאלטרנטיבה של קצב פיתוח מהיר של המשק בצירוף חוסר עלייה מחו"ל. לגבי תחזית מסוימת: כגון הנדסת חשמל ואלקטרוניקה

1-3. המידע לא הובא לידיעתנו.

4. לפי מיטב ידיעתנו — לא.

5. מערכת החינוך מתמקדת בפעילות חינוכית-ערכית, שהכליתה להביא את הנוער להבין את עצמו ואת צרכיו האמיתיים כפרט ולחזק את כושר ההתמודדות בתוך החברה הכללית. אני מעבירה לפרוטוקול חוכנית עבודה לשנת הלימודים התשמ"ד (ראה בנספח לחשובה).

6. כאמור לעיל, לא הובאו לידיעתנו הממצאים הנ"ל.

משרד החינוך והתרכות

המכוניות הפרגות

לשכת ההדרכה

רווח הטיפול המוגזע שימוש בסמים

איידי התשמ"ג מאי 1983.

חוכנית העבודה לשנת הלימודים התשמ"ד

בהתשמ"ד תורחב הפעילות שהחלה בהתשמ"ג ותועמק:

1. גיבוש תורת ויעבור דרכים ליישום בשטח: הפעלת צוות חשיבה בשיתוף אגפי המשרד (שפ"י, אגף הנוער, האגף לתוכניות לימודים), מומחי אוניברסיטאות וגופים אחרים המטפלים בנושא.

2. העמקת הפעילות במחוזות: הפעלת יתר של הנהלות המחוזות והמפקחים האחרים; הגברת המודעות של מנהלי בתי-הספר לנושא (כנסים, ימי עיון); חיזוק מערך ההשתלמות בבתי-הספר למחנכים ולמורים; הדוק הקשר המקומי עם קציני הנוער של המשטרה — להלן סעיף 8; שיתוף פעיל יותר של מפקחים כוללים.

3. הרחבת מערך ההשתלמות הארצי (בשיתוף המחלקה להשתלמות):

א. שילוב נושא סמים ואלכוהול במסגרת השתלמות מחנכים באוניברסיטאות (חל"אביב, כן-גוריון, חיפה-אורנים). בתאום עם ד"ר שלו והאוניברסיטה-אות יוקצו כ"12-15 שעות לנושא במסגרת השתלמות, בהיקף של כ"180 שעות.

ב. קורסים מקיפים ויסודיים למנהלים, למחנכים, למורים וליועצים באוניברסיטה ברא"ל (שנה שנייה) ובאורנים. היקף הקורסים — כ"40-50 שעות. הקורסים מיועדים בין השאר כדי להכשיר מנחי תוכניות מיומנים.

4. גיבוש מודל בתי-ספר להפעלה ולטיפול בנושא הסמים והאלכוהול והכשרת צוותים מובילים (ייעוץ, חינוך חברתי) להפעלה משותפת של תוכניות בבתי-ספר.

5. עיבוד תוכניות חינוכיות מודולריות לאוכלוסיות חלמידים שונות.

6. מעקב אחר הפעילות השוטפת בנושא הסמים והאלכוהול בבתי-הספר ודרכי שילובה בפעילות החינוכית הכללית בהם (בשיתוף שפ"י ואגף הנוער).

7. קשר עם הורים ושילובם בפעילות החינוכית במישור מקומי ובמישור ארצי.

8. שמירת קשר הדוק עם המשטרה, בדרגת מטה ומחוזות, הפעלה רבה יותר של קציני הנוער המרחביים בנושאי הסברה ושיתוף עם בתי-ספר.

הנוסרת מערי המחשב, חזות התחזית ביקוש גובר שידרוש גידול בהיצע.

יש להדגיש, כי בעבר סיפקה העלייה כמחצית מתוספת המהגרים, והתחזית סברה שפוטנציאל זה ניתן למיצוי גם בעתיד. התחזית חזתה מחסור רציני בהנדסאים ובטכנאים. תחזית חדשה שהוכנה במשרד התעשייה, המסחר והתיירות, מצביעה על כך שאחוז המהגרים בתעשייה, שהינו 3.2%, אמור לגדול ל-4.5%, ובהנחה של הקטנה בעלייה — המסקנה היא שער 1992 יהיה מחסור כ"5,000 מהנדסים וכ"8,000 טכנאים והנדסאים.

2. בתחום הכשרת מהנדסים, שהוא תחום טיפולה של הוועדה לתכנון ולתקצוב, יש החייסות לתחזית כוח אדם כגון אלו שהוזכרו לעיל, בקביעת סדר העדיפות לפיתוח — הן פיתוח אקדמי והן פיתוח פסי — ובקצאת המשאבים הלאומיים במסגרת התקציבים שמקציבה המדינה להשכלה הגבוהה. כמו כן נערכים דיונים מתמידים, כגון יום עיון שנערך בשנה שחלפה על-ידי הוועדה לתכנון ולתקצוב עם ראשי האוניברסיטאות, דקני הפקולטות להנדסה ואנשים מרכזיים בפקולטות להנדסה, כדי לדון בהיערכות להתאמת הכשרת מהנדסים לצרכים הלאומיים.

בחבורת "קווים להתפתחות מערכת ההשכלה הגבוהה ותכנונה לקראת התשמ"ח (1988)" מעריכה הוועדה לתכנון ולתקצוב, כי מספר התלמידים בתחום ההנדסה יגדל ויגיע לכדי 10,000. הגידול צפוי בכל הפקולטות להנדסה (בטכניון, באוניברסיטת תל-אביב ובאוניברסיטת בן-גוריון בנגב) והוא יחייב תוספת סגל אקדמי וטכני, ציוד ומבנים.

לגבי תחום הכשרת טכנאים והנדסאים — נעשות פעולות להגברת ההכשרה בשתי המסגרות: הכשרת מבוגרים אחרי השירות בצה"ל נעשית על-ידי המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית, והכשרת צעירים לפני השירות בצה"ל — על-ידי מערכת החינוך הטכנולוגי במשרדנו. בשנים הקרובות, בעקבות הסרת המגבלה לדחית גיוס לצה"ל, יגדל מספר התלמידים אשר יקבלו הכשרה טכנאית ובהנדסאים.

2678. תופעת התמכרות להירואין בקרב בני 16-18

חבר הכנסת א' שפייר שאל את שר החינוך והתרכות ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):

מידע שהצטבר באחרונה ביחידות המשטרה המתחזקות אחרי עברייני סמים ושפורסם בעיתונות, מצביע על כך שבארץ יש כיום עשרות בני נוער בני 16-18, המכורים להירואין.

אודה לשר אם ישיב לי:

1. האם המידע הנ"ל הועבר לידיעתו של השר?

2. בכמה נערים מדובר?

3. האם בדק משרדך את הרקע החברתי-הכלכלי של אותם נערים המכורים להירואין? אם כן — מה הוא?

4. האם התגלו תלמידי חינוך המכורים להירואין? אם כן — כמה תלמידים כאלה נמצאו והוכיחו?

5. כיצד פועל משרדך להגברת התודעה בקרב התלמידים ובני הנוער בנוגע לסכנות הטמונות בשימוש בסמים?

6. מה בדעת השר ומשרדו לעשות ביחס לממצאים הנ"ל?

תשובת סגנית שר החינוך והתרכות מ' גלזר-תעסה:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

6. להדגשת השגרה בתחום שידורי הספורט הישירים, להלן לקט שידורים חיים מהחודש האחרון: משחק הכדורגל בין נבחרת ישראל לקבוצת ליברפול; שני המשחקים בחצי גמר גביע המדינה בכדורגל; כל משחקי אליפות אירופה בכדורסל (שישה משחקים בסך הכול); משחק הכדורגל בין הנבחרות האולימפיות של ישראל ושל גרמניה המערבית; משחק הכדורגל על גביע אלוף האלופים.

2711. העסקת קבלנים פרטיים בגניילדים

חבר הכנסת ח' טובי שאל את שר החינוך והתרבות כיום י"ב בסיוון התשמ"ג (24 במאי 1983):

בכפר דיר-חנא שבצפון קיימים שישה גנים טרום-חובה, הנתמכים על-ידי משרד החינוך והתרבות — צורך למקור טופס המלגה הניתנת על-ידי משרד החינוך והתרבות לגן מספר 1001 בדיר-חנא. כל המלגות של כל ששת הגנים ניתנות לקבלן גנים מהכפר ג'וליס. הוא מקבל את כל הכסף, קונה ציוד, שוכר חדרים, מעסיק גננות כראות עיניו ומשלם להן משכורות כראות עיניו, בלי כל קשר לוותק ודרגה ובלי זכויות סוציאליות. גנים כאלה וקבלנים כאלה קיימים בעוד מקומות.

הנני שואל את כבודו:

1. מדוע גני טרום-חובה במגזר הערבי הם כרשות קבלנים פרטיים, שאין להם כל קשר לחינוך, ומדוע אין הם בפיקוח המועצה המקומית ועדת החינוך המקומית?

2. מה הם הקריטריונים לבחירת גננות לעבודה?

3. האם הסכם השכר הקיבוצי אינו חל גם על גננות אלה?

4. מדוע אין הן מקבלות תלוש משכורת מפורט בהתאם להשכלה, לוותק ולתנאים סוציאליים?

5. האם קיימים קבלנים פרטיים של גני ילדים גם במגזר היהודי?

6. מה בדעת השר לעשות, כדי להפסיק את פעולתם של קבלני הגנים במגזר הערבי?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעשה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

גני-הילדים הציבוריים לגיל טרום-חובה במגזר היהודי והערבי מופעלים על-ידי הרשויות המקומיות וארגונים אחרים שאושרו על-ידי משרד הפנים כעמותות.

גם המוסד התרבותי לבני העדה הדרוזית בישראל מפעיל גני-ילדים במגזר הדרוזי והערבי, על-פי עיקרון זה.

על-פי חוק הפיקוח על בתי-הספר, התשכ"ט — 1969, מחייב משרד החינוך כל ארגון לדאוג לרישוי מתאים של הגנים, לצורך קבלת רשיון מקבל משרד החינוך והתרבות חוות דעת על המבנה, הציוד ועובדי ההוראה ממשרד הבריאות, מהמוסד לבטיחות ולגיהות, מהפיקוח הפדגוגי ומהרשות המקומית. לאחר שהמוסד התרבותי לבני העדה הדרוזית בישראל הגיש בקשות לקבלת רשיונות לגני-הילדים שבהנהלתו, העביר משרד החינוך והתרבות את הבקשות לכל הגורמים על-מנת לקבל את חוות הדעת.

בכל מקרה שחוות הדעת על גן מסוים לא ענתה על הקריטריונים המינימליים הדרושים למתן רשיון קבוע או רשיון זמני, הודענו לארגון הנ"ל שיש צורך לתקן את הליקויים. עד היום לא קיבל המוסד התרבותי לבני העדה הדרוזית בישראל רשיון הפעלה לשום גן, וכל הגנים נמצאים כהליכי רישוי.

9. חיווק הקשר עם גורמים טיפוליים וגיבוש מערך הנחיה שוטפת ליועצים ולמחנכים כיצד לטפל בתלמידים שנמצאו מעורבים בשימוש בסמים ובשימוש מופרז באלכוהול. נוצר קשר עם האגודה "אל-סם", במגמה לגבש בשיתוף עם שפ"י מודל טיפולי לייעוץ ליועצים ולמחנכים, המגמה היא לנסות ולעבד גם מודל טיפולי עם האגודה למניעת אלכוהוליזם.

10. חיווק הקשר עם גורמי חוץ המטפלים בנושא (מרכז ההסברה, התק"ם).

11. עידוד מחקר ופרסום דפי מידע לבתי-ספר.

ד"ר עוזי פלג

מפקח ארצי בנושא טיפול מונע בסמים

2679. שידור אירועי ספורט ב"קול ישראל"

חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):

נמסר לי כי לאחרונה, שלא כפי שהיה נהוג בעבר, אין "קול ישראל" מעביר בשידורים ישירים אירועי ספורט גדולים. בשבועות האחרונים לא שודר משחק הכדורסל בין "מכבי" תל-אביב ל"הפועל" רמת-גן, לא הועברו בשידורים חיים משחקי שמינית גמר גביע הכדורגל שנערכו בתג השבועות ולא שודר בשידור ישיר משחק רבע הגמר בכדורגל בין "הפועל" תל-אביב ל"בית-ר" ירושלים.

אבקש תשובת השר:

1. האם מודע השר למציאות חדשה זו במחלקת הספורט של "קול ישראל"?

2. כמה שידורי ספורט יומיים, שבועיים וחודשיים מתקיימים ב"קול ישראל" ומה משך הזמן של כל אחד מהם?

3. האם השתנתה מדיניות מחלקת הספורט של "קול ישראל" ואם כן — מאילו טעמים?

4. האם מציאות חדשה זאת מקובלת על השר?

5. אם כן — מדוע?

6. אם לא — מה בדעתו לעשות ומתי כדאי להתזרז למחלקת הספורט של "קול ישראל" סיקור חי ועדכני של אירועי ספורט מרכזיים המתקיימים בארץ?

סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעשה:
(התשובה נקראה לבקשת חבר הכנסת ש' וייס)

1. שום שינוי לא חל במדיניות השידור של אירועי הספורט. "קול ישראל" ממשיך במסורת להרבות בשידורים ישירים של אירועי ספורט גדולים, ולראיה — השידורים הרבים מבינוס הפועל. ובהם שידור של שתיים מטקס הפתיחה של הכינוס. עם זאת, אין "קול ישראל" משרד הכול, אלא מדיניות אירועים מיוחדים.

2. יום משידור ברדיו שלוש פינות ספורט קבועות: אחת לשבוע משידור במשך שעות התוכנית "שירים ושערים", ובנוסף עליה — תוכנית שבועית ממגזר הספורט (חצי שעה במוצאי שבת); מוסף "היום הזה בספורט" (חצי שעה ביום א'); תוכנית נוצר "הכדור עגול" (חצי שעה ביום ב').

3. לא.

4 — 5. אין מציאות חדשה.

2. כמה מהם לומדים?
 3. כמה ילדים בגיל חינוך חובה אינם לומדים?
 4. לאילו כתיספר מגיעים ילדי משפחות בדואיות אלו, וכיצד הם מגיעים לשם?
 5. האם המצב משביע את רצונו של השר?
 6. אם לא — מה בדעתו לעשות ומתי?
- תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. גני-הילדים צמודים לבתי-הספר היסודיים והם נהנים מפיקוח כולל ומקצועי והדרכה צמודה, כחלק בלתי נפרד מבית-הספר. הסדר זה הוא הכרח המציאות, בשל חוסר תנאים ומבנים מתאימים בקרבת מגורי השכטים.

2. בגן-הילדים לומדים 6 תלמידים. בבית-הספר היסודי (כיתות א' — ח') לומדים 40 תלמידים.

3 — 4. משפחות דריגאן מתגוררות במקום ארעי, כ"א קילומטרים מיישוב הקבע איכסיפה. כל הילדים ממשפחת דריגאן לומדים בבית-הספר איכסיפה. והם מוסעים על-ידי הוריהם. ילדים מעטים בגיל גן-חובה אינם מבקרים בגן באורח סדיר, בגלל המרחק.

5 — 6. המשרד כודק אפשרות הסעה בשבילי כודר, שנשללו על-ידי מפעל המתכנסות באזור. העתקת המשפחות ליישוב הקבע תשפר את התנאים.

2715. כניסה חופשית למוזיאון ישראל יום אחד בשבוע חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בסיוון התשמ"ג (24 במאי 1983):
נדע לי, כי במוזיאון ישראל אין אף יום אחד במשך השבוע שבו הכניסה לקהל חופשית. בלא תשלום. כידוע, כאירופה ובארצות-הברית מקובל לפתוח את שערי המוזיאונים לציבור לפחות פעם אחת בשבוע, כדי להקנות לציבור תרבות והרגלי הליכה למוזיאון.

כמו כן, הופתעתי לראות שההנחה הניתנת לסטודנט המעוניין לבקר במוזיאון ישראל היא אפסית כמעט. הווי אומר 15% בלבד, ואילו בעולם כולו מקובל שצעירים וקשישים נהנים ממחצית התעריף.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. מה דעתו על המצב הקיים, כפי שתואר לעיל?
2. מה בדעתו לעשות, עלי-מנת לשנות את הליקויים שעליהם הצבעתי?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ההנחות הניתנות לסטודנטים ולתלמידים הן גבוהות במיוחד, מעל למקובל. סטודנט מקבל 58% הנחה ומשלם 70 שקל, ואילו מחיר כרטיס רגיל הוא 165 שקל. תלמיד מקבל 88% הנחה.

נוסף על כך 5 ימים בשנה — בחגים — הכניסה למוזיאון היא בלי תשלום.

ההכנסות מהמבקרים הן כיום כ-40% מתקציב המוזיאון. שאר התקציב — כ-20% השתתפות המדינה וכ-40% תרומות בחוץ-לארץ. בשנה האחרונה נתון המוזיאון בקשיי תקציב

בעקבות הדוחות המעידים על ליקויים כגנים — אי-עמידה בחנאי תברואה, בטיחות ורמה פדגוגית — העמדנו את הנהלת האגודה על תומרת המצב וביקשנו לטפל באופן נמרץ לתיקון הליקויים.

על-פי המידע שבידנו ובהסתמך על ביקורים של אנשי המשרד, תוקנו חלק מהליקויים. שלוש כיתות גן נסגרו והועברו למבנים אחרים. והאגודה הבטיחה לתקן את הליקויים הנוספים. כמו כן יעמוד משרדנו על כך שלא תעבוד גננת בגני-הילדים שבהנהלת האגודה בלי שתאושר על-ידי הפיקוח.

בעקבות הדיונים שנערכו בוועדת החינוך של הכנסת בנושא זה, עומד משרדנו לערוך ביקור בגני-הילדים של האגודה בהשתתפות אנשי מינהל ופיקוח מהנהלת המשרד וביניהם מנהל אגף המוסדות, מנהל האגף לחינוך ולתרבות לערכים, מנהל המחלקה לארגון מוסדות החינוך והמפקחת המרכזת על גני-הילדים. בביקור זה ייבחנו מקרים מסוגות הגנים בהנהלת האגודה.

משרדנו לא יאפשר קיומם של גני ילדים בבעלות המוסד התרבותי לבני העדה הדרוזית בישראל שלא יענו על הדרישות המינימליות, החל בתחילת שנת הלימודים התשמ"ד.

2712. שמירה על סודיות רפואית בבתי-הספר חבר הכנסת נ' פדר שאל את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בסיוון התשמ"ג (24 במאי 1983):

חיק "ההתפתחות הילד" נפתח לכל חינוך בתחנות לבריאות המשפחה והוא מלווה את הקטין במוסדות החינוך שבהם הוא לומד.

שאלות הן:

1. מי אחראי לשמירת סודיותו של התיק בעת הימצאותו במוסדות החינוך השונים?
2. אילו אמצעים ננקטים לשם שמירה על סודיות המידע המצוי בתיק בעת שהותו של התלמיד במוסד החינוכי? בעת מעבר התלמיד ממוסד חינוכי אחד למשנהו ובעת עזיבת התלמיד את המוסד החינוכי או במהלך לימודיו או בשל נשירה מוקדמת?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלזר-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השירותים הרפואיים של בתי-הספר.

2. הכרטיס נשמר בארון סגור, באתריות השירותים הרפואיים: כשתלמיד עובר ממוסד למוסד מועבר הכרטיס על-ידי השירותים הרפואיים אל המוסד החדש: כרטיס בריאות התלמיד נשמר במוסד עד הגיע התלמיד לגיל 25. לאחר מכן מבוער הכרטיס על-ידי שירותי הבריאות, על-פי הנחיות גנן המדינה.

2714. העדר גני-ילדים בריכוז הכדואי דריגאן חברת הכנסת א' נמיר שאלה את שר החינוך והתרבות ביום י"ב בסיוון התשמ"ג (24 במאי 1983):

נמסר לי, כי בריכוז בדואי באזור דריגאן, שבו מתגוררות 350 משפחות, אין בתי-ספר ואין גני-ילדים. המרחק לבית-הספר שביישוב איכסיפה הוא כ-8 קילומטרים. כמו כן, אין תחבורה באזור זה.

אבקש את תשובת השר:

1. היכן לומדים ילדים מריכוז בדואי זה, שהגיעו לגיל גן-חובה ובית-ספר?

1. תקציב תהלי"ה מגיע בחלקו מתקציב המדינה, בחלקו מתקציב הרווחה ובחלקו מתקציבי שיקום השכונות של הסוכנות או של הממשלה. כתקציבי שיקום השכונות היו קיצוצים מקומיים, הפוגעים קשה במרכזי תהלי"ה במקומות אחרים — בשירות, באופקים, בשכונת נווה-יוסף בחיפה, בשכונת עיר-גנים בירושלים ובאילת; במידה בינונית נפגעות הרצליה ורמת-השרון. לגבי אשקלון, עוד אין כל מידע.

2. הדבר נעשה, שלא על דעת המשרד, על-ידי צוותי היגוי מקומיים, הפוסקים בענייני ההקצאות של תקציבי השיקום בשכונותיהם. התקציבים של משרד החינוך ושל תהלי"ה מנוצלים עד תום.

3. זה התקציב שיועד לתהלי"ה במונחים של משרות הוראה: תקציבי המחלקה ותקציבי הרווחה במשרד החינוך בשנת התשמ"ג — 80 משרות, בהתשמ"ד — 80 משרות; תקציבי שיקום: סוכנות — בהתשמ"ג — 164 משרות, בהתשמ"ד — 156 משרות; תקציבי שיקום: ממשלה — בהתשמ"ג — 28 משרות, בהתשמ"ד — 11.3 משרות; יש יישובים שטרם הודיעו על תקצוב.

כמובן, הצרכים עולים בהרבה על האפשרות להיענות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
אני מודה לסגנית שר החינוך והתרבות.

י. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום הצעת חוק הגנת הפרטיות (תיקון), התשמ"ג — 1983, לקריאה ראשונה מטעם הממשלה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

יא. הצעה לסדר-היום

יבוא 600 טונות בשר כבש לארץ

החליטה בשבוע שעבר — וגם פרסמה מכרז בעיתונות — על יבוא 600 טונות בשר כבשים שחוט, ואני מצייין בפירוט: 600 טונות בשר כבשים שחוט. לכן מפליא אותי, שעל הצעתי לסדר-היום עונה סגן שר החקלאות, לדעתו, הבעיה היא בעיקר כחוסר משרד המסחר והתעשייה, אולם אם כך החליטה הממשלה, אני מקבל את זה בברכה.

דווקא בימים אלה, כשהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה פרסמה שיש ירידה טוטלית ביצוא הישראלי בכללו ובחקלאות בפרט. ירידה של 47.5% ביחס לחודש מקביל אשתקד, וכך גם בחמשת החודשים האחרונים של התחלת השנה — אנו עדים להמשך המגמה של עידוד היבוא וריכוז היצוא שלנו.

רבותי חברי הכנסת, 600 טונות בשר כבשים — אלה 40,000 טלאים, שמשפחות רבות יכולות לגדל בארץ. מצבה של החקלאות בארץ כיום הולך מדחי לדחי, הרווחיות הולכת ויורדת. מתיישבים רבים נוטשים ואלפי משפחות עוזבות את החקלאות.

מטבע הדברים, קיימת גם מגבלה אמיתית באמצעי הייצור בחקלאות, והנה יש בענף הצאן מחסור בבשר ובחלב. ענף

הנובעים בעיקר מירידת מספר התיירים ומהפרשי השער בין הדולרים הנתרמים לבין המשכורות, המשולמות בשקלים. בתנאים הקיימים אין הצדקה ואפשרות לצמצם עוד יותר את ההכנסות העצמאיות. נעשים מאמצים על-ידי כל הגורמים כדי לסגור את הפער בתקציב המזוואון. כמו כן נבדקת האפשרות להגדיל את השתתפות הממשלה.

2680. כוונה לצמצם את תקציב המפעל תהלי"ה חבר הכנסת מ' שחל שאל את שר החינוך והתרבות ביום ה' בסיוון התשמ"ג (17 במאי 1983):
מועצת התלמידים במרכז תהלי"ה הביאה לידיעתו על כוונת כמה ועדי שכונה לבטל או לעשות שימוש אחר בתקציבי תהלי"ה.

אודה לכבודו אם ישיב לי:

1. האומנם נכון כי עומדים לצמצם או לפגוע בכל דרך אחת בתקציב תהלי"ה ובמפעל עצמו?

2. אם אומנם כך, הנעשה הדבר על דעתו של שר החינוך והתרבות ומה הוא ההסדר החילופי שמתכנן משרדו לכל אותם הלומדים בתהלי"ה?

3. מה הוא התקציב שיועד למפעל תהלי"ה והאם תקציב זה מספק, לאור חשיבותו של המפעל?

תשובת סגנית שר החינוך והתרבות מ' גלוריה-תעסה:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

היו"ר מ' כהן-אבידב:
הודעה למזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה

היו"ר מ' כהן-אבידב:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום: יבוא 600 טונות בשר כבש לארץ. של חבר הכנסת רענן נעים, בבקשה, חבר הכנסת רענן נעים.

שבת וייס (המעריך):
יש לי הצעה בנוגע לשם הצעה זו: עז לקבורה בטרם פורענות.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
סליחה, לא שמעתי.

שבת וייס (המעריך):
יש מאמר של יצחק בן-אהרון "עז לתמורה בטרם פורענות". אני מציע פה את השם: "עז לקבורה בטרם פורענות".

שר התקשורת מ' צפורי:
כדאי שתישען על אילנות — — —

רענן נעים (המעריך):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ועדת הכשר העליונה, המשותפת למשרד המסחר והתעשייה ולמשרד החקלאות.

חשומת לבך לכך. היתה פה אי-הבנה. מצאתי חובה לעצמי להפנות את תשומת לבך.

אני מזמין את סגן שר החקלאות להשיב על ההצעה לסדר-היום.

סגן שר החקלאות פ' גרופר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ייצור בשר כבש מקומי אינו מספק תמיד את הביקוש. המדיניות הקיימת למשרד החקלאות ולמשרד המסחר והתעשייה היא להתבסס על ייצור מקומי כחוספת יבוא משלים של בשר כבש קפוא. בחקופה מוגבלת ובכמויות מוגבלות.

הסמכות להתיר יבוא בשר כבש קפוא היא בידי המשרד התעשייה והמסחר תוך תיאום עם משרד הבריאות.

באשר ליבוא כבש חי — לא התקבלה כל החלטה לייבא כבש חי לתחומי מדינת ישראל, ומכאן שפועל לא היה ולא יהיה יבוא כזה. אני גם שמח שהמציע לא דיבר על יבוא בשר כבש חי.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

לכן אושרה דחיפת ההצעה, אחרת לא היינו מכירים בדחיפות ההצעה.

סגן שר החקלאות פ' גרופר:

גם השנה, כפי שאירע בעבר, התיר משרד התעשייה והמסחר בתיאום עם משרד החקלאות יבוא משלים של עד 600 טונות בשר כבש קפוא, אשר חייב להימכר החל בחודש נובמבר 1983 ולא יאוחר מחודש אפריל 1984.

אני גם רוצה לציין ש-1 קילוגרם בשר כבש טרי נמכר בארץ בכ-600 שקלים, והמיובא — מחירו כ-150 שקלים. כדי למנוע פגיעה בייצור המקומי הוחלט על הטלת היטל של 1,000 דולר לכל טון יבוא של בשר כבש קפוא. תהיה על כך גם ביקורת בשווקים.

הגבלת הכמויות, צמצום תקופת המכירה והטלת היטל היבוא יוצרות הגנה מספקת על הייצור המקומי. עם שמירה על רמת רווחיות סבירה בענף הצאן בשוק המקומי, לכן, אין לי כל התנגדות להעברת הנושא לדיון בוועדת הכלכלה. העוסקת בנושא זה.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

תודה לסגן שר החקלאות. אני שואל את חבר הכנסת רענן נעים האם הוא מסכים להעביר את הצעתו לוועדה?

רענן נעים (המערך):

כן.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

תודה לחבר הכנסת נעים. חברי הכנסת, לפנינו הצעה אחת: להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

פה אחד הוחלט להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

הצאן הוא ענף חצר מצוין במשק המשפחתי, ומלבד התרומה הכלכלית לבעליו ולמשק הלאומי, הוא גם מכשיר מצוין לפריסה ולשליטה על מרחבים עצומים של אדמות מדינה בגליל, בהרי ירושלים ובנגב. בעזבה ובבקעת-הירדן. זאת יכולה להיות חשוכה טובה להרבה מאוד מצפים שהוקמו — ומוקמים — בגליל.

אדוני היושב-ראש, כיום יש בענף הצאן בארץ כ-500,000 ראש צאן, מהם 100,000 בהתיישבות העובדת. מלבד הבשר מייצר הענף 5.5 מיליוני ליטרים חלב משוכח, שרובו מעובד לגבינות צאן ויש בו פוטנציאל רציני ליצוא. למרות זאת, עדיין חסרים לתצרוכת מקומית כ-2 מיליוני ליטרים נוספים.

כיום מתקיימות קרוב ל-700 משפחות עבריות מהענף, וניתן להוסיף מאות משפחות, אם יינתן סיוע מועדף לענף כדי לעודד את הייצור ולחסוך מטבע חוץ. אם יינתן סיוע כזה, יכול הענף, בזמן קצר, אפילו להגיע ליצוא.

אדוני סגן השר, אם יש לך קושי לענות על השאלות שלי, אהיה מוכן ברצון לענות במקומך מעל במה זו, אם רק תיחן לי את הרשות.

סגן שר החקלאות פ' גרופר:

היושב-ראש שלך שאלה אותי שאלה.

רענן נעים (המערך):

הייתכן שבמצב כזה יחליט משרד המסחר והתעשייה על יבוא של 600 טונות בשר שחוט? יבוא כזה, למרות ההיטל עליו, יתחרה קשות בענף והוא עלול למוטט את הענף. שיקומו מחדש לאחר מכן יהיה יקר שבעתיים, ובוודאי לא תהיה אפשרות להרחיבו.

אדוני היושב-ראש, נכון שבגלל הרכב הענף יש בחודשי החורף מחסור קטן בבשר כבשים, אולם כמות כמו זו שעליה החליטה הוועדה תגרום נזק כבד לענף ולמאות משפחות המתקיימות ממנו. מלבד הנזק הכלכלי והלאומי, מתן אישור כזה ליבוא מצומצם צריך להיות בפיקוח חמור, משום החשש שישתמשו באישור זה לצורך יבוא כמות הרבה יותר גדולה מזו שאושרה.

לכן אני קורא למשרד המסחר והתעשייה ולמשרד החקלאות למנוע את יבוא הכמות הזו. אם יש צורך בכך — שוועדה של הכנסת תבדוק אם אכן צריך לייבא, ואם כן באיזו כמות, ולא הכמות שקראנו עליה בעיתונות לפני שבוע.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

תודה לחבר הכנסת רענן נעים. אני רק רוצה להפנות את תשומת לבך, חבר הכנסת רענן נעים, שנושאות הכנסת אישרה את הצעתך לסדר-היום כהצעה דחופה לא בגלל הבשר הקפוא אלא בגלל הבשר החי של הכבשים. הנימוק שלנו לאשר את הדחיפות היה לא לגבי יבוא בשר קפוא, אלא לגבי יבוא כבשים חיים מיוגוסלביה. זה היה הנימוק שלנו, ולא — לא היינו מאשרים את זה. לא שמעתי מלה אחת ברברך על יבוא כבשים חיים.

רענן נעים (המערך):

אדוני היושב-ראש, הדגשתי בפירושי, גם בכותרת וגם בהסבר: יבוא בשר כבשים שחוט.

היו"ר מ' כהן-אבידן:

חבר הכנסת רענן נעים, אישרנו את הצעת חבר הכנסת אברהם כ"ץ-עזר שדיבר על יבוא כבשים חיים. אני מפנה את

יב. הצעה לסדר-היום

חוק אישור אמנות עם מדינות חוץ על-ידי הכנסת

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא: חוק אישור אמנות עם מדינות חוץ על-ידי הכנסת. מטעם חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. אני מזמין את חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. אני מצטער — הוא איננו באולם. אני דוחה את ההצעה הזאת.

היו"ר מ' כהן-אבידב:
בבקשה.

רענן נעים (המערך):

אני מציע לך או ליושב-ראש הכנסת ולסגנים שהצעות לסדר-היום הקשורות בנושא מדיני-ביטחוני, דברים שעומדים ברומו של עולם — יובאו לקראת סוף הישיבה. הכנסת חדרון קודם בהצעות הרגילות לסדר-היום. בצורה כזאת תבטיחו נוכחות רבה באולם המליאה.

היו"ר מ' כהן-אבידב:

חבר הכנסת נעים, הבעיה היא שלפעמים אתה צריך לחאם זאת עם השרים ועם זמנם. אני מקבל את הצעתך כרעיון ואנסה להעלות זאת בישיבת יושב-ראש הכנסת והסגנים. על כל פנים, חברי הכנסת, תם סדר-היום.

חברי הכנסת, הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה ה', כיום שני בשבוע הבא בשעה 16:00 אחר הצהריים. ישיבה זו נעולה.

רענן נעים (המערך):

אני מבקש להעיר הערה.

הישיבה ננעלה בשעה 14:34.

נספחות

א. סדר-היום לשיבות ר"ט — ר"א

- א. שאלות ותשובות.
 ב. חוק העונשין (תיקון מס' 23). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה) — הצעות חברי הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו, י"ז אמיר, א' לין, ר' סריסה וב' שליט-א.
 ג. החלטה בדבר אישור הוראות כצוים האלה: 1. צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה). (תיקון מס' 5). התשמ"ג — 1983: 2. צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 6). התשמ"ג — 1983: 3. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 4). התשמ"ג — 1983: 4. צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 6). התשמ"ג — 1983.
 ד. כחירת נציגי הכנסת לוועדת מינויים לקארים מדיהב.
 ה. חוק היטל על קניית מטבע-חוץ. התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 ו. חוק שירות הקבע בצבא-הגנה לישראל (גמלאות) (תיקון מס' 13). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 ז. סקירת שר המשפטים על פעולות משרדו.
 ח. סקירת השר לקליטת העלייה על פעולות משרדו.
 ט. סקירת שר החקלאות על פעולות משרדו.
 י. סקירת שר העבודה והרווחה על פעולות משרדו.
 יא. סקירת השר לענייני דתות על פעולות משרדו.
 יב. הצעות לסדר-היום.
- יג. חוק לשכת עורכי-הדין (התמחות) (הוראת שעה). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 יד. חוק בית-הדין לעבודה (תיקון מס' 10). התשמ"ג — 1983 (קריאה ראשונה).
 טו. תוכנית שיקום השכונות — הצעות חברי הכנסת ש' ארבל-אלמוזלינו, ג' כהן, מ' וילנר ומ' שטרית.
 טז. הקמת ועדת חקירה פרלמנטרית לפי סעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת, לבדיקת טיפול הממשלה בפנינו סיני — הצעת חבר הכנסת מ' חריש.
 יז. מניעת כניסה של יהודים בעלי חזות דתית לאולם הנוסעים של נמל התעופה בן-גוריון — הצעת חבר הכנסת מנחם כהן.
 יח. פגיעה בערכי היסוד של היהדות, העם והמדינה בהצגות תיאטרון — הצעת חבר הכנסת ח' דרוקמן.
 יט. מחסור במיטות אשפוז לקשישים ולחולים כרוניים — מאת חבר הכנסת ד' שם-טוב.
 כ. אנשי "שלום עכשיו" באפרת — הצעות חברי הכנסת א' אכטבי, י' כהן וח' פורת.
 כא. אורות כרכה-עילית ביום העצמאות — מאת חבר הכנסת י' צור.
 כב. הצעות חוק של חברי הכנסת.

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות ר"ט — ר"א

409. יוזמה ישראלית להבטחת יישובי הצפון וכיטחון חיילי צה"ל — הצעת חבר הכנסת ש' פרס.
 410. קו בר-לב חדש כרמת-הגולן — הצעת חבר הכנסת ר' מילוא.
 411. צמצום התקציבים להשכלה גבוהה — הצעת חבר הכנסת י' חשאי.
 412. החינוך הטכנולוגי בישראל — יובל לכית-הספר המקצועי ליד הטכניון בחיפה, 1933 — 1983 — הצעת חבר הכנסת י' רוס.
 413. ייבוא 600 טונות בשר כבש לארץ — הצעת חבר הכנסת ר' נעים.
 402. סגירת בית-הכנסת בשכונת גילה על-ידי עיריית ירושלים — הצעת חבר הכנסת ש' הלפרט.
 403. שירותי דת חסרים בירושלים — הצעת חבר הכנסת י' גיל.
 404. צמצום המעצרים להקלת הצפיפות בבתי-המעצר — הצעת חבר הכנסת י' זיגור.
 405 — 406. הפגיעה במוניטין של בית-החולים רמב"ם בחיפה — הצעות חברי הכנסת א' קולסושייטס, 407. הצורך הדחוף להקים כפר לילדים אוטיסטים — הצעת חבר הכנסת ר' מילוא.
 408. מניעת הריסתו של הרובע הספרדי העתיק בצפת — הצעת חבר הכנסת ר' נעים.

ג. החלטה בדבר אישור הוראות המטילות או המגדילות היטלים

- כהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חובה).
 התשי"ח — 1958.¹ מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות כצו

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175: התשמ"ג, עמ' 22.

² ק"ת שיעורי מק"ח, 455: התשמ"ג, עמ' 510: ק"ת שיעורי מק"ח, 457: התשמ"ג, ע

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המטילות או המגדילות היטלים

בהתאם לתקנה 3 לחקנות שעת-חירום (תשלומי חובה),
התשי"ח — 1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו
שעת-חירום (שיעור תשלום חובה), (תיקון מס' 6).

¹ ס"ח התשכ"ד, עמ' 175: התשמ"ג, עמ' 22.
² ק"ח שיעורי מק"ח 457, התשמ"ג, עמ' 575.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים),
התשי"ב — 1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
תעריף), התש"ט — 1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן

¹ ס"ח 111, התשי"ב, עמ' 334; התשכ"ב, עמ' 44.
² ס"ח, התש"ט, עמ' 154; ס"ח 303, התש"ך, עמ' 18.
³ ק"ח — שיעורי מק"ח 460, התשמ"ג, עמ' 586.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3(ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים),
התשי"ב — 1952¹, וסעיף 2(א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי
תעריף), התש"ט — 1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן

¹ ס"ח 111, התשי"ב, עמ' 334; התשכ"ב, עמ' 44.
² ס"ח 19, התש"ט, עמ' 154; ס"ח 303, התש"ך, עמ' 18.
³ ק"ח — שיעורי מק"ח 462, התשמ"ג, עמ' 592.

ז. הצעת חוק הרשויות המקומיות (חוקי עזר), התשמ"ב — 1982

(הצעתה של קבוצת חברי הכנסת)

1. הגדרה
בחוק זה, "רשות מקומית" — עירייה ומועצה מקומית.
2. הסמכות להתקין תקנות
(א) רשות מקומית רשאית להתקין חוקי עזר כדי לאפשר לה לבצע את תפקידיה ולמלא סמכויותיה ולהשגת המטרות שלהגשמתם היא קיימת.
- (ב) חוק העזר יאושר על-ידי מועצת העירייה וייעלה בחתימת ראש הרשות המקומית לפרסום ברשומות.
3. חוק עזר כתקנה
לעניין פרסום, תקפות ופרשנות, דין חוק עזר כדין תקנה בעלת פועל תחיקתי.
4. אישור שר הפנים במקרים מסוימים
(א) חוק עזר המטיל היטלים או תשלומי חובה אחרים (להלן
- "תשלומים") על תושבי הרשות המקומית, טעונים שיעורי תשלומים אישור שר הפנים.
- (ב) שר הפנים יאשר תשלומים כאמור תוך 60 יום מיום שקיבלו מידי ראש הרשות המקומית את נוסח חוק העזר; לא הודיע שר הפנים את התנגדותו המנומקת לתשלומים תוך התקופה האמורה ידאו את התשלומים כמאושרים.
- (ג) שר הפנים רשאי שלא לאשר את שיעורי התשלומים רק מהטעם שאינם סבירים.
5. ביטולים
בטלים —
(1) סעיפים 250, 258 לפקודת העיריות (נוסח חדש);
(2) סעיף 22 לפקודת המועצות המקומיות (נוסח חדש).

דברי הסבר

ששר הפנים יאשר חוקי עזר, אשר נחקלו בדרך דמוקרטית על-ידי גוף נבחר במסגרת סמכויותיו.

חוקי העזר עוברים ממילא את הביקורת המקצועית של הממונה על חקיקת משנה, כמו כל חקיקת המשנה המתפרסמת

לפי המצב החוקי כיום טעונים חוקי העזר של הרשויות המקומיות את אישורו של שר הפנים. דבר זה גורם לסחבת חמורה באישורם ובפרסומם של חוקי העזר, שהם אמצעי חשוב להפעלת סמכויותיה ולביצוע תפקידיה של כל רשות מקומית. חידה מזאת, אין כל הצדקה מבחינה ציבורית וקונסטיטוציונית

עשה כן. מתאשרים התשלומים אוטומטית כפי שאושרו על-ידי המועצה.

יתרת הסעיפים בעניין חוקי עזר הקבועים בפקודת העיריות ובפקודת המועצות המקומיות, נשארו בחוקם והחוק המוצע מסדיר בעיקר את אופן אישור ופרסום חוקי העזר.

כמדינה, וכן כפופה חקיקת העזר של השלטון המקומי לביקורתם של בתי-המשפט לרבות הבג"ץ. מכיוון שאין כל צורך ענייני באישורו של שר הפנים, וזאת אישורם של תשלומי חובה — כמסגרת הפיקוח התקציבי, בעניין זה הושארה סמכות בידי שר הפנים שהוא יכול להפעילה תוך 60 יום. לא

ח. הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון) (הבטחת השכלה יסודית), התשמ"ג — 1983

(הצעת חבר הכנסת י' פרח)

של השכלה יסודית שנקבעה בתקנות, יוקצו שלושה חודשים משירותו הסדיר להקניית השכלה, באופן ובתנאים שנקבעו בתקנות; תקנות לעניין זה יותקנו בהסכמת שר החינוך והתרבות.

1. הוספת סעיף 18

אחרי סעיף 17 לחוק שירות ביטחון, התשי"ט — 1959 (נוסח משולב) יבוא:

"18. הבטחת השכלה יסודית

חייל המשרת בשירות סדיר ורמת השכלתו נמוכה מרמה

דברי הסבר

האינטרס הלאומי והחברתי מחייב לתת להם הזדמנות שעשויה להיות ההזדמנות האחרונה שלהם לרכוש השכלה אשר תתרום לקליטתם הנאותה בחברה ובמשק המדינה.

צה"ל מגייס, בין היתר, חיילים שהשכלתם דלה ומועטה, דבר הפוגם ביכולת תפקודם והתפתחותם הצבאית והאזרחית.

ט. הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (הוראות שעה), התשמ"ג — 1983

(הצעת חבר הכנסת י' חשאי)

1. הגדרות

בחוק זה —

"חוק הבחירות" — חוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה — 1965¹ (להלן — חוק הבחירות);

"הבחירות" — הבחירות לכל המועצות של הרשויות המקומיות שנקבעו לשנת התשמ"ג, לרבות בחירות חוזרות;

"סיעה" — סיעה במועצת הרשויות המקומית, שבה ייערכו בחירות, אשר נרשמה כסיעה כאמור בסעיף 25(א) לחוק הבחירות;

"סיעת אם" — סיעה ככנסת העשירית או מפלגה אשר לה סיעת בת;

"סיעת בת" — סיעה שנתקיימו בה שני אלה:

(1) לפחות מחצית מחבריה המכהנים ביום הקובע במועצה נבחרו בבחירות הקודמות מרשימה שהוגשה מטעם סיעת אם, או בידי נציג מנציגיה המקומיים או מוסד מוסדותיה המקומיים, או שאחד מאלה אישר אותה;

(2) מסרה ביום הקובע הודעה בכתב לשר הפנים המציינת כי היא סיעת בת ומי היא סיעת האם; הודעה זו תשא אישור בא"כ-ח סיעת האם בכנסת.

"רשימה" — רשימת המועמדים.

"רשימת בת" — רשימה המוגשת מטעם סיעת אם כרשות מקומית שבה אין לסיעת האם סיעת בת;

"תקופת הבחירות" — התקופה מהיום הקובע עד יום

הבחירות, ולגבי סיעה או רשימה המשתתפות בבחירות חוזרות — עד יום הבחירות החוזרות;

"בחירות חוזרות" — בחירות על-פי סעיפים 9(ב) ו-9(א) לחוק הרשויות המקומיות (בחירת ראש הרשות וסגניו וכהונתם), התשל"ה — 1975 (2) (להלן — חוק הבחירות הישירה);

"הוצאות הבחירות" — הוצאות מיוחדות של סיעה או רשימה — לרבות סיעת האם — שהוצאו על מערכת הבחירות בתקופת הבחירות או שהוצאו לפני תקופת הבחירות בעד שירותים וטובין שנתקבלו בתקופת הבחירות ובקשר עם מערכת הבחירות ולרבות התחייבות בשל הוצאות כאמור;

"היום הקובע" — יום קביעת הסיעות במועצה כאמור בסעיף 25(א) לחוק הבחירות.

2. קביעת יחידת החישוב

ועדת הכספים של הכנסת תקבע לא יאוחר מהיום הקובע את סכום יחידת החישוב.

3. סכום מימון בחירות ברשות מקומית

(א) כל סיעה וכל רשימה זכאית למימון הוצאות הבחירות שלה מאוצר המדינה, על-פי הוראות חוק זה.

(ב) סכום מימון הסחירות הכולל יחושב לגבי כל רשות מקומית בנפרד והוא יהיה כמספר יחידות החישוב כפול במספר בעלי זכות לבחור באותה רשות מקומית; ועדת הכספים של הכנסת רשאית לקבוע סכום נוסף לגבי רשויות מקומיות על-פי אמות מידה שתקבע, ובלבד שהסכום הנוסף לא יעלה על 150,000 שקלים כרשות מקומית פלוגית.

אחד מהם לפחות יצהירו הסיעה והוא עצמו שהוא בקיא במשק הכספים של הסיעה;

(2) מסרה הסיעה לשר הפנים את שמו ומענו של רואה-החשבון שמינתה לפי סעיף 13 וכתב הסכמתו של רואה החשבון לשמש בתפקיד;

(3) הגישה הסיעה לשר הפנים תצהיר חתום בידי כל נציגיה שהסיעה עשתה את כל הדרוש כדי להבטיח ניהול נאות של חשבון הכנסותיה והוצאותיה בתקופת הבחירות בהתאם להנחיות מבקר המדינה לעניין זה;

(4) הודיעה הסיעה לשר הפנים את מספר חשבונה או חשבוניותיה בבנק או בבנקים.

(ב) סיעה רשאית בכל עת להחליף את נציגיה או להוסיף עליהם ובכלבד שהודיעה על כך לשר הפנים, והנציגים יתאימו להוראות סעיף קטן (א)(1)(ב); סיעה גם רשאית להחליף בכל עת את חשבוניותיה בבנק או להוסיף עליהם, ובכלבד שתודיע על כך לשר הפנים.

(ג) לעניין חוק זה יקבע שר הפנים בהתאם לנתונים הנמצאים בידו את מספר החברים בכל סיעה, אם הסיעה היא סיעת בת ומי היא סיעת האם, לעניין זה לא יובא בחשבון כל שינוי בנתונים האמורים שחל אחרי יום היום הקובע.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ג) יראו סיעה כסיעת בת או סיעת בת כסיעה אם עד 15 יום אחרי היום הקובע הודיעה היא וסיעת האם על הסכמתם לכך לשר הפנים.

8. תנאים לתשלום לרשימה

(א) תנאים מוקדמים לתשלום סכומים לרשימה על-פי סעיף 4 הם שלא יאוחר מיום 15 מהיום הקובע מסרה לשר הפנים הודעה כאמור בסעיף 7(א)(1)(ב); 17(א)(3) ו-7(א)(4).

(ב) בהודעה בשם הרשימה לפי סעיף 7(א)(1)(ב) יצוינו בין נציגי הרשימה באיכות הרשימה וממלא מקומו כאמור בסעיף 38 לחוק הבחירות.

(ג) הוראות סעיף 7(ב) ו-(ד) יחולו על הרשימה בשנייה המתאימים.

9. ערבות בנקאית

(א) מקדמה לסיעה תשולם אם מסרה לשר הפנים לא יאוחר מיום יום הקובע כתב ערבות בנקאית שתוקפו עד 15.2.83 שבו התחייב הבנק לשלם לאוצר המדינה את סכום הערבות כולו או מקצתו על-פי דרישת שר הפנים; סכום הערבות יהיה כסכום המקדמה בתוספת 10%.

(ב) שר הפנים רשאי לקבל ערבות בנקאית גם אחרי המועד הנקוב בסעיף קטן (א).

10. פירעון המקדמה

(א) סכום המקדמה שקיבלה סיעה ינוכה מן התשלום המגיע לה על-פי סעיף 4(ב)(1), ואם הסכום קטן מסכום המקדמה יגבה שר הפנים את החסר מן הבנק הערב וכן יעשה אם הסיעה לא זכתה אף למנדט אחד.

(ב) לא הגישה סיעה רשימת מועמדים כדון ובמועד, יגבה שר הפנים מן הבנק הערב את סכום המקדמה בתוספת 10% מיד אחרי המועד האחרון להגשת הרשימה.

(ג) לעניין סעיף זה מספר בעלי זכות לבחור ברשות מקומית הוא מספר הבוחרים הכלולים בפנקס הבוחרים ובנספח שהוכנו על-פי סעיפים 11 עד 16 לחוק הבחירות, אך למעט השינויים על-פי סעיפים 17 עד 123 לחוק האמור.

4. מימון סיעות ורשימות

(א) סכום מימון אשר כל סיעה או כל רשימה ברשות מקומית פלונית זכאית לקבל יהיה סכום המימון על-פי סעיף 3(ב) מחולק בכמספר חברי המועצה שנבחרו באותה רשות וכפול במספר נציגי הסיעה או הרשימה שנבחרו.

(ב) זכתה סיעה או רשימה בבחירות במנדט אחד לפחות —

(1) ישולמו לה 85% מן הסכום המגיע לפי סעיף קטן (א) מייד אחרי פרסום תוצאות הבחירות;

(2) יתרת 15% תשולם לסיעה או לרשימה מייד אחרי שמבקר המדינה הגיש דין-וחשבון חיובי לפי 18(ג).

5. מימון בחירות חוזרות

(א) נקבעו ברשות מקומית בחירות חוזרות לפי סעיף 9(ב) לחוק הבחירה הישירה, ישולם לכל אחת מהסיעות או הרשימות המשתתפות בבחירות אלה סכום נוסף בגובה הסכום המגיע בשל חבר מועצה אחד שנבחר.

(ב) נקבעו בחירות חוזרות כאמור בסעיף 9(א) לחוק הבחירה הישירה, ישולם לסיעה או לרשימה המשתתפת בבחירות אלה סכום נוסף בגובה מחצית הסכום המגיע בשל חבר מועצה אחד שנבחר.

(ג) מייד לאחר פרסום תוצאות הבחירות החוזרות, ישולמו לסיעה או לרשימה 85% מהסכום המגיע על-פי סעיפים קטנים (א) או (ב).

(ד) יתרת 15% תשולם מייד אחרי שמבקר המדינה הגיש דין-וחשבון חיובי לפי סעיף 18(ג).

6. מקדמות

סיעה רשאית לקבל מאוצר המדינה בהתאם לחוק זה, לא יאוחר מיום ט"ו באב התשמ"ב (25 ביולי 1983), מקדמה למימון בחירות בגובה של 60% מסכום המימון שהיה מגיע לה על-פי סעיף 4(א) אילו זכתה במספר המנדטים השווה למספר חבריה במועצה היוצאת ביום הקובע.

7. תנאים לתשלום לסיעה

(א) תנאים מוקדמים לתשלום סכומים על-פי סעיפים 4 עד 6 הם שתוך חמישה-עשר ימים לאחר היום הקובע —

(1) הודיעה הסיעה לשר הפנים —

(א) על מספר חבריה ליום הקובע, בהודעה חתומה בידי כל חבריה המציינת גם את שמותיהם של באיכות הסיעה וממלא מקומו; העתק מהודעה זו יישלח גם לראש הרשות המקומית;

(ב) על שמותיהם של לא פחות משניים ולא יותר משמונה נציגים שהיו מוסמכים לפעול בשם הסיעה לעניין חוק זה (להלן — הנציגים); להודעה זו תצורף הסכמת הנציגים; אחד לפחות מן הנציגים יהיה חבר הסיעה ועל

11. הגבלת הוצאות

- (א) לא תוציא סיעה להוצאות הבחירות סכום העולה על % — — מסכום המקדמה המגיעה לה.
- (ב) סיעה שמנתה פחות משלושה חברים במועצה היוצאת רשאית להוציא הוצאות בחירות כאילו מנתה שלושה חברים.
- (ג) לא תוציא רשימה להוצאות הבחירות סכום העולה על % — — מסכום המקדמה שהיתה מגיעה לה אילו היתה סיעה בת 3 חברים במועצה היוצאת.
- (ד) סיעה או רשימה המשתתפת בבחירות חוזרות רשאית להוציא בבחירות החוזרות סכום נוסף בגובה הסכום המגיע בשל שלושה חברי מועצה שנבחרו.

12. הגבלת הכנסות

- לא תקבל סיעה או רשימה במישרין או בעקיפין בתקופת הבחירות כל תרומה מתאגיד בארץ; לענין הוראה זו, תאגיד — לרבות שותפות רשומה.

13. מינוי רואה-חשבון

- (א) כל סיעה וכל רשימה תמנה לה רואה-חשבון לכיקורת חשבוניתיה ומתן חוות דעת כאמור בסעיף 18(ב).
- (ב) רואה-חשבון, שהודעה על מינויו נמסרה לפי סעיף 7(א)2 ושנתן הסכמתו לשמש בתפקידו, ימשיך לכהן כל עוד לא מונה אחר במקומו.
- (ג) נבצר מרואה-חשבון למלא את תפקידו, תמנה הסיעה או הרשימה רואה-חשבון אחר במקומו תוך שבעה ימים מהיום שנודע לה על כך.
- (ד) לא מינתה סיעה או רשימה רואה-חשבון, ימנה מבקר המדינה רואה-חשבון למטרה זו על חשבון הסיעה או הרשימה.

14. רואה-חשבון ברשויות מקומיות קטנות

- (א) על אף האמור בסעיף 13, ברשות מקומית שמספר בעלי זכו הבחירה בה אינו עולה על 3,000 ימנה מבקר המדינה רואה-חשבון אחר שיבקר את חשבוניתיהן של כל הסיעות והרשימות באותה רשות שאינן סיעות בת או רשימות בת ויחן חוות דעת לפי סעיף 18(ב) לגבי כל אחת מהן בנפרד.
- (ב) שכר רואה-חשבון שנתמנה לפי סעיף קטן (א) ישולם מאוצר מדינה.
- (ג) רואה-חשבון, שמונה לפי סעיף קטן (א), ימשיך לכהן כל עוד לא מונה אחר במקומו.
- (ד) "רואה-חשבון", לפי סעיף זה — לרבות עובד משרד מבקר המדינה ועובד המשרד לשעבר שיצא לקצבה.

15. סמכויות רואה-חשבון

- (א) רואה חשבון שנתמנה לפי סעיף 13 או סעיף 14 רשאי לדרוש בכל עת, מסיעה או רשימה שהוא מונה לבקרה, שתמצא לו ידיעות, מסמכים, הסברים וכל חומר אחר הדרושים לו לצורכי הביקורת.
- (ב) מי שלא מילא אחר דרישה לפי סעיף קטן (א), דינו — מאסר שנה או קנס של — — — — —

16. חוות דעת

סיעת אם, או רואה-חשבון של סיעה או רשימה שאינה סיעת בת, או רשימה בת, רשאים בכל עת לבקש ממבקר המדינה חוות דעת אם הוצאה מסויימת או סוג מסויים של הוצאות מהווים הוצאות בחירות; המבקר ישיב לפנייה תוך שבעה ימים, ועל-פי שיקול דעתו ייתן לתשובתו פרסום בדרך שיקבע.

17. ניהול חשבונות

- (א) החל מן היום הקובע תחזיק סיעה או רשימה את הכספים המיועדים להוצאותיה בחשבונות הבנק כאמור בסעיף 7(א)4 ו-7(ב).
- (ב) החל מיום 15 יום אחרי היום הקובע תנהל סיעה או רשימה מערכת חשבונות לפני הנחיות מבקר המדינה ותרשום בהם לפי אותן הנחיות את כל הכנסותיה והוצאותיה מהיום הקובע וכן הוצאות שהוצאו לפני היום הקובע כעד שירותים ושוכין, שנחקלו בתקופת הבחירות ובקשר עם מערכת הבחירות והתחייבויות בשל הוצאות בחירות.
- (ג) מערכת החשבונות וחשבונות הבנק האמורים יעמדו לביקורת מבקר המדינה, ולענין זה יהיו למבקר המדינה כל הסמכות שהוענקו לו לגבי גוף מבוקר לפי חוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 (נוסח משולב).
- (ד) מבקר המדינה רשאי בכל עת לדרוש מנציגיה של סיעה או של רשימה הצהרה חתומה בידיהם בדבר שלמותם או נכונותם של הרישומים במערכת החשבונות או בדבר אופיה או מהותה של הכנסה או הוצאה מסויימת; הצהרה כאמור, יכול שתמסר לפי ידיעתם של המצהירים או לפי מיטב ידיעתם, והמבקר רשאי, לפי שיקול דעתו, לקבל הצהרה זו כראיה.

18. דוחות מבקר המדינה

- (א) לא יאוחר מיום 5 חודשים אחרי הבחירות ימסור נציגיה של סיעה או רשימה למבקר המדינה את חשבוניתיה לתקופת הבחירות וכן דוח כספי לאותה תקופה.
- (ב) החשבונות והדוח הכספי האמורים בסעיף קטן (א) יימסרו למבקר המדינה בצירוף חוות דעת של רואה-חשבון שנתמנה כאמור בסעיף 13 או 14 בדבר תקינותם ושלמותם וכדבר ניהול מערכת החשבונות בהתאם להנחיות מבקר המדינה.
- (ג) לא יאוחר מיום — — — — — יניח מבקר המדינה על שולחן הכנסת דין-וחשבון בדבר החשבונות האמורים בסעיף קטן (א), בהתייחס לחוות הדעת של רואה-חשבון האמורה בסעיף קטן (ב) ובהסתמך על בדיקות ובידורים משלימים שמצא לנכון לערוך, ובו יציין —

- (1) אם הסיעה או הרשימה ניהלה מערכת חשבונות לפי הנחיותיו;
 - (2) אם הוצאות הבחירות של הסיעה או הרשימה והכנסותיה בתקופת הבחירות היו בגבולות האמורים בסעיפים 11 ו-12;
- העתק מן הדין-וחשבון יימסר לשר הפנים.

אותה לפי סעיפים 2(א) ו-12 לחוק מימון מפלגות, החש"ל"ג — 1973. לחודש יולי 1978 כפול שנים-עשר.

(ו) שר הפנים רשאי לקבל מיזשכ"ראש הכנסת אישור הנחיות הנוגעים לסיעת האם והדרושים לצורך ביצוע חוק זה.

(ז) (1) עלה סכום המקדמה על התשלום המגיע בהתאם לסעיף 4 — ינסה יושב-ראש הכנסת, על-פי בקשת שר הפנים, מן התשלומים המגיעים לסיעת האם או למפלגות המרכיבות אותה על-פי חוק מימון מפלגות, החש"ל"ג — 1973, את החסר, ויעביר את כל הסכום שניכר לאוצר המדינה; נחביר לשר הפנים שאין סיכוי לכסות בדרך ניכויים אלה את כל החסר במשך שנה אחת, רשאי הוא לגבות את ההפרש מן הבנק הערב, על-פי הערכות הבנקאית שהגיש לו סיעת האם.

(2) זכתה רשימת מועמדים בלמעלה מ-50% מהמנדט כאמור בסעיף 367(3) לחוק הבחירות לא ינוכה לפי סעיף קטן (1) סכום המקדמה שקיבלה סיעת האם מן התשלום המגיע בשל אותה רשימה.

(3) לא היה הדין-יחשבון של מבקר המדינה לגבי סיעת-אם חייב, ינכה יושב-ראש הכנסת, על-פי בקשת שר הפנים, מכל אחד משבעת התשלומים המגיעים לסיעת האם או למפלגות המרכיבות אותה על-פי חוק מימון מפלגות, החש"ל"ג — 1973, שני אחוזים מהסכום המגיע לה לפי חוק המימון, ומתשלום נוסף — אחוז אחד; ואם עלה הסכום שיש לנכות כאמור על התשלומים כאמור, ינוכו מתשלומים נוספים עד להשלמת הניכור; סכומי הניכויים יועברו לאוצר המדינה.

(ח) (1) הוצאות הבחירות של סיעת האם ושל כלל סיעות הבת ורשימות הבת שלה — למעט הוצאות בבחירות חוזרות — לא יעלו על 225% של סכום כל המקדמות שקיבלה סיעת האם.

(2) הוצאות הבחירות החוזרות של סיעת האם ושל כלל סיעות הבת ורשימות הבת שלה לא יעלו על הסכום המגיע בשל שלושה חברי מועצה שנבחרו בכל אחת מהרשויות המקומיות, שבהם סיעות בת או רשימות בת שלה משתתפות בבחירות החוזרות.

(ט) (1) הוצאות הבחירות של סיעות הבת ושל רשימות הבת וכן הכנסותיהן ייראו כחלק מהוצאותיה והכנסותיה של סיעת האם לעניין חוק זה ויירשמו עם ההוצאות וההכנסות של סיעת האם עצמה במערכת חשבונות שתנהל סיעת האם בהתאם להנחיות מבקר המדינה.

(*) חובת מינוי רואה-החשבון תחול על סיעת האם, ובחבות דעתו יתייחס רואה-החשבון במיוחד לשאלה, אם ההוצאות וההכנסות של סיעות הבת הוצגו כראוי במערכת החשבונות של סיעת האם.

23. המצאת הודעות למבקר המדינה

שר הפנים ימציא במרוכז למבקר המדינה לא יאוחר מיום 25 יום מהיום הקובע העתקים מההודעות שקיבל מסיעות ולא יאוחר מיום — — — — — העתקים מההודעות שקיבל מרשימות בהתאם לסעיף

(ד) לא היה הדין-יחשבון חייב, יורה שר הפנים כי היתרה בסך 15% כאמור בסעיף 4(ב2) לא תשולם.

19. הודעות והצהרות

(א) הודעות והצהרות של סיעה לפי חוק זה יימסרו על-ידי בא-כוח הסיעה או ממלא מקומו על-פי סעיף 7(א)(1)(א).

(ב) הודעות והצהרות של רשימה לפי חוק זה יימסרו על-ידי בא-כוח הרשימה או ממלא מקומו שנקבעו על-פי סעיף 8(ב).

20. מניעת שעבוד ועיקול

הסכומים המגיעים או שניתנו לסיעה או לרשימה לפי חוק זה אינם ניתנים לשעבוד או לעיקול עד תום 7 חודשים אחרי הבחירות.

21. תחולת החוק

הוראות חוק זה בדבר ניהול חשבונות, ביקורת חשבונות, ביקורת מבקר המדינה והגבלת הוצאות והכנסות יחולו גם על סיעה או רשימה אשר אינה זכאית למימון מחמת שלא מילאה אחרי התנאים של סעיפים 7 ו-8 במועד או מחמת שוויתרה על המימון; לעניין סעיף זה, הגבלת ההוצאות של סיעה או רשימה כאמור תחושב לפי המקדמה שהיתה זכאית לה בהתאם לסעיף 6 אילו מילאה אחרי התנאים של סעיפים 7 ו-8 ולא ויתרה על המימון.

22. דין סיעת אם

(א) הוראות סעיפים 7 עד 11 ו-13 עד 18 לא יחולו על סיעת בת או רשימת בת; הוראות חוק זה הנוגעות לסיעה ולחובותיה יחולו על סיעת האם בשינויים המפורטים להלן ובשינויים המחויבים לפי העניין.

(ב) סיעת האם תהיה זכאית לסכומים המגיעים לסיעת בת או לרשימת בת על-פי סעיפים 4, 5 ו-6; סיעת האם תעביר מרבית הכספים המגיעים לסיעת בת או לרשימת בת פלונית לפי סעיפים 4 ו-5, לאותה סיעת בת או רשימת בת; סיעת אם תהיה רשאית לנכות מהסכומים המגיעים לסיעת בת או לרשימת בת הוצאות שנגרמו לסיעת האם על-פי בקשת סיעת הבת או לרשימת הבת.

(ג) תנאי מוקדם לתשלום לסיעת האם הוא שהיא מילאה במועד שנקבע בסעיף 7 את חובות הסיעה שנקבעו בו, בשינויים אלה:

(1) אחר לפחות מן הנציגים יהיה חבר הכנסת ועל אחד מהם לפחות יצאירו הסיעה והוא בעצמו שהוא בקי במשק הכספים של סיעת האם;

(2) במקום הודעה לפי סעיף 7(א)(1)(א), תמסור סיעת האם הודעה על סיעות הבת שלה ברשויות המקומיות, מספר חבריהן ושמן של החברים וכן על הרשויות המקומיות שבהן אין לה סיעות בת והיא החליטה להגיש רשימות מועמדים בהן.

(ד) הודעות מטעם סיעת האם ימסור בא-כוחה על-פי סעיף 25 לחוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב), החש"ט — 1969, או ממלא מקומו.

(ה) סיעת אם המבקשת תשלום מקדמה תמסור לשר הפנים כתב ערכות בנקאית כסכום שבו המקדמה המבוקשת עולה על סכום המימון המגיע לה או למפלגות המרכיבות

(2) שכרו של רואה-חשבון שנתמנה לפי סעיפים 13 (ד) או 14.

25. כיצוע

שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי ליתן הנחיות, לקבוע טפסים להגשת הודעות והצהרות מאת סיעות, רשימות ונציגיהם ולאצול מסמכיותיו למפקח הארצי על הבחירות, לפקיד בחירות או לאדם אחר.

26. זהות סיעת אם

התעורר ספק בדבר הזהות בין סיעה בכנסת התשיעית לבין סיעת אם בכנסת העשירית יבוא העניין הכרעה בוועדת הכנסת והחלטתה תהא סופית.

27. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום — — — — —

7(א) או 22(ג) וכן רשימה מפורטת של כל סכומי המקדמות ששולמו לסיעות בהתאם לסעיפים 6 או 22(ב).

24. הנחיות וכללים של מבקר המדינה

(א) מבקר המדינה יקבע הנחיות לסיעות ולרשימות בדבר דרך ניהול מערכת חשבונותיהן.

(ב) מבקר המדינה רשאי לקבוע קווים מנחים לרואי-חשבון שנתמנו לפי סעיפים 13 או 14, בדבר דרכים ונהלים לבדיקת חשבונות הסיעות והרשימות.

(ג) מבקר המדינה רשאי לקבוע כללים בדבר —

(1) דרכי המינוי וכיטול המינוי של רואי-חשבון של סיעה או רשימה לפי סעיפים 13 (ד) או 14 והתנאים והכשירות למינוי כאמור;

¹ ס"ח התשכ"ה, עמ' 248.

² ס"ח התשל"ה, עמ' 244.

³ ס"ח התשי"ח, עמ' 92.